

**Tabulae Navfragii, Sev Echo Concionvm Aliqvot, Qvae
Blattarvm Inclementiam easêre, de Festis ac Dominicis**

Qvarta Navfragii Tabvla Seu Echo Concionvm Aliqvot, Qvæ Blattarum
inclementiam easêre, de Dominicis & Festis

Bosquier, Philippe

Coloniae, 1618

VII. Dominica XIV. post Pentecosten.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56172)

fic, alijs aliter intelligentibus, non tam beneficium, quàm disputationum, litium, & bellorum, seminariũ contulisset, & velut pomum Discordiæ, in medium filiorum suorum proiecisset.

Sed hæc de Christo rectè cogitari non possunt. Ergò.

DOMINICA XIV. POST PEN-
tecosten, Athi in Conventu FF. Mino-
rum, Guardiano tunc R. P. F. lac.
Lescailleto, viro sanctissi-
mo &c.

Thema *Quærite primum regnum Dei, &
iustitiam eius & hæc omnia adjicientur
vobis. Matth. 6.*

Dicendum ho-
die mihi

1. Quàm utilis sit Christianis hod. Euan-
gelij perpetua memoria.
2. Quot quibusque argumentis Chri-
stus dehortetur suos, à perplexa il-
la rerum necessariorum solitudi-
ne;
3. Quid per regnum Dei & iustitiam
eius, intelligendum; & quibus ex-
emplis doceri possit, verum esse
Quærite primum &c. AVE.

I.

*Quàm utilis sit Christianis hod. Euan-
gelij per-
petua memoria.*

Est quidem (Auditores &c.) *omnis scriptura diuinitus inspirata utilis ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia: ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus* (2. Timoth. 3.) sed haud satis scio, an vlla toto anno in templis legatur utilior, & quam magis deceat Christianorum animis esse impressam, quam huius Dominicæ Euangelium.

* *I. Qui à indè auocat, & illò vocat, vndè Christianos oportet longissimè abesse, & vbi quotidie, saltem animo, versari eos oportet; nempè ab immoderato amore & cura anxia terrenarum opum, ad amorem cœlestium.*

Èo enim certè maximè differunt Christiani à Iudæis, quòd Christianorum operibus bonis ferè cœlestia tantum; Iudæis verò etiàm, & vt plurimum, terrena ista promittuntur.

— *per tot discrimina rerum
Tendimus in Latium, sedes vbi fata quietas
Ostendunt: illic fas regna resurgere Troia.* Virgil.

I. AEneid.

Isai. 1. Si volueritis, & audieritis me, bona terra comedetis.

Deuter. 6. Audi Israel, & observa, vt facias quæ præcepit tibi Dominus, & bene sit tibi, & multipliceris amplius, sicut pollicitus est Dominus Deus patrum tuorum tibi terram lacte & melle mhnantem;

In qua scilicet flumina tum lactis, tum flumina nebaris ibunt. Ouid. 1. metam.

Id est, terram aded pinguem, & vaccæ tuæ tantum tibi lactis sine in mulctrale daturæ, vt flumina lactea habere videri possis. Vaccas Flandriæ omnes putes.

Deuteronom. 28. Si audieritis vocem Domini Dei &c. faciet te Dominus Deus tuus excelsiorera

eunctis gentibus, quo versantur in terrâ ... Benedictus tu in ciuitate, & benedictus in agro. Benedictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, fructusque iumentorum tuorum, greges amentorum tuorum, & caula ouium tuarum. Benedicta horrea tua &c. infinita, quæ illic enumerantur: adeò, multa, & merè terrena, vt vel Deum solum rerum terrenarum istarum, non etiã cælestium, potentem fuisse putare quis possit; vel nihil cæleste pijs hominibus illius æui promittere, aut debere voluisse. Prophetæ ipsi nihil ferè etiã præter visilia ista promittebant.

De Gentibus atque Ethnicis idem iudicium.

Nihil, aut parum admodum, de cælesti præmio bonorum; nihil aut valdè parum, de supplicijs æternis malorum audiebant populi plerique multi.

Itaque nihil mirum, si toti in ea, quæ ante pedes erant, quoque in promptu haberi poterant, incumbant, ac defixi erant. *O curua in terris anima, & cælestium inanes.*

Psal. Oculos suos statuerunt declinare in terram.

Christianis verò semper pollicetur, aut minatur Christus æterna, tam præmia, quàm supplicia, inuisibilia, futura omnia; ferè nihil præsens ac visibile; adeò vt facillè credi per errorem possit, nihil iuris in terrena ista habuisse: falsumque hoc fuisse, quod iactauit: *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terrâ:* verissimum verò istud, *Regnum meum non est de hoc mundo:* Quamquàm re vera, æquè est dominus omnium. *Domini est terra, & plenitudo eius.* psal.

Itaque euangelium hodiernum, quod monet, *primum queri regnum Dei;* Deo vni seruire; non anxie sollicitum esse cibi ac vestimenti, Christianis auribus est conuenientissimum.

Dignum patellâ operculum. Similes habent labrâ Lucas. prou.

* 2. Quod Christus vbique pauperes beatos prædicauit, contrà, quàm de diuitibus ac diuitijs fit loquutus; & ipsi etiàm Apostoli, virique omnes Apostolici.

Matth. 5. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.*

Iacob. 2. *Nonne Deus elegit pauperes &c.*

Matth. 19. *Diues difficile intrabit in regnum cælorum.*

Ibid. *Et iterùm dico vobis: Facilius est, Camelum per foramen acis transire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum.*

Luc. 6. *Vos vobis diuitibus.*

Luc. 16. *Diues epulo & immisericors, vt vixit? vixit perijt?*

Illi spina, diuites; illi diuitie fallaces. Sollicitudo facillissius, & fallacia diuitiarum suffocat verbum, & sine fructu efficitur. Matthæi 13.

1. Timoth. 6. *Qui volunt diuites fieri, incidunt in temptationem, & in laqueum Diaboli, & desideria multa inutilia, & nociua, qua mergunt homines in interitum & perditionem.*

Similiter scilicet Crateti loquitur Paulus: Crates enim aurum ipse suum in mare proijciens, dixit: *Ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis.* Lactant. l. 3. instit. cap. 22.

Idem ingentibus relictis facultatibus, tamquàm a ministris vitiorum, adeoque supra corpus elatus, in a. r. a. claro & exaudibili praconio, velut in Olympia, per vocem illam admirabilem & vniuersis decantatam proclamauit: *Cratem Thebanum Crates in libertatem adserit: quum sciret seruitutem esse, si quis facultatibus obnoxius sit.* Greg. Nazianz. tom. 3. tract. de animi summissione, Castitate, ac Temperantiâ.

D. Hieronymi sensu. *Omnis diues aut iniquus, atque*

iniqui heres. Hinc Christus Mammona iniquitatis diuitias vocat. Luc. 16.

* 3. *Quod Christus ipse perpetuam paupertatem voluntariam sit delectatus, cum esset Dominus omnium. Paupere enim matre natus est, non egenam quidem illam & sordide mendicantem, sed non valde locupletem, quae lanam ac telam victum ipsam quaereret, coniugem haberet fabrum; cum posset ipse nasci ex Regina aliqua vel Augusta, ut Iuliam Augusti filiam &c.*

Natus in alieno, etiam in vili stabulo, cum posset in ipso Capitolio.

2. *ad Corinthios 8. Scitis enim gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos diuites essetis.*

Vulpes foveas habent, & volucres caeli nidos: filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet.

Psal. Et enim passer inuenit sibi domum; & turtur nidum, ubi reponat pullos suos.

Ne dolium quidem Diogenis Christo proprium fuit.

Vir factus, in socios adsciuit homines, si non egentissimos, certe non locupletes, ut vitam magno labore sustinentes.

Et quidem electione illi haec omnia.

Quam contrarie illa omnia genio nostro? Deus bone?

Anima quidem nostra cuiusque, creando infunditur, & infundendo creatur a Deo (ut scholae loquuntur: sed si, Platonico sensu, idearum, animarumque iam pridem copiose creatarum, in corpora humana tandem aliquando, quasi in colonias, mittendarum, thesaurus quidam esset, & quasi promptuarium, & cuique animae, ante eius emissionem

uem in corpus suum daretur optio; e quibus ex parentibus, Regibus, an opilionibus; diuitibus, an pauperibus; aut quo loco, Romane an Seriphi; Montibus, an Cumis, in stabulone, an in Capitolio Romano, aut Lupara Parisiensi nasci vellet: quotus quisque nostrum non eligeret potius Cræso, quam Iro patre nasci, & in Capitolio, quam in catabulo? Ita scilicet omnes odimus paupertatem, & illam generis patriæque humilitatem.

Cur Hecalen nullus, nulla est qua nouerit Irum?

Nempè quod alter egens, altera pauper erat.
Ouid.

Proverbio Gallico dicitur: *Paupertatem vitium non esse; sed lepra speciem: omnes ab ea declinare, & fugere.*

Ergò utilissimum lectu audituque euangelium hoc, quod eò nos reuocat, quò nos Christus vocat ac destinat.

* 4 Denique; hoc tamen anno maximè inculcandum, quo scilicet cœli, & tempestatum quasi perturbatus ordo, tristissima omnia hominibus ac bestiis comminatur. *Præsentemque vr̄is intentant omnia mortem.* Virg. Aeneid.

Vidistis enim tota hac ætate cœlum quasi ferreum, pluias vel nullas, vel tam raras dedisse, vt agri & prata omnia fuerint, & adhuc sint pumice sicciora, are duriora, & penè igne ipso steriliora.

Terræ glebis torrefactis, quasi *coctilibus muris* cinxisse *Semiramis urbem* Possit.

Quid? Et mare contrahitur; siccaque est campus arena,

Quod modo pontus erat. Ouidius libro 2. Metamorph.

*Ima petunt pisces; nec se super æquora curui
Tollere consuetas audent delphines in auras.*

Corpo.

*Corpora phocarum summo resupina profundo
Exanimata iacent.* Idem ibid.

Non foenum, non auenam parem ac sufficientem
equis ac bobus; agrè frumenta hominibus pascendis,
terra sicca produxit.

Ex quatuor equis duos à duobus (vt sic dicam) de-
uorari penè oportebit, si duos seruare superstites op-
tabit agricola.

Declinanda studiosè toto hoc anno futuro Dio-
medis hospitia (vt sic dicam) ne suis equis hospites
præbeat deuorandos, coactus tanta foeni auenæque
angustia.

Et, quod extremum malorum est, vix sementi op-
portuna est tempestas, præ terræ aduisione.

Pulueri; imò arenæ semina mandabuntur, ibi a-
durenda, volucris prædæ futura, stantibus vt nunc
rebus.

Terra iam non terra est, sed puluis, sed arena,
huc illuc minima aura volitans. *Quid arena semina
mandes?*

Non profecturis litora bobus ares? Onid.

Seminauerit aliquis? mox volucres cæli depasce-
tur inopertas fruges; vel germinare ac subcreescere
non dabitur humore necessario destitutis.

Itaque multis humano sensu ista merientibus, fa-
cilè fuerit dicere; *quid manducabimus, aut quid bibe-
mus, aut quo operiemur?* Matthæi 6.

Sed occurrit, & vehementer vnumquemque sola-
tur Euangelii hodierni inculcatio.

Conuenit alioqui maximè eius lectio. Monachis,
præcipueque Franciscanis, & Apostolicis viris, quos,
cùm verbo Dei vacare debeant, equū est curarum an-
xiarum vacuos esse, non ministrare mensis, non de-
scis anxie cogitare, ne ab officio vel penitus absti-
neant.

neant, vel nimis plenè exercent. Sed hæc alias.

II.

*Quot quibusque argumentis Christus dehortetur
suos à perplexa illa rerum necessariorum
solicitudine.*

*Ne solliciti sitis animæ vestre, inquit, quid manduce-
tis, neque corpori vestro, quid induamini.*

Ne solliciti sitis, id est, ne anxij nimium.

Non enim prohibet humanam ac moderatam
providentiam, sed anxiam, cruciantem, suffocan-
tem verbum, & à Deo auertentem.

*Labor exercendus, sollicitudo autem quæ mentem per-
turbat, tollenda, ait Hieronymus.*

* 1. *Patet; Nam nec volatilia cæli, à quorum viuen-
di exemplo anxietatem illam dissuadet, sine aliqua
cura sua ac operaviçtitant, saltem volatu, excursionem,
gestatione &c.*

*Pater quidem cælestis pascit ea, nec tamen in ora,
ac rostra, aut nidos eorum, ipse cibos infert, sed ip-
sa, huc illuc peruolitando, disquirunt &c.*

Sed & regiones alias atque alias adeunt vitæ suste-
tandæ oportunas.

Quis nescit, Hirundines regiones calidiores sub
hyemem petere, inde sub ver redire? Et quid sibi
vult illud Cant. *Vox turturis audita est in terra no-
stra?*

* 2. *Subdit enim: Querite primùm regnum Dei &c.
primùm, id est ante omnia & maximè; ergò secūdis cu-
ris licet cætera quærere.*

Matth. 23. *Hac oportuit facere, & illa non omit-
tere.*

D. August. Cum dicit primum, significat hoc post-
 erius querendum, non tempore, sed dignitate, illud enim
 tamquam bonum nostrum; hoc verò, vt necessarium.

Planè, vir coelestium primò & maximè sollicitus,
 licèt postmodùm terrena moderatè curet; non po-
 test tici temporalium esse sollicitus. Solenne enim
 est Theologis, quiduis à præcipuo suo nominare.
 Sicut pij nominantur coelestes, spirituales, diuini;
 contra verò impij terra, caro, putredo &c.

Si igitur præcipua tua sollicitudo de cœlo est, etfi
 non nihil sollicitus sis terrenorum; verè imple hoc
 præceptum.

Si verò de opibus cumulandis prima & maxima
 tibi est quæstio, vltima de salute animæ, violas.

* 3. Quod Spiritus ipse Sanctus hortetur talem
 formicæ prouidentiam imitari.

Prou. 6. Vide ad formicam, ò piger, & considera
 vias eius, & discite sapientiam, quæ cum non habeat du-
 cem, nec præceptorem, nec principem, parat in astu-
 te cibum sibi, & congregat in messe quod comedat.

Mantuanus. It formica breuis, sed prouida bestia,
 condit

In brumam noua farræ, cauis æstate latebris.

Virg. 1. Georg. populat que ingentem farris acer-
 tum

Carculio, at que inopi metuens formica senecta.

Idem 4. Aeneid. Ingentem formicæ farris æ-
 ceruam

Cum populant, hiemis memores tecto que reponunt;

It nigrum campis agmen, prædam que per herbas

Connectant calle angusto: pars grandia trudent

Obnixæ frumenta humeris; pars agmina cogunt;

Castigant que moras: opere omnis semita feruet.

Horat. lib. 1. sat. 1. Paruula (nam exemplo est mag-
 ni formicæ laboris)

Ore trahit, quodcumque potest: at que addit aceruo
 Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri.

Manil. lib. 1. ————— & sua quemque

Aduigilare sibi iussit fortuna premendo.

Formicam vel idcirco quidam à ferendo simplici-
 ter dictam ferunt, quòd nullum animal frequentius
 pondera conuehat, neque, si mensuram corporis res-
 picias, minora.

Sed & planè rationale animal idcirco appellat?

Cic. lib. 3. de Nat. Deorum. In formicâ non modò
 sensus, sed etiam mens, ratio, memoria.

D. Basil. in hexam. homil. 9. Non laborabis pro
 teipso homo? non in presenti saeculo praepones ac re-
 condas requiem futuri, ad formicæ exemplum respe-
 ctu habito? quàm aestate alimentum hyemale sibi ipsi
 recondit, & non propterea quòd nondùm adsunt hye-
 mis molestiae, per ocium tempus transmittit, sed, di-
 ligentiâ quadam indefinente, seipsum ad laborem in-
 tendit, donec sufficiens alimentum in penum reposue-
 rit. & neque hoc segniter ac negligenter, sed sapienti
 quadam versutiâ excogitans, quo ipsum alimentum
 quam diutissime perseueret. suis enim vngulis medios
 fructus diffecat, vt ne nascentes, inutiles ipsi ad ali-
 mentum reddantur. eosdem etiam siccât, vbi senserit
 ipsos madefactos, & non in omni tempore ad ven-
 tum exponit, sed vbi praeferit aerem in serena con-
 stitutione conseruari. Profecto non videas imbrem ex
 nubibus defluere, quo tempore frumentum à formicis ex-
 positum est.

* 4. Quod Christus quoque ipse aliquandò ità sibi su-
 isque prouiderit.

Sed & in Apostolorum Actis legimus, procurata
 necessaria in futurum, ob imminentem famem, cum
 Agabus propheta eam magnam toto orbe futuram
 praedixisset. Acto. 11.

Et loculis vsum ferūt Dominum Iesum, sed quos tamen Iudas gestaret, non ipse.

Ioan. 12. *Iudas fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur portabat.* Vbi Græcus codex distinctius habet, nempe iniecta seu intromissa, id est, quæ re-feruanda & reponenda erant, ipse cōseruabat; nō autem significat, quæ mittebantur Christo, ipse portabat, vt latinum verbum significare videtur. Græcè τὰ Καλλόμιστα, quod Arias Montanus reddidit per (*iniecta*.) Biblia Sebastiani Honorati Lugd. per (*qua intromittebantur.*)

Ioan. 13. *Quidam putabant, quia loculos habebat Iudas, quod dixisset ei Iesus: Eme ea, quæ opus sunt nobis ad diem festum: aut egenis vt aliquid daret.*

Lucæ 8. Legimus quasdam mulieres è Galilæa, de facultatibus suis Christo ministrasse.

Et indè quoque apparet loculos Christum habuisse, quod aliquandò cupiens turbæ famelicæ provideri, dixerit Philippo; *Vndè ememus panes, vt manducet hi?* quo verbo subindicat, non tam defuisse suis nummos, quibus emerent panes, quàm panes qui emerentur, aut pistorum in viciniâ, qui venderent.

Toletus comment. in 12. Ioannis, loculos Christi agnoscit his verbis. *Attende Dominum eleemosynas accepisse, & pecunias habuisse, vt necessaria emeret. Quandoquidem enim cum discipulis incedebat multis, ne grauis, & onerosus esset hospitibus, hinc indè collata in expensis quotidianas asseruabat, hancque curam Iudæ demandarat, quam ille infidelissimè gerebat.*

V. Bedæ lib. 4. cap. 54. in Luc. 12. *Non hoc preceptum esse putandum est, vt nihil pecunia reseruetur à sanctis, vel suis scilicet, vel pauperum vsibus suggerendis: (cum & ipse Dominus, cui ministrabant Angeli, tamen, ad informandam Ecclesiam suam, loculos habuisse legitur, & à fidelibus oblata conseruans, & suorum necessi-*

statibus, alijsque indigentibus tribuens) sed ne Deo propter ista seruiatur, & ob inopia timorem iustitia deseratur.

D. Anselmus in caput 6. Matth. Quod prouidentiam nobis non negat, ipse ostendit, qui loculos, quibus se & discipulos pasceret, habuit, & Iudæ tradidit.

Nicol. Papa III. artic. 2. declarat. Reg. Fratrum Minorum. Interdum dicitur, Christum loculos habuisse. Nam sic ipse Christus, cuius perfecta sunt opera, in suis actibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret. Sic infirmorum personam Christus accepit in loculis &c.

Sed & Deus ipse manna Iudæis ministrans in deserto, saltem feriâ 6. duplicem portionem, quæ colligeretur tam in eum, quam crastinum diem sabbati, quo colligere non licebat, prouidenter trans mittebat.

* 5. Quod alioqui miraculis ferè perpetuis opus esset.

Si enim nemo quidquam adseruaret, nemo araret, nemo sereret, omnes æquè prouidentia Dei, vt Franciscani, inniterentur, essent à Deo singulis momentis creandæ fruges, panes multiplicandi, aut impasti homines maiore miraculo sustentandi.

* 7. Quod Græcè sit μή μεριμνάτε, id est, ne anxie mini, & quasi discruciemini; non verò, ne cogitate de cibo aut potu &c.

* 7. Quod Euchitæ nescio qui, hæretici censentur, quod dicerent, non licere sustentandæ vitæ causâ, operari. D. Augustin. de Hæret. cap. 57.

Non solitudine spirituali, sed labore corporali acquirendus panis, ait Chrysostomus.

Cum numine dextra mouenda, prou.

Dij laborantes adiuant.

Dij laboribus omnia vendunt.

Volucres quidem cœli pascit Deus sine cura, non autem omninò sine opera ipsarum, ac labore.

2. Timoth. 3. *Si quis non vult operari, nec manducet.*

Ibid. *Cum silentio operant es, panem suum manducet.*

Psal. *Labores manuum tuarum quia manducabis.*

Ergò dehortatur tantùm à cura nimis timida, anxiosa, & perplexa, & ea, quæ à Dei cultu auocat, quæ remedium omne à se pendere putat, imò etiàm sic desperat de necessarijs, quasi Deus in summo otio versetur, rerumque humanarum supinissima negligentia, cœli sui voluptatibus immersus, aut sepultus: oblitus Iosephi in carcere relictì, dùm ei interim benè optimè est.

Iob 22. *Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, & circa cardines cœli perambulat.*

Scilicet is Superis labor est, ea cura quietos

Solicitat. Virgil. 4. Aeneid.

Epicuri errore dici, aut putari prohibet: *nihil curare Deos, nec sui, nec alieni, sed monogrammos, & nihil agentes. Cic. 2. de nat. Deorum.*

Dehortatur autè hic Christus variè, atque ingeniosè arguendo

- 1. A maiore ad minus
- 2. A minore ad maius
- 3. Ab impossibili; (gionis)
- 4. A differentia fidei ac Reli-
- 5. Pronuntiato.

* 1. A maiore ad minus. *Nome anima, id est, vel vita, vel animus ipse plus est, quàm esca? &c.*

Id est, si vobis nihil sollicitis aut incurijs, cum scilicet nondum essetis, Deus vos creauit, corpus fecit, animam ratione præditam indidit; an credi possit, iam viuentibus, minora ista victum cultumque maximè conantibus, & iungentibus *cum numine dextris negaturus?*

Dederit tibi aliquis vestem (itâ finge) & chlamydem

dem &c. an exigui pretij strophium, si illo egeas, non sit daturus?

Qui non petenti, imò ne somniantì quidem, dedit illa maxima sponte sua, an is iam postulanti, collaboranti, merentiq̃ue minima ista sit negaturus? vt *Aquila non capit muscas*; sic nec minora ista auarè distribuit Deus.

* 2. *A minore ad maius. Respicite volatilia cali &c. pater vester celestis pascit illa. Nonne vos magis plaris estis illis?*

Item: *Considerate lilia agri, quomodo crescunt &c. Quanto magis vos modica fidei?*

Quasi dicat: Sapiens paterfamilias omnibus prouidet pro dignitate, & sic dicam, pro cuiusq; gradu aliter, atque aliter: Filijs, & primogenitis sic; ministris, & seruis, sic; equis verò, canibus, & falconibus &c. aliter, cuiq; differenter: qui si prouidere cernitur studiosissimè villæ suæ custodibus molossis, aut venaticis canibus, & mancipijs; meritò speratur studiosiùs prouidurus aulae suæ ministris honoratioribus & filijs.

Sed Deo rerum omnium gubernatore, & maximæ huius familiae patre, tot iam seculis exercitato, nihil sapientius, nihil prouidentius, nihil æquabilius. Volucres ipsæ, & terræ flosculi, illi curæ sunt. Ergò multo magis etiàm ipsi homines.

Cic. 3. de Finib. *Mundus regitur numine Deorum, estq̃ue quasi communis vrbs & ciuitas hominum.*

Idem 1. de Diuinat. *Deorum prouidentia mundus administratur. ydemq̃ue consulunt rebus humanis: neque solum vniuersis, verum etiàm singulis.*

D. August. lib. 2. Conf. cap. 11. *O tu bone Omnipotens, qui sic curas vnumquemque nostrum, velut solū cures, & sic omnes, tamquam singulos.*

Idem passerculos planè incuriosos, neque serentes

ferentes, neq; metentes, neq; recondentes, tantum ex nidulis suis ad pastum ubiuis quærendum enolantes, egregiè pascit & inpinguat.

Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno: aperis tu manum tuam, & imple omne animal benedictione. psal.

Dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum psal. 146. vbi commentator non ignobilis admonet, aduertendum, pullos coruorum, cum ouo excluduntur, albos esse ad aliquot dies, ideoq; à parētibus deserri, quasi nothos & supposititios, donec tandem nigrescant: itaq; sic desertos pullos, per illos dies semper oribus apertis hiare versus coelum, & coeli rore pasci, magnâ sanè Dei prouidentia. *Iacobus à Valentia in ps. 146.*

D. Gregor. lib. 30. Moral. in Iob. c. 8. *Editis pullis, vt fertur, coruus escam plenâ prabere dissimulat priusquam plumescendo nigrescant; eosque inedia afficiuntur, quoad usq; in illis, per pennarum nigredinem, sua similitudo videatur.*

Est qui dicat, coruum valdè astorgum, vndè nec pullos curare illa diligentia, quæ in aliis auibus spectatur.

Sunt etiam qui existiment, coruum valdè obliuiosum esse, & cum discessit à nido, ægrè posse à solitudinibus, quas amat, redire; naturæ tamen ductu res eiusmodi in nidum congerere, vndè possint vermes creari, quibus sic deserti pulli nutriantur.

Plinius autem, Aristoteles, Aelianus & alij referunt coruos valdè auaros esse, & in sterilibus locis vix habitare binos. Itaque maturè pullos suos expellere è nidis, imò ex tota sua regione, ac sic cogi pullos à parentibus desertos vagari, & lamentantes cibum vndecumque disquirere.

Tob 38. *Quis reparat coruo escam suam, quando pulli eius clamant ad Deum, vagantes, eò quod non habeant cibum?*

Siue ergò suspitione adulterij, siue impietate, siue obliuione, siue auaritia corui parentes pullos suos non satis sollicitè alant; tamen bonus Deus crocitan-tes pullos, quasi precantes, audit, & pascit.

Idem lilia agri &c. sic vestit, vt nec Salomon ipse Regum ditissimus (adeò vt templum Dei à se structum aureis laminis intus totum vestiret, vti nunc nostra dealbamus, & vulgò non pluris aurù illo regnante, quàm saxa ipsa æstimaretur: *In omni gloria sua*, id est toto tempore, quo regnauit; siue, cum Rex creatus est, & splendidissimè inauguratus; siue cum Regina Sabæorum Sibyllæ hospitiæ se ac suas opes ostentauit; siue, cum vxorem duxit & nuptiis legitimis indulsit; siue, cum insanians tot cõcubinis simul ac Reginis vnus placere studuit, pauonis instar plumis latè explicatis, tam gratis coloribus placuerit, quàm lilia, & minimi agrorum flosculi. Nullo non vitæ suæ die, cultus eius à florum decore superatus est.

Numquàm enim Ars, Naturæ perfectionem imitatione adsequitur. Vt pictor aliquis vvas sic coloribus exprimat, vt aues decerpturæ aduolent: vt alius orsam, aut poculũ floribus omnigenis refertum tam scitè effingat, vt naribus admonere possis, ad olfactus voluptatem; quanto tamen Deus bone, absunt intervallo, a spontè natis in horto, aut dumeto.

Reuera quod sericum, quæ Regum purpura, quæ picturæ texturicum, potest floribus comparari? quid ita rubet, vt rosa? quid ita candet, vt Lilium? &c. Si ergò Salomon à floribus superatus est, qui omnibus Regibus fuit præclarior: quo modo tu vestimentis poteris vincere florum decorem? ait Hieronymus in illud, *Dico autem, quod nec Salomon &c.*

At quid sunt aut passerculi, aut lilia, aut flores quicumque hominibus comparati, seu naturam, seu gratiam spectes?

Si naturam: homo rationis est particeps, non etiã illa.

Si gratiam; Deus homo factus est pro homine, imò & passus infanda, quin etiã cibus eius mysticus factus est.

Lilia autem & flores quantò viliores, ut potè vitæ ultimæ tantù, id est vegetatiuæ participes, nihil propè præter nudum ac simplex esse obtinentes?

Nam vel musca hoc ipso, quo viuunt & sentit, vegetabilibus illis, imò tota hac mundi mole est nobilior.

Denique flores sunt momentanei; tu verò æternus. Undè ait: *Si autem scænum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur &c.*

Psal. *Manè sicut herba transeat, floreat, induret, & arescat.*

Rubentesque rosa primos moriuntur ad Austros, Sta. 3. Sylu.

Ergò qui his sic prouidet, non est hominem neglecturus.

Si floribus terrenis sic occurrit Deus, qui nati sunt, ut tantummodo videantur; nunquam homines negliget, quos sic creauit, non ut pro tempore videantur, sed ut perpetua sint. ait Chrysostr. in Matt.

* 3. *Ab impossibili. Quis autem vestram cogit aus potest adijcere ad staturam suam cubitum unum?* ait. Optare potest mulier Itala, ut Deus eam grandi ac pro-cera statura creet, cæterum ipsa colorem sibi, qui magis placebit, vel cerusa vel purpurisso, conciliatura; & potest quidem eadem crepidis Venereis & Venetis pedes induta, tantillo grandior apparere; at reuera grandescere, sua vi nullo modo potest.

Alienum

Alienum ac translaticium erit, non natium, fictum, non verum, quidquid adiecerit.

Sibi potius illa ruperit illa hoc conando, quàm perfecit.

Tale autem est angi de victu. Vanus erit omnis conatus, Deo aduersante, aut parùm fauente.

Neque qui plantat, neq; qui rigat est aliquid, sed què incrementum dat Deus.

Vt aret homo, vt serat, vt seminet; num pluuias, nū æstus congruentes potest dare?

Imò, vt metat, vt congreget; num ab incendiis, aut prædis potest prohibere?

Multa cadunt inter calicem, supremaq; Labra.

Ergò post curas & conatus moderatos, reliqua pietati ac prouidentia Numinis committenda.

* 4. *A differentia fidei & religionis. Hæc omnia, inquit, gentes inquirunt. Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis.*

Q. d. Vt Epicurei, & reliqui eiusdem farinae homines, vel omninò Athei, vel qui nihil curare Deos rerū humanarum putant, tolerabiliter sui ipsorum curam gerant, à Superis scil. neglecti, vt opinantur; certè intolerabile est vos, & Christianos, qui profitentur Deum esse aliquem, *qui regit, qui gubernat, qui cursum astrorum, qui mutationes temporum, rerum vicissitudines ordinesq; conseruat, terras & maria contemplant, hominum commoda vitæq; tuetur* (vt loquitur Cic. lib. i. de Nat. Deor.) sic de victu angi, quasi à Deo omninò negligantur.

Quemadmodum puerulus securè & in vtramque aurem dormit, nihil anxius, quid serus vesper vehat, quid crastino induat, aut comedat, pro quo scilicet vterque parens insomnes ducit noctes, ne quid ei desit; sic ferè Christianos agere oporteat, quorum sollicitissimus est Deus suus.

*Omnia in Afcanio cari ftat cura parentis. Virg. i. AE-
neid.*

In manibus meis descripsi te.

*Si non meminero tui, obliuioni detur dextera mea,
Pfal.*

*i. Petr. 5. Omnem follicitudinem ueftream projicientes
in eum, quoniam ipfi cura eft de vobis.*

*Vt damnatur monachi proprietates ac fui follicitu-
do, quem Abbas fuus fuma fide ac cura nutrit ac
veftit &c. fic damnada anxietas Chriftianorum, quo-
rum Deus curator eft prouidentiffimus.*

** 5. Pronuntiatio. Querite primum regnum Dei, &
iufitiam eius, & haec omnia adijcientur vobis.*

*Eccl. 2. Refpiciite filij nationes hominum, & fcitote
quia nullus fperauit in Domino, & confufus eft, permifit
in mandatis eius, & derelictus eft.*

*Pfal. Non priuabit bonis eos, qui ambulat in im-
centia.*

Pfal. Efcam dedit timentibus fe.

*Pfal. Iunior fui, et enim fenui, & non vidi iufum de-
relictum, nec femen eius quærens panem, feu egens pa-
ne.*

*Pfal. Generatio rectorum benedicetur. Gloria & di-
uitia in domo eius.*

*V. Beda lib. 4. c. 54. in Luc. 12. Nolite timere, ne pro-
pter regnum Dei militantibus huius vitæ neceffaria de-
fint.*

*Vt corui pullis iam plumefcentibus, & fibi iam
factis concoloribus pafum adminiftrant; ita planè
nobis fimilitudinem quandam Dei induentibus vitæ
& virtutibus, aderit ipfe Deus & pafcet vberri-
mè.*

III.

Quid per regnum Dei, & iustitiam eius, intelligendum;
& quibus exemplis doceri possit verum illud
esse: *Querite primum &c.*

Notandum auté regnū
Dei multi-
plex esse;

1. Cælum ipsum, ac sedem beatorum;
2. Ecclesiam militantem;
3. Scripturam sanctam;
4. Animam iusti, & viuentis ex præscri- pto legis Dei;
5. Tempus aduentūs Christi per carnem.
6. Opera pia, gratiam Dei iustifican- tem, Dei in animam plenam potesta- tem.

* 1. Cælum ipsum, ac sedem beatorum; Elyfios campos, & Insulas fortunatas vocare possis, vbi lætissima visio est, ac certa fruitio ipsius Dei; vbi è serenis olim suis fidelibus reges creat Deus, & beat.

Et iste est primò primus conceptus omnium, audientium nominari regnum Dei, aut Christi. Regni eius non erit finis. Luc. 1.

Regnum tuum, regnum omnium sæculorum. psal. 144.

Matth. 6. *Adueniat regnum tuum.* Vide Cyprianum in orat. Dominicam.

Memento mei, cum veneris in regnum tuum.

* 2. Ecclesiam militantem, quod regnum assumpsit Christus in cruce, in eoque inuisibiliter regnat.

Fecisti nos Deo nostro regnum.

In eo regno bibit Christus vinum nouum.

Ibidem sunt prudentes, fatuæque virgines.

Matth. 25.

De regno illo colligunt Angeli omnia scandala.

D. Greg.

Claues huius regni Petro collatae. *Matth. 16.*

Psal. 102. Et regnum ipsius omnibus dominabitur.

* 3. *Scripturam sanctam*, prædicationem Euangelij, notitiam scripturarum.

Vide Chrysostomum opere imperf. cap. 23.

Appropinquauit in vos regnum Dei. Luc. 10.

Matth. 21. Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.

Marci 12. Non longè es à regno Dei.

Pauperum spiritu, & paruulorum est hoc regnum Dei, id est, intelligentia, censure Christo.

Matth. 23. Vae vobis Scribae & Pharisei hypocrite: quia clauditis regnum cælorum ante homines. Vos enim non intratis, nec introeuntes sinitis intrare.

Verbum certè Dei, sceptrum quasi quoddam est, quo Deus credentium corda regit, & regnat.

* 4. *Animam iusti*, & viuientis ex præscripto legis Dei.

Regnare enim ibi dicitur quilibet, vbi nunc eius omnia geruntur. Hinc Cicero rex fori dictus.

Luc. 17. Non venit regnum Dei cum obseruatione, neque dicet: Ecce hic, aut ecce illic. Ecce enim regnum Dei intra vos est.

Matth. 6. Adueniat regnum tuum. Ceterum Greg. Nyssenus legit apud Lucam 11. *Adueniat Spiritus S. tuus, qui sanctificet nos.*

Hoc regno magis delectatur Deus, quàm totius mundi possessione, in dō cœli ipsius empyrei habitatione.

Nam Regibus cordatoribus vix tanti est vrbibus, arcibus, muris & corporibus ciuium dominari, si nō etiam in animis & pectoribus suorum per amorem ac beneuolentiam regnent.

* 5. *Tem-*

* 5. *Tempus aduentus Christi per carnem.*

Marth. 12. *Si in digito Dei eijcio demonia, peruenit in vos regnum Dei.*

Luc. 23. *Ioseph Decurio ab Arimathea ciuitate Iudææ, expectabat & ipse regnum Dei.*

* 6. *Opera pia &c.*

Tum enim verè regnat Deus in homine, cum non regnat peccatum in eius mortali corpore; cum gratiæ iustificantis ductu impulsuque iusta adpetuntur, contraria euitantur &c.

Abbas Moyses sic apud Cassianum. *Expulso Diabolo, ac nequaquam in anima iam regnantibus vitijs, consequenter regnum Dei fundatur, dicente Euangelista: Regnum Dei non veniet cum obseruatione &c. quia regnum Dei intra vos est. Intra nos verò nihil aliud esse potest, quam scientia, aut ignoratio veritatis; & vel vitiorum amicitia, vel virtutù, per quæ aut diabolo, aut Christo regnum paramus in corde.* Ioan. Cass. collat. 1. Abb. Moyli c. 13.

Rom. 14. *Non est regnum Dei esca & potus: sed Iustitia, & Pax, & Gaudium in Spiritu Sancto; qui enim in hoc seruit Christo, placet Deo, & probatus est hominibus.*

Querite ergò regnũ Dei, id est, amate virtutes, operibus pijs studete, diabolo excluso, in vobis regnet Deus; omnia ex legis diuinę præscripto facite; erudimini in lege Domini, vel verisando, & diurna nocturnaq; manu sacros libros euoluendo, vel conciones sacras frequentando; in numerum ciuium Ecclesię meę vos adscissi procurãdo, tempus Incarnationis meę vestigando, agnoscedo, confitendo; cœlestem beatitudinem adpetendo, dignis operibus ambiendo &c.

Et iustitiam eius, vel regni, vel Regis ipsius. Si Regni Dei iustitiam dicit; intelligit iustitiam Euangelij & Ecclesię, quæ animum etiã reformat, non tantum manum, vt iustitia Synagogę, & Scri-

Scribarum & Phariseorum. Si autem iustitiam Dei; hortatur ad diuinarum perfectionum imitationem.

Benè etià in iustitiam Regis dicit, quia nec Reges, nec regna rectè dicuntur sine iustitia, potiùs D. August. in senso, *magna latrocinia. D. August. lib. 4. ciuit. Dei c. 4*

Hinc sapienter olim ab Aegyptijs, sui Reges omne, Pharaones sunt adpellati. Pharaon enim vindex malorum iudex dictus, cuius intererat punire fontes, Syriacè Pharaon, idem quod vindicans, vt scilicet audito nomine suo, mòx iustitiæ in improbos exercendæ Reges admonerentur.

Querite ergò iustitiam eius, id est, imitami & cõsectami eius æquitatem maximè in culpis vestris ipsorum seuerè multandis.

Græcè est *δικαιοσύνη*, quod Arias Montanus vertit, *iustificationem*, id est, remissionem peccatorum, gratiæ plenitudinem, sanctitatem perfectam. Vni gratiæ Dei studete acquirendæ, & conseruandæ.

Et hæc omnia adyicientur vobis.

* *Pulcrè ait adyicientur*, vt ostendat, temporalia ista apud Deum esse tam vilia, vt ea non largiatur tamquam solida dona aut veram substantiam; sed tamquam additamenta, & quasi accidentia, aut accessoria.

* *Deindè*; vt ostendat ea affatim obuentura, diuinitùs, humanitùs; per ostium, per fenestras, calentibus ex animo Deum; creaturis scilicet quasi omnibus illis ministrantibus, & ad pedes eorum omnia bona quasi cuius diripienda iacentibus.

Et coniuirati ventent ad pralia venti. Claudianus.

In iustos, quasi in scopum suum, cœlum, terra, animata, inanimata intendent, & velut tela suorum effectuum dirigent, vt profint, quemadmodum contra
pugnat

pugnat pro eo orbis terrarum contra inferatos.

Gazophylacij instar erit iustus, vt in quem creaturæ omnes dona sua, & operas liberalissimè conferent. Pandoram vocare possis, iusti domum, omnibus Dei donis locupletatam.

Qui manu in manum Iusto dare non poterit, in eum projiciet.

Græcè est *πορτα δούλει* id est, apponentur, & ministrabuntur. Quasi dicat; Mirabimini, mensas vestras cibo opportuno, vt famosissimam illam Solis mensam oneratas; horrea frumento, torcularia vino redundantia; vestiaria, tunicis necessarijs referta, vt ferè accidit Monachis, in monasteriis ad regulam viuentibus. Ibi enim Monachi, postquam vni Deo in Templo ritè vacauerunt; in Refectorio, mensam stratum, & cibos vbertim appositos inueniunt; in Dormitorio & cellulis, vestes, subuculas, strophiola; in Hypocausto & Calefactorio, luculentos ignes; cæteris locis, cætera id genus vitæ suæ necessaria.

Iacta cogitatū tū in Domino, & ipse te enutriet. psal.

Non priuabit bonis eos, qui ambulant in innocētia. ps.

Generatio rectorum benedictur. Gloria & diuitia in domo eius. psal.

Vt Imperatorem decet, annonam exercitui prouidere; sic Christum necessaria militibus suis strenuis, id est probis Christianis.

Dignus est operarius mercede sua.

Non claudes os boui trituranti.

Fallor? an fallo? Neutrum.

Nam sic Christo, post ieiunium quadragesimale, & tentatorem ter victum, Angeli tandem accedentes ministrarunt. *Matth. 4.*

Sic Israelitis in deserto, quadraginta totos annos quotidie pluit Deus manna ad manducandum, panem Angelorum, habentem in se omnem saporis suauitatem

tem, ficto illo mendacium poetarum nectare aut ambrosia multò iucundiozem. *Non laborabat populus, & manducabat.*

Sic Elię Iesabelem fugitanti subcinericium panem Angelus, imò & coruus, cibos ex coquina ipsius Regis (vt quidam volunt) furtim subtractos adtulere.

Sic Danieli in lacu leonum posito, iam fame morienti, & in escam leonibus propinato, prorsum opportunè. Abacuc. n. cum esculentis illis & poculentis, quæ alioqui messoribus ferebat, in aere pendulus ex capillo, ab Angelo in Babylonem, ex alio penè orbe, est importatus, illos suos cibos interuersos illi famelico præbiturus.

Sic D. Paulo, non Apostolo, sed illi Eremitarum auctori & antesignano, sexaginta totis annis quotidie dimidij panis fragmentum coruus adtulit; D. autem Antonio nonagenario illum Dei admonitu inuisente, Christus panem integrum, quasi duplicatam militibus suis annonam, eiusdem corui ministerio largitus est. *Breu. Rom. 15. Ianuarij, ex D. Hieronymo. tom. 1.*

Ioan. 2. In nuptiis, gustauit architriclinus aquam vinum factam, & non sciebat unde esset.

Bone Deus, quoties D. Francisco Legislatori nostro, eiusq; sacro Ordini similia contigerunt, imò & quotidie contingunt.

D. Bonauent. c. 5. vitæ eius. *Apud eremam S. Urbani, seruo Dei (Francisco) ægritudine grauissima laborante, cum ipse natura defectum sentiens vini poculum postulasset, nihilque de vino, quod sibi dari posset, responderetur adesse, iussit aquam afferi, & allatam signo crucis edito benedixit. Mox vinum efficitur optimum, quod fuerat aqua pura; & quod deserti loci paupertas non potuit, viri sancti puritas impetrauit. Ad eiusque gustum magna protinus facilitate conualuit.*

Cum B. Didacus egrotorum fratrum Roma curam gereretis

veret; in publica inopia, apud Christi pauperes omnia abundabant (canere solemus in festo S. illius Franciscani Laici) Nicolao V. scilicet tunc Pötifice. Didaci enim tunc in Conuentu Aræ-Coeli degentis sanctitati hoc tributum est, quo tempore vrbs grauibus morbis, & annonæ penuria laboraret. *Officium Ord. Minorum.*

Mirabile planè, & posteris bonæ huius spei magnum incentiuum est, quod de D. Francisco narrat D. Bonauentura his verbis: *Accidit, inquit, vt infirmitate grauatus Domini seruus in loco Noceria, reduceretur Afsinum, per solemnes nütios, ad hoc Afsinat is populi deuotione transmissos. Qui Christi famulum deducentes, ad villam quamdam deuenerunt pauperulam, nomine Sarrthianum: vbi cum fames & hora cibum expeterent, euntes & nihil inuenientes vanale, vacui redierunt. Ad quos vir sanctus: Ideo nihil inuenistis, quia plus in muscis vestris, quam in Domino confiditis (muscas nempe denarios vocauit:) sed reuertimini, ait, per domos, quas circuistis, & amorem Dei offerentes pro pretio, humiliter elemosynam postulate. Nec falsa id estimatione verecundum putetis aut vile, quoniam vniuersa in elemosynam post peccatum, dignis, & indignis, Eleemosynarius ille magnus largiflua pietate concessit. Deponunt erubescentiam milites, & elemosynam sponte petentes, plura pro Dei amore, quam denarius emunt. Siquidem diuino nutu, corde compuncti pauperes incola, non solum sua, sed & seipsos liberaliter obtulerunt. Sicque factum est, vt inopiam, quam pecunia releuare non poterat, Francisci pauperies opulenta suppleret. D. Bonauentur. c. 7. §. 9. vitæ eius, edit. P. Sedulii, amici nostri cum primis optimi, iam tertium Ministri Prouincialis.*

Ita est omninò, qui terrenis affectibus, siue possessionibus pro Christi discipulatu renunciauerit, quò plus

plus in eius amorem profecerit, eò plures inueniet, qui se interno suscipere affectu, & suis gaudeat sustentare substantijs. Venerab. Beda homil. in Natali Sancti Benedicti.

Et profectò quotidie experimur Franciscani, ea monasteria necessariis abundare, quæ obseruantia regularis sunt studiosissima, vt Obseruantinorum, vt Capucinatorum, vt Recollectorum &c. ea verò, quæ à regula longius deflectunt, sepe laborare rerum angustis, vixq; multa prouidentia, & laboribus improbis illa obtinere.

Quid? Vel Agar ancillæ Abrahami fugitiuæ, eiusque paruulo Ismaheli insolentissimo, sicut iam iam in deserto morituris prouidit Angelus Dei, puteo ostentato. *Genes. 21.*

Nisi ita esset, non esset Deus, neq; bonus Pater, neque clemens Dominus. Patrem misericordiarum decet misereri miserorum, maximè in animas suas misericordium, pericula gehennæ, per reformationem vitæ, declinantium.

Boni Patris est } 1. Alere;
filios } 2. Erudire;
 } 3. Castigare.

Si vos, cum sitis mali, nostis bona dare dare filijs vestris &c.

Quis Dominus adeò immitis, vt seruum vllum suum impastum, aut nudum sibi seruire velit? *Dignus est operarius mercede sua.*

Ne Agricollæ quidem gratis, à bobus aut equis suis, aratra sua trahi permittunt.

Non claudes os boui trituranti.

Mercenariis suis messoribus, etiàm vltra pacta stipendia, messe peracta, epulã solenne instituunt, quod Gallum gallinaceum comedere, rustici nostrates vocant.

*Sed & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa
Dominorum suorum.*

Venatores quoque ipsi quamlibet durum à stirpe
genus, tamen cum ferâ afflētâ aut stratâ, canunt re-
ceptui, chorum simonum filonumque suorum incla-
mant, visce rationeque extemporali excipiunt, quæ
sic debetur canibus venaticis, vt libamentum captu-
ræ accipitribus in aucupio volucris: Has enim primi-
tias peculiare placita maiorum vtrisque largiuntur;
nimirum, vt in capite feræ aut volucris captæ lace-
rando, & obrodendo, fructum nauatæ operæ percipi-
ant, in posterumque iritentur, cum interim viscera-
tor, gratulabunda voce, fruentibus parte sua cani-
bus blandiatur, & tamquam mactos virtute indu-
striaque esse iubeat.

Epulum autem caninum fieri hoc modo solemne
est (ait Budæus l. 2. de Philologia.) *Venatores intra ter-
gus ferinum panis fragmenta sanguine feræ madentia,
muscant cum omaso, in minutas particulas conciso.*

Nonnunquam prætereà, si canes strigosi sint, & macie
exhausti, aut si strenuam insignitè operam eo die naua-
uerint, liberalitatis est venatoriæ, opiparis eos impensi-
tis epulis accipere, ceruicem extis addentes, & nonnihil,
vt ita dicam, e viuore secare &c.

Priore porrò epulo peracto, fit & alterum eodem mo-
mento, sed non eodem loco: ex interaneis perpurgatis &
dilutis (sunt enim hæc, quoque Diana sacra eiusque sa-
tellitio) non concisis frustillatim aut prosectis, sed in-
tegris: ita vt cum aliquamdiu illa viscerator sublimia
tenuerit & ostentarit, ad iritandam edacis agminis vo-
racitatem, tum ea demum repente in medium porrici-
at.

Imò, ne Domicella quidem triobolaris, & Heca-
le pauperior, suum melitæum seruire (vt vo-
cant) aut pedibus gesticulari, & quasi filia
ducere,

ducere, aut panis offam humi iacentem tantisper intactam custodire iusserit, aut viderit, quin mox ei buccellam carnis cut panis, vanæ opella præcium, proijciat.

Et verè prouerbio nostrate dicitur; *Eum bonum expectare stipendium, qui bono Domino seruit.* (gall. *Qui sert bon maistre, adtend bon loyer.*) Sen bonum interpreteris clementem aut humanum, seu potentè & opulentum.

At quis Deo & Domino nostro vtrimque comparandus? Ille est, quem etiàm Ethnici passim vocant Optimum Maximum.

D. Leo serm. 2. de Natiuit. Dom. *Deus omnipotēs & clemens, cuius natura bonitas; cuius voluntas, potentia; cuius opus, misericordia est.* Ergò omnia bona ab illo speranda ritè eum colentibus.

Benè sperandi de Deo omnes adsunt causas;

1. *Debitum* ex pacto, & iure paternitatis, seu creationis; *Conditor est.*

2. *Scientia* nostræ egestatis; *Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis.*

3. *Potestas* succurrendi; *Deus est.*

4. *Voluntas* propensissima. *Pater est.*

Scit enim Pater. Dùm Patrem audis, ne dubites de voluntate. Dùm Patrem Deum cogitas, ne dubita de Scientia necessitatis tuæ, & potestate succurrendi.

Quis enim dubitet, eum, si debet, si scit, si potest, & si vult, suis cumulatissimè opitulaturum?

Quærite ergò primùm regnum Dei &c. & hac omnia adyicientur vobis, quasi ex copix cornu.

Pfal. Nihil deest timentibus eum.

Imò, quàm multi expositi feris, & inclementiæ maris obiecti, diuina prouidentia seruati nutritique ab ignotis, imò & ab ipsis nonnunquam bestijs, ijsq; natura feris, & rapacibus?

Quis nescit, Romulum Remumque geminos, ab Amulio in Tyberim abijci iussos, à Faustulo regij pecoris magistro inuentos, & Laurentiæ vxori traditos educandos? quæ, quòd vulgato corpore quæstum faceret ideoque lupa inter pastores vocaretur, fecit locum fabulæ, quæ Romulum & Remum à lupa bestia dicit alitos fuisse?

Liuius lib. i. deca. i. Tenet fama, cum fluit antem aluum quo expositi erant pueri, tenuis in sicco aqua destitisset, lupam sitientem ex montibus qui circa sunt, ad puerilem vagitum cursum flexisse, eam summissas infantibus adeo mitem præbuisse mammæ, vt lingua lambentem pueros magister regij pecoris inuenerit &.

Ouid. lib. 2. Fast. Venit ad expositos (mirum) lupa facta gemellos

Quis credat, pueris non nocuisse feram?

Non nocuisse parum est, prodest quoque: quos lupa nutrit,

Perdere cognatæ sustinuere manus.

Constitit, & cauda teneris blanditur alumnis,

Et lingit lingua corpora bina sua.

Marte satos scires: timor absuit: vbera ducunt,

Nec sibi promissa lactis aluntur ope.

Aelianus lib. 12. var. hist. c. 42. Cyrum Mandala filium, à cane fuisse enutritum fama refert. Telephum, Agaues & Herculis filium, à cerua: Peliam Neptuni & Tyrus filium, ab equa. Sed & Alopes Priami que filium Alexandrum, ferunt à vulpe educatum esse: Aegy-
sthum

Sum verò Thyeſta & Pelopias filium à caprâ.

Pindarum etiã, cùm è patriã domo fuisset expoſitus, aluerunt apes, pro lacte mella præbentes. *Idẽ AElian. lib. 12. cap. 45.*

Vt non ſit mirum, Oedipodi Laij Thebanorum Regis filio, pedibus aut gladio, aut calido ferro, perforatis, vimine ad arborem ſuſpenſo, Phorban-tem Polybij Corinthiorum Regis paſtorem diuinitus prouiſum liberatorem, à quo ad Meropen Polybij Regis vxorẽ liberis carentem ſit delatus, & pro magno munere datus, quẽ eum vnã cum viro, tamquã filium cœlitus miſſum, materna charitate ſuſcepit, & à pedum tumore Oedipodem nominauit.

Ne dicam, quòd Moysen trimeltrem, vrgente regio edicto, expoſitum, Deo itã prouidente *ſuſtulit filia Pharaonis, & nutriuit eum ſibi in filium* (Act. 7.) neque id tantum, ſed & eius ipſius matrĩ alendum ignoranter dedit, & quidem mercedem pacta; his verbis: *Accipe puerum iſtum, & nutri mihi: ego dabo tibi mercedem tuam.* Exod. 2. O paternam Dei prouidentiam?

Vt taceam quoque xenodochia repertis paruulis alendis erecta.

An non eiufmodi pueruli meritò vſurpare potuerint illud pſalmiſtæ: *In te proiectus ſum ex vtero?*

Et: *Quoniã pater meus, & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem aſſumpſit me?* pſal.

Quidẽ etiã oua à Cuculo aue illã temporariã, excludendorum & fortẽ etiã alendorum pullorum impotente, in nidos aliarum auium vel palumbæ, vel alaude, vel luteolæ, vel curruce furtim illata, curat Deus ab alijs illis auibus foueri, vt pulli excludantur; pullos verò tantã caritate nutrirĩ, vt legitimi propẽ negligantur, nidis maturẽ eijciantur.

Quid igitur timidi ſumus modica fidei?

Iacta, iacta cogitatum tuum in Domino, & ipse te e-
nutriet. psal.

Habenti Dominum nihil deerit, si Deo ipse non desit.
Cyprian. in orat. Dom.

Tob. 4. Multa bona habebimus, si timuerimus Deum,
ait Tobias ad filium.

Palea & Mica.

*1. *In Sabinensi* diocesi vetula quædam octoge-
naria erat, cuius filia moriens lactentem infantu-
lum dereliquit. Cum igitur anus paupercola ple-
na esset inopiâ, & vacua lacte, nullaque esset mu-
lier, quæ sitienti paruulo lactis stillicidium, iu-
xta quod exigebat necessitas, erogaret: quò se ver-
teret vetula penitus ignorabat. Debilitato verò in-
fantulo, nocte quadam omni humano destituta sub-
sidio, ad B. Patris Francisci auxilium implorandum,
lachrymarum imbre perfusa, tota se mente conuer-
tit. Adfuit statim innocentis amator ætatis, Ego, in-
quiens, *sum Franciscus, ô mulier, quem cum tantis*
lachrymis inuocasti. Pone, ait, *mammæ tuas in ore pu-*
eruli, quoniam abundanter tibi lac Dominus dabit. Im-
pleuit anus Sancti mandatum: & statim octogenariæ
mammæ lactis copiam effuderunt. *Hæc D. Bonan. in*
vitâ D. Francisci cap. vlt. §. 10. art. 4.

*2. Anno 1572. cum captam à Gallis Augustam Hæ-
noniorum, seu Montem-Castrorum, Dux Albanus
obsideret & quateret, & Princeps Arausionensis cum
multo equitatu venisset, obsessio illic fratri Lodoui-
co auxiliaturus, vidit puer circiter nouennis Binchij
puellulam Germanam, bimam, aut vt plurimum tri-
mam, à Biachianis aliquot ciuibus in biga inuentam,

cùm motis castris Arausionensis parentes vel auriga, qui in castris illis militabant, citò detractis curru suo equis fugæ studio, eam vel deseruissent vel exposuissent; quæ, cùm vnus solius facta esset, eius scilicet, qui bigam illam prociùl visam, & totam in ea prædam, quæcumque tandem inueniretur, à cæteris socijs suis certâ pecunia redemerat, nec ferè aliud præter puellulam illam in capta biga inuentum esset, & satis tenuis insuper esset fortunæ, qui eam damnosam prædam redemerat, foelix tandem facta est, & captiuitate sua, & emptoris sui paupertate. Nam nobilis quædam Domicella, benè Catholica & sine liberis, vitam agens cœlibem in conuentu Augustinianarum Vestalium Binchiensium, rogatu miseri emptoris & intercessione adstantium, eam adoptauit, & suam fecit, aluit, erudiuit, Catholica fide imbuit, quæ, vt credibile est, hæreticis parentibus nata erat: vt ea tandem maior natu iure vsurpare illud Themistoclis potuerit; *Perieramus, nisi perissemus.*

Atalantæ propè fontem expositæ vrsa amissis catulis superueniens lac præbuit. *Vide apud AELIANUM late lib. 13. var. hist. cap. 1.*

* 3. Themistocli exilium à patria, & ad Xerxem Regem Persarum hostem suum fuga, adeò opulentum, & inter Persas potentem fecit, vt cùm iam largiter posset, & à multis coleretur, splendido appposito quondam cœnæ apparatus ad pueros dixerit: *Equidem perieramus, ô pueri, nisi perissemus.* Plerique autores tradunt datas ei fuisse tres ciuitates, quarum è reditibus, panem, vinum, & opsonia, pararet, Magnesium, Lampfacum, & Myuntem: duas ad vestem stragulam, & amictum, nimirum Percoten & Palesti-
Plutarch. tom. 1. vit. in Themistocle.

* 4. Ne

4. *Ne solliciti sitis &c.* non prohiberi humanam providentiam.

Ioannes Calsian. Collatione 2. Abbatis Moyfi de Discretionem, capit. 6. *Quid dicam de illis duobus fratribus, qui habitantes ultra illam eremum Thebaidos, ubi quondam fuerat B. Antonius commoratus, minus cautâ discretionem permoti, emites per extentam solitudinis vastitatem, nullam escam penitus sumere decreuerunt, nisi quam, per semetipsum Dominus illis præstitisset? Cumque errantes eos per desertum & deficientes iam fame conspexissent à longè Mazices quidam (qua gens cunctis penè nationibus feris immanior atque crudelior est: non enim eos ad effusionem sanguinis, ut nonnullas gentes, desiderium præda, sed sola ferocitas mentis instigat) eisque contra naturam feritatis suæ cum panibus occurrissent, vnus ex eis subueniente discretionem, velut à Domino sibi porrectos, cum gaudio & gratiarum actione suscepit, reputans escam sibi diuinitus ministrari, nec sine Deo factum, ut hi qui semper hominum cruore gauderent, deficientibus iam ac tabescentibus vitæ substantiam largirentur, alius verò recusans cibum, velut ab homine sibi oblatum, inedia defectione consumtus est. Quorum licet initia ex reprehensibili persuasionem descenderint, vnus tamen, subueniente discretionem, id quod temerè incauteque conceperat, emendasse agnoscitur: alius autem in stulta præsumptionem perdurans ac penitus discretionis ignarus, mortem, quam Dominus auertere voluit, sibiipsum conscivit, nequaquam credens diuino instinctu factum, quod immitis populus, propriæ feritatis oblitus, panes eis pro gladijs obtulissent.*

In quâ vnâ historiâ, nota & providentiæ humanæ licitæ, imò & necessariæ, exemplum; & diuinæ, rebus suorum desperatis misericorditer succurreris, iuxta illud: *Quærite primò, &c.* & hæc omnia adiçantur vobis.

R. Pr. F. Alfonso à Castro lib. 2. aduersus hæreses.

verbo Apostoli, hæres. 2. Quod autem asserunt ex Euangelio Matthæi videlicet: Nolite solliciti esse in crastinum, ex hoc conuincere volentes, non licere aliquid in crastinum seruare, nullo pacto suam sententiã confirmat. Primo quidem (vt ait beatus Hieronymus super Matthæum) cras in sacris literis non solum denotat diem proxime futurum post presentem, sed omne tempus futurum. Item incertum, vt illud dicatur cras futurum, quod aliquando eueniet, vt in Genesi dicit Iacob: Respondebit mihi cras iustitia mea, quando placitum tempus aduenit coram te (Genes. 30.) Vbi clarè patet, hoc aduerbium cras poni pro tempore futuro. Et in Samuelis phantasmate Pythomissa loquitur ad Saulem: Cras tu & filij tui mecum eritis (1. Reg. 18.) Nec tamen die proximo Saul & filij eius sunt defuncti, sed aliquot transactis diebus moritur Saul cum tribus filiis. Et ita iuxta hanc interpretationem possit dici, per illam literam non prohiberi reservationem pro crastina die, hoc est proxime sequenti, sed prouisionem pro toto tempore futuro. Secundo, & melius & clariùs respondemus, non prohiberi reservationem pro crastino, sed sollicitudinem: ne scilicet adeo solliciti sint, vt sollicitudo ipsa separet nos à Deo, cui seruire debemus. Hoc autem & verba ipsa sonant, & ex precedentibus facile colligitur. Non enim dixit, nihil seruabitis in crastinum, sed dixit: Nolite solliciti esse in crastinum. At sine sollicitudine quis potest in crastinum seruare, imò cum iam seruarit pro crastino, sollicitudo ipsa tollitur, vt non sit ei iam cura de crastino, sed cogitet de Deo. Apostolus namque ait: Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti sumus (1. Timo. 6.) Vnde Theophylactus exponens illa verba apud Matthæum, ait: Sufficit enim tibi, quod hodierna afflictione obrueris: quod & si pro crastino sollicitus fueris, quando vacabis Deo, semper te ipsum crucians pro corporalibus. Hæc Theophylactus. Vides illi sollicitudinem, & nimiam prohiberi: & non solam reservationem.

nationem, aut rerum pro crastino detentionem. Errant ergo Pseudoapostoli dicentes: nihil in crastinum licere seruare.

Quid, quod ipse Deus manna duplo largius plueret e caelo sollicitus erat feriâ 6. & colligi tunc volebat, quod in crastinum & sabbatum sequens, quo feruari omninò oportebat, reseruaretur?

* S. D. Franciscus Alsifinas, à summo Pontifice Innocentio iussus Deū orare, vt reuelare dignaretur, probandane & autoranda esset ipsius regula tam arctæ paupertatis, tantæque seueritatis, an non: post orationem ita Pontificem affatus dicitur. *Cum parabolam de diuite Rege cum muliere formosâ & paupere contrahente gratanter, & de prole suscepta preferente generantis Regis imaginem, ac per hoc educanda de mensa ipsius, sicut a Deo acceperat, retulisset; ex illius interpretatione subiunxit: Non est formidandum, quod fame pereant aeterni Regis filij & heredes, qui ad imaginem Regis Christi, per Spiritus-Sancti virtutem, de paupere matre nati, & ipsi per spiritum paupertatis sunt in religione pauperula generandi. Si enim Rex caelorum imitatoribus suis regnum promittit aeternum; quanto magis illa subministrabit, qua cōmuniter largitur bonis & malis? Hanc ergo parabolam & intellectum ipsius, Christi Vicarius cum diligenter audisset; miratus est valde, & indubitanter Christum loquentem in homine recognouit.*
D. Bonau. c. 4. vitæ D. Franc.

IN FESTO S. FRANCISCI, LEODIJ, in S. Lamberti æde Cathedrali, die Dominico sub meridiem, anno 1598. 4. Octob. post solemnem Comitum FF. Minorum Prou. Flandriæ pompam, seu processionem, Præside R. admodum Patre. P. F. Henrico V Villotio, Exministro, iam Paduæ in Italiâ defuncto, Auctoris Præceptore in Theologicis meritis-
simo.

Thema. Vidi quatuor Angelos stantes super quatuor angulos terra, tenentes quatuor ventos terra, ne flarent super terram, neque in ullam arborem. Et vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei viui. Et clamauit voce magna quatuor Angelis, quibus datum est nocere terra & mari, dicens: Nolite nocere terra & mari, neque arboribus quoadusque signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum. Apoc. 7.

Tria hodiè sunt mihi difficilia (Auditores &c.)

{	1. Expositio thematis;
	2. Laudatio D. Francisci;
	3. Terror à

{	1. Loco,
	2. Populo.

* 1. Expositio thematis sumpti ex Apocalypsi, libro adeò

adeo clauso etiã doctissimis.

Nãm *Dauus sum ego* (vt ait ille) *non Oedipus*. Terent. in Andr.

D. Hierony. ep. ad Paul. de omnib. diu. hist. l. Apoc. Ioãnis tot habet sacramenta, quot verba. Parum dixi pro merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentia.

Primasius præfat. in commentar. suis in Apoc. vocat eam *librum multis mysterijs opacatum*.

Est hortus conclusus, fons signatus. Cant.

Liber iste, liber clausus est: litera ista, litera ob-
signata sigillis septem.

Quam rari expositores scopum verumq; sensũ adtigerunt; e maximis viris aliqui, qui tota Biblia fœliciter, & penè inoffenso pede decurrerant, atq; exposuerant; adgressi Apoc. ibidem, vt sæpè nauatã in ipsis portibus, longo iã mari emenso, fecere naufragium.

Nicolaus ipse Lyranus, noster, cognomento *Doctor Literalis*, ab integris scilicet Biblijs literaliter summa facilitate ac fœlicitate expositis itã dictus (de quo adhuc Theolog. tyro illud audiebã, parũm quidẽ elegas, sed tamẽ valdẽ gloriosum, prouerb. *Si Lira nõ lyraisset, Ecclesia in Biblia non saltasset*, id est, nisi Lyranus noster cõmentarijs suis totũ corpus sacrõrum Bibliõrum illustrasset, non tanta facilitate Theolog. cãdidati in Biblijs verarentur: idem tamen cùm ad Apoc. exponendã peruenit, adeo minor se fuit, vt vulgò dicatur etiã à nostris, *Lira illic delirasse*, pulchrã vtrobique ad cognomen viri allusione, & collusione.

Laudes huius Lyrani ingentes, vide apud Trithemium l. de Script. Eccles. & apud Senensem l. 4. Biblioth. Sanct.

Quantò ergò magis contactus Apoc. mihi formidandus, vix tyrunculo scilicet! Numquid non filius Iemini ego sũ, de minima tribu Israel, & cognatio mea nobilissima, inter oēs familias de tribu Benjamin? 1. Reg. 9.

Onus

Onus, cui vel Gigas succumbat, qui ferre parvilio
cubitalis possit?

Difficultatis
autem huius
causa est, par-
tita

1. *Communis*. Nam Prophetarum na-
tura ferè talis;
2. *Priuat a*. Nam modus loquendi to-
tus in Apocalypfi parabolicus.
Est autem propria parabolarum
omnium, obscuritas. Vide Acad
nostram tomo 1. serm. 1. pag. 21. e-
dit. Gallicæ Paris. edit. verò Lat.
Colon. pag. 15.

* 2. *Laudatio* magni illius Diui Francisci, quæ ne-
cessariò hodiè & hîc mihi dicenda, festo sc. eius die.
Hæc enim in re vnâ

1. *Ne quid minus*, aut pa-
quo timeo rum;
2. *Ne quid nimis*;

* 1. *Ne quid minus* &c. id est ne benè affectis, & hu-
ic Diuo deuotiõribus Auditoribus (cuiusmodi hic
multos esse scio) qui infinita eius magnalia nõrunt
minus satisfaciam, non satis multa eorum arbitrari
dicendo, neque satis liberè, vtpotè dicere volentem
& paratum refrenante nescio quo metu, aut pudore
indè concepto, quod D. Franciscum laudans, me, aut
meos, aut mea laudare videri poterò, & *laus propria*
in proprio ore sordet: sit quæ res valdè inuidiosa et in-
modi dilaudatio.

Aliena laudat, qui genus ractat suum. Senec.

* 11. *Ne quid nimis*, id est, ne minus benè affectis er-
gà hunc Diuum (si qui fortè adsunt) aut saltem excel-
lentix illius ignaris, nimis multa, & nimis grandia
dicere videar, abreptus adfectibus filiorum in pa-
tres, sicq; inuidiosum potiùs, quàm admirandum il-
lum faciam, & Ordinem ipsum, ac me ante omnes.
Sunt enim certè, qui nihil laudant, sed nec laudari
pag.

patiuntur, nisi quod faciunt ipsi, aut sui, aut *nisi quod*
semitari posse confidant. Cic. 2. Tusc.

Id arbitror

Adprimè in vitâ esse utile, NE QUID NIMIS. Te-
 rent, in Andr. Act. 1. Scen. 1.

Est illud Chilonis dictum, Delphici Apollinis
 templo ita inscriptum: NIHIL NIMIS.

* Terror. Nam { 1. Locus, sui vastitate;
 (ingenuè fateor) } 2. Populus, quâ { 1. Numero;
 terrent me } 2. Nouitate;
 } 3. Eruditione.

* Locus, sui vastitate. Quàm enim augustum, tam
 vastum est hoc nobilissimum D. Lamberti templum,
 templorum aliquot aliorum capax scilicet.

Non tam ædes est, quàm arx, aut ciuitas.

Vix poterit (verèor) exilis huius corpusculi mei
 vocula illud ita implere, vt me omnes circumfusi in-
 telligât, tam qui chorum ipsum (quem vocant) quàm
 qui nauim confertim complent ac facella.

Timeo ne multis accidat gestus quidem meos vi-
 suris, verba autem non intellecturis, suspicari me
 histriorem aut circulatorem. Nam etsi aptæ actio-
 ni vtcumque studuimus iam olim; non tamen tanti e-
 namus, vt, Roscij instar, speremus ex gestibus no-
 stris solis, sine verbis, à quoquam intelligi, capique
 nos posse.

Audiri me tam cupio ab omnibus, quàm vi-
 veri.

Stentoris illius prisca, Græcorum vocalissimi, qui
 quinquaginta hominum clamorem vocis magnitudi-
 ne adæquabat (vt Homero placet Iliados 5.) aut Ne-
 ronis vocè, & fortia illa Præconum ac Tragædorum
 latera, optare quidem hic iure meo huc possum;
 facere verò vt habeam, non possum, nisi Deus
 det.

Dabit

Dabit (spero) Deus mihi voci sua vocem virtutis; aut certe quanta fatis erit, si non merito meo, certe serui sui Francisci, & precum vestrarum.

*ij. Populus, quâ

* i. Numero. Nam penè immensus est, saltem quanto nunquam sum vsus auditore.

Hic mihi mundus, non populus, ad stare, & ex ore meo pendere videtur. Orbis in vrbe, & orbe isto est, qui me nunc coronat (laus Deo) quod vobis, mihi que, fœlix faustumque sit.

Facile ad septem milia Auditorum adestis (vt famâ audio.) Etsi ergo, ô bone Deus, *populum tuum hunc, qui repertus est, video cum ingenti gaudio* (i. paral. 29.) tamen non sine ingenti quoque formidine.

Nam fere quot capita, tot sententia de Concionatoribus.

Et volunt etiam vel Sutores de Apellis Venere iudicare.

Et Momus in hominis pectore fenestellam desiderat.

Cic. lib. 1. de Nat. Deorum. *Magnum onus est atque munus, suscipere ac profiteri, sese, omnibus silentibus, vnum, maximis de rebus, magno in conuentu hominum audiendum. Adest enim ferè nemo, quin acutiùs atque acutiùs vitia in dicente, quam recta vident. Ita quicquid est, in quo offenditur, id etiam illa qua laudanda sunt, obruit. . . Nec quidquam est tam insigne, nec tam adiuturnum atem memoria stabile, quam id, in quo delinqueris.*

Sed & homines imperiti facilius, quod stulte dixeris, reprehendere, quam, quod sapienter tacueris, probare possunt. Cicero lib. 2. de Orat.

Nam etsi excitat auditor studium, vt equos bellum cum taratantara; tamen nimis frequens etiam terret, ac nonnunquam ad tonitos reddit Oratores.

Addo,

Adde, strepitus à tantâ turbâ timeri, & silentij im-
portunas interruptiones.

* 2. *Novitate.* Semel enim dumtaxat (quod me-
minerim) ex hoc loco mihi dicere contigit, Domini-
ca scilicet Quinquagesimæ anni 1588. ætatis meæ cir-
citer 26. quo ipso die, vix è suggesto isto egressus,
tristissimum heu, de morte Patris mei nuntium acci-
piebam.

Heu, Genitorum omnis cura, casusque leuamen

Amato Anchisen. heic me, pater optime, fessum de-
seris. Virgil. 3. Aeneid.

Terret (puto) Oratores, si non omnes, certè ple-
rosque multos & in his meipsum, novus insuetus-
que Auditor; consuetus facit securiores.

Generant noua omnia admirationem, quædam e-
tiam stuporem; ille verò tandem euirat, & elinguat:
vidè illa: *timor & hebetudo mentis venerunt super me.*

Turbatus sum, & non sum loquutus. psal. 76.

* 3. *Eruditione.* Nàm hic video florem gentis E-
buronum; florem tot Canonicorum; florem Ordini-
um omnium, tam Mendicantium, quam Locuple-
rum, ac Mediorum, quos omnes magna vestra gloria
& salute, vel intus collectos, vel in vicinia habetis, &
alitis plerosque multos liberaliter.

Circumstat me quoque flos Prouinciæ nostræ
Flandriæ, Patres mei, Iudices mei, Censores mei, &
ipsi summi Concionatores, à quibus, *quoties aliquid*
aut dicimus, aut loquimur, toties de nobis iudicatur. Cic.
lib. 1. de Orat.

Intrepidè scilicet audeat sus Mineruam? aut oculos
cornicum configere?

Disertulus tyro vel mutire, coram tot veteranis
tam eloquentibus? *Anser strepere inter olores?*

Vt exiguo aliquo lacu possit cymba quæpiam lu-
dere; non tamen sine metu ac periculo Oceano sa-
credi-

crediderit, maximè dominantibus Aquilonibus.

Quod priscus ille scriptor (Lucilius opinor) de scriptis suis dicere solebat , scribere se scilicet illa neque doctissimis lectoribus, quia dedignarentur; neque indoctissimis, quia non adsequerentur, sed mediocriter doctis, qui illa intelligerent, laudarent, ac proficerent; idem ego ferè de Concionibus meis soleo usurpare, non vouere me, aut valdè optare Auditores, neque doctissimos, neque indoctissimos & planè bardos, sed mediocriter eruditos, ne ab his negligantur, ab illis fastidiantur; sed potius vltimos illos, vt auribus arrectis, auidè vtiliterque audiantur.

Natura, & cultura, fortasse satis diferti iam sumus, vt aliquid apud mediocre auditorium, ex communi quadam hominum opinione dicere; eloquentes verò non item, neque augendi & ornandi tantum potentes, omnesque omnium rerum, quæ ad dicendum pertinent, fontes animo ac memoriâ sic continemus, vt hac audientiâ digni simus.

Angustia ergò mihi sunt vndique profectò, & quò me vertam, quem ne potiùs implorem, nescio.

Sancte Francisce, properè veni: Pater accelera ad filium, qui premitur, & teritur sub onere, paleâ, luto, latere &c. Ex off. Ord. Minorum.

Ità mihi nunc adesto, quemadmodum tibi olim Spiritu-sanctum D. Matris - Virginis intercessu adesse si niliter laboranti, & post diligens studium obmutescenti coram Cardinalibus, poposcisti, impectasti. D. Bonauent. c. 12. vitæ eius.

Non ignare mali, misero succurrere disco. Virgil.

Homo, qui in homine calamitoso est misericors, meminuit sui.

Et verò agitur sanè hîc quoque res tua. Gloria Patris, filius sapiens, difertus, eloquens, &c.

Quàm fuerit tibi inglorium, præconem tuum delectum,

lectum, hodiè, & hic, & his Auditoribus mutescere, balbutire, delirare &c. si ità continget? Et continget (vereor) nisi iuueris. Iuua ergò, iuua.

- Dicendum autem hodiè mihi
1. Quis sensus literalis verborum thematis;
 2. Quomodo verba thematis D. Francisci, Francico, & Proculo, conueniant;
 3. Multum D. Francisco, uti Angelo istis quinto, debere Ecclesiam Dei, imò & orbem vniuersum. AVE.

I.

Quis sensus literalis verborum thematis.

Principiò statuendum est (Auditores &c.) multa in Apocalypsi de Anti-Christi tempore ac dominatu tyrannico prænuntiari.

Quamobrem & hunc locum exponunt aliqui, de tempore ipsius Anti-Christi. *Andreas Cretensis Episc.* & *Victorinus scriptor antiquissimus*, nec non *Græca Scholia.*

Item *Hugo Card.* in hunc locum. *Dionys. Carth.* *Ioan. Gagneus Doctor Paris.* & *Franc. Riber a* ibid.

Sed sunt tamen qui aliter, atque aliter exponunt Angelos istos, ipsorumque hic memorata ministeria.

Angelos enim istos quatuor, quidam volunt esse

{	1. Angelos propriè sumptos, id est, intellectuales substantias,	{	1. Malos istos,
	2. Homines ipsos		2. Bonos alij.

* 1. Angelos.

* 1. Malos, illi scilicet qui hæc referunt in finem sæculorum, seu mundi mox ruituri decliua, & aduentum

tum Christi vltimum ; putantque descripta illa Ec-
clesiæ persequutione , quæ sub Anti-Christi tyranni-
de feruebit, & expresso fidelium pauore, quem illis
creabit signorum tunc adparitorum magnitudo,
tandem hic principio capitis huius describi Dæmo-
num omnium exsolutorum, quasi licitorum crudeliffi-
morum, aut ferarum fame rabidarum, ex repagulis
& clathris suis, seu emissarum, seu erumpentium de-
bacchationem, & Dæmones omnes isto vno quater-
nionem Angelorum designari.

*Sic Hugo Card. hic. Petr. Berthorinus Pictau. Benedi-
ctinus lib. 7. Moralit. in textum 7. Apoc.*

Calius Pannonius.

Andr. quoque Casariensis Episc.

Ita, Angelos (inquiunt) ita; quod scilicet Angeli
nomen vt plurimum poni solet, vt nomen commu-
ne substantijs dumtaxat intellectualibus, & vt pro-
prium ordinis earum infimi, supra quem constitua-
tur ordo Archangelorum. Vide Dionys. Areop. c. 5. ce-
lestis Hierarch.

Orig. hom. 2. in Matth.

Philonem 2. Alleg. & de conf. linguarum.

Malos verò
Angelos fo-
re lictores
istos confir-
mant, par-
tim a

1. Consuetudine Dei ipsius, ferè sem-
per vtentis malorum spirituum
ministerio ad nocendum; Misit in
eos iram indignationis sue, indig-
nationem, & iram, & tribulatio-
nē, immisiones per Angelos malos,
psal. 77.

2. Intentione malā licitorum illorū,
nempè impediendi verbi Dei.

Et quidem malis illis Angelis illum ipsum quo-
que accensere possis, qui ascendens ab ortu solis, ce-
teris grauius aut præcipitantius furere paratos silite-
re, ac cohibere tantisper dicitur, non affectu qui-
dem pie-

dem pietatis, aut misertus, sed superioris potestatis metu, id est, Dei decreto ita coactus, diuini diplomatis secretioris sententiam socijs suis, alioqui omnia iam iam vastaturis, edicere, ferè vt in bello solent Centuriones qui Ordines ducunt, summi Imperatoris, Senatûs, aut Reipub. mandata quædam sibi priuatim data, alijs opportunè publicare.

Nam & inter illos genios malos, & spiritus nequam, ordinis quædam ratio est, vt inter latrones etiã perditissimos. *Vide Collat. 1. Abbat. Sereni cap. 19. & secundam, cap. 16. apud Cassianum.*

Alioqui quomodo staret regnum Beelzebub?

Domus supra domum cadet.

In Cyclopium regione est illa Anarchia, & acephalia. prou. Gallico dicitur: *C'est la Cour du Roy Pe-tauld; où chacun veult estre maistre.*

Non (inquam) socios compefcit Angelus ille quintus, miserando (vt fit non rarò, militiæ, ruri, domi, inter earundem partium milites, in quibus insolentissimis licet, aliquis tamen vnus aliquandò reperitur cæteris naturâ clementior, seu itæ sociorum in hostes hospitesue dehortator, vel quasi temperator:) non, non: sed coactè, sed vi & imperio potentioris parendo.

Dæmones autem aptè quaternario numero significari, quâ

1. In quatuor turmas, seu choros, genij illi mali diuiduntur, ad quatuor mundi plagas perturbâdas;
2. Numerus quaternarius est maximè patiens diuisionis, vt & Dæmones sunt litium ac diuisionum amantes, autores, atq; incentores;
3. Numerus ille non est solidus; sed superficialis tantum; sicuti & Dæmones, cùm tentant homines, superficie tantum & boni adparētis specie fallunt.

* ij. Bonos alij, in quibus Andreas Cæsar, Episc. & Ribera.

Ac boni quidē credi possint, quā à

1. Textu ipso;

2. Scriptura vsu.

3. Operā ab ipsis Lictoribus præstandā.

* 1. Textu ipso. Agnoscunt enim hic Angeli isti Deum suū, quē mali genij sciunt quidem omnes, sed rarò & ægerrimè, nec nisi magna vi Dominum suum confitentur. *Donc signemus seruos Dei nostri &c.* aiunt isti nostri.

Adde; Deum solere dici, bonorum dumtaxat Deum.

* 2. Scriptura vsu. Ea enim perrarò, aut numquā nomine Angeli, Dæmonem indigitat, quin aliquid continuò, aut certè in proximo addat, vnde ibi agi de malo Angelo lector intelligat.

Verbi causā. *Ite in ignem et eruum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius.*

Matth. 25.

Nescitis quoniam Angelos iudicabimur? Corinth. 6. De malis dici, facile subaudis, quoniam bonorum Angelorum non est ab hominibus iudicari. Ve enim *maior sedes ab inferiore non iudicatur*, sic nec ferè natura, nec Gratia:

Ne sutor ultra crepidam.

Cornicum oculos hoc sit confingere.

Item Prou. 17. *Angelus autem crudelis mittet eum contra eum.*

Sed Iohannes absolute Angelos hic vocat. Ergò de bonis intelligit.

* 3. Operā ab ipsis lictoribus præstandā. Signaturi enim & illi alij quatuor Angeli dicuntur, cum bono Angelo illo quinto seruos Dei. *Nolite nocere* (at quintus ille) *terra & mari &c. quoad usque signemus seruos Dei &c.* quasi dicat, vos nobiscum, vel nos vobiscum,

biscum, alioqui dicturus, vel *donec signemus*; vel, *donec signentur*.

Signare autem seruos Dei non poterant cum bono illo genio, & quidem auertendi periculi studio, nisi boni, nec nisi signo Dei viui adrectato, siue illud Crucis, siue aliud esset, quod nequitijis spiritualibus gestare non satis congrue permetteretur; neque si permetteretur, ipse adrectare illud vellent, vel audent, sed nec alios signare signo, quod, ut sibi fatale, perhorrescunt.

Numquam à Cancellario prudenter *hosti gestanda darentur signa Ducis sui*, aut Regis &c. Ergo.

Nisi respondeas, forte verbum illud (*signemus*) non ad illos quatuor, sed ad comites, quos secum quintus adducebat, referri.

* 2. *Homines* ipsos improbos quidam intelligi malunt, ut Anti-Christum, Tyrannos, & totum Anti-Christi satellitium.

Actum tenere quatuor ventos terra, ne fient, idem fuerit, quod	1. Præfocare Bonos;	1. Cursum Euangelij quadripartitis;					
		2. Quatuor prædicandi argumenta, de					
	2. Impedire bona; ut	<table border="0"> <tr> <td rowspan="4">}</td> <td>1. Vitij;</td> </tr> <tr> <td>2. Virtutibus;</td> </tr> <tr> <td>3. Pœnâ;</td> </tr> <tr> <td>4. Gloriâ.</td> </tr> </table>	}	1. Vitij;	2. Virtutibus;	3. Pœnâ;	4. Gloriâ.
}	1. Vitij;						
	2. Virtutibus;						
	3. Pœnâ;						
	4. Gloriâ.						

* 1. Præfocare bonos, id est, tam grauiiter & tam diu affigere, ut vix respirare permittantur, vix mutire, vix vel se ostendere; non se Christianos, Catholicos, Sacerdotes, Monachos &c. profiteri.

Vel est etiam eos morte afficere. Nam præfocatis, & respirare prohibitis, quid nisi mori restat?

Eriam hic spiritus est, qui viuificat, alternis admissus & emissus, idemque nimis diu inclusus, aut exclusus necat.

Dum spiritus hos reget artus, ait ille. Virg.

* 2. *Impedire bona; ut*

* j. *Cursum* liberum Euangelij quadripartiti, id est, à quatuor Euangelistis conscripti, vel quadrifidæ mortis nostræ curatiui; vel quatuor ingentium Christi Sacramentorum indicatiui; *Humanitatu* scilicet, per Matthæum, qui figurâ hominis; *Resurrectionis*, & regni inuictissimi per Marcum, qui figurâ Leonis; *Sacerdotij* summi & æterni, per Lucam, qui figurâ vituli; denique *Diuinitatis*, per Iohannem, qui figurâ aquilæ repræsentatur.

Sistitur autem Euangelii cursus, his ferè obicibus oppositis.

{	1. <i>Legibus ac prohibitionibus</i>
	2. <i>Pœnis, ac tormentis;</i>
	3. <i>Pseudoapostolorum & Ministrorum contraria prædicatione;</i>
	4. <i>Scandalis, & malis exemplis, quorû est vis permaxima.</i>

Incredibile enim est, quàm *corrumpant exempla domestica, magnis*

Cum subeant animos auctoribus maximè.

* ij. *Quatuor* prædicandi, seu dicendi ad pop. argumenta, Cõcionatoribus Catholicis cõmendatissima. *Omnis prædicatio Euangelica aut admonet bona; aut prohibet mala; aut comminatur supplicia, aut promittit præmia.* D. August. lib. ser. 19.

Concionatorum Catholicorum v̄sitatissima argumenta sunt;: *Sacra; Fides; Virtus; Vitium; Laus; Pœnia; Pœna.* Anonymus. *Vide nostrum Orbis Terrorem Conc. 1. initio.*

Venti autem dicuntur ista, quod vt ventri Cœli, Terræque temperiem saluberrimam conseruant, & vim aquarum importunam reprimunt; denique & segetum, arborumque fructus & fruges omnes alunt; sic Euangelii, & quatuor argumentorum illorû prædicatio, temperat corruptos mores & purgan

gat; bonos conseruat; siccatur nubes & fluenta luxurię;
& opera bona suadendo ac nutriculando, cōgruis au-
get incrementis, & ad lætam messē perducit.

Euangelica lectio & concio corda variè æstuantia
refrigerant, & nubes vmbrosas ac lumē solis obtene-
brantes, id est, affectus prauos ad mala, quibus vel vis
rationis, vel gratiæ aduentus, vel vtriusque iam præ-
sentis, & benè operari gestientis, congruus vsus im-
peditur, longè lateque dissipant.

Nam si inordinatus quidā amor, humanus tamē, &
nō simpliciter malus, quo Christū præsentē Apostoli
prosequerentur, visus est quibusdā aduentū Spiritus
S. retardare potuisse (vnde & audierint: *Nisi ego abie-
ro, Paracletus nō veniet ad vos:*) quo modo non magis
nostrer in res terrenas aut minimè, aut nō sic amādas,
imò etiā odio aliquandō habendas, affectus vehe-
mentior?

Si hoc in viridi ligno, in arido quid fiet?

Generatio vnus, corruptio est alterius.

Alibi auctum, alibi diminutum.

Et hæc quidem maximè de quatuor illis Angelis
Dei liëtoribus (Auditores &c.)

Verū enim uerò, quē nūc tandem esse putabi-
mus, Angelum illum quintum, de quo sequitur: *Et
vidi alterum Angelum ascendentem? &c.*

Silete, & attendite: dicam sine ambagibus.

Ego Christum ipsum opinor intelligendū, tota vi,
Sathinę furoribus resistentē, & Furias ac seruitia eius
velut catenante, ne lædere & grassari, pro nequitia,
& naturalis alioqui potentiæ magnitudine, possint,
id est, ut ne quidquid ipsis libet, liceat.

Hic enim serpens; ut est tortuosissimus, & Meādris
gandēs, callidior scilicet cūctis animāibus terra (ut di-
citur Gen. 3.) vnde & illud Christi: *Estote prudētes, si-
cut serpentes &c.* itā est neruosissimus, ac fortissimus.

Non est super terram potestas, qua comparetur ei, qui factus est, ut nullum timeret. Iob. 41.

Orig. homil. 6. in Iudicum. Sunt istæ virtutes fortiores nobis.

Illis comparati, muscæ sumus, & locustæ, imò formicæ.

Illi Gigantes, nos pumiliones: illi Elephantes, nos formicæ.

Illi *aquila alarum grandium*; nos pulli columbari.

Tamen Deo benè providente, eius quoque, uti & aliud omne, sub regno grauiore, regnum est. Senec. Trag.

Non ei quidquid libet, licet.

Minimum decet licere, cui plurimum libet.

Obpositum est illi *unum contra unum*.

Habet & hoc malum, antitheton, seu antidotum suum, se potentius, Christum ipsum dico, ne Michaelem, ne reliquos bonos genios dicam, præfidarios nobis diuinitus decretos.

Sed inquis, etiam Christum tu nobis Angelum appellabis?

Omninò; non naturæ proprietate, sed ministerij similitudine.

An non Angelum dici Christum, alibi quoque legere est?

Isai. 9. *Consilij magni Angelus* indigitatur.

Malach. 3. *Angelus testamenti, quem vos vultis.*

Si quis cum Iacob, non Filium, tanquam hominem, luctatum esse (in Angeli scilicet illius colluctatoris specie) sed Deum ingenitum, aut partem ipsius affirmarit; anathema esto; aiunt Episcopi quidam, in Fidei formulis Sirmij expositis, præsentate Imp. Constantio. *Socrates hist. Eccles. lib. 2. c. 25.*

Nam profectò si Angelus idem est quod Nuntius; an non Christus Angelus, qui Patris ad nos nuntius, & quidem nuntij omnium optimi fuit? Nuntius
iple

ipse & Nuntium?

Verè, verè Euangelicus is fuit, Euangelij & Redè-
ptionis nostræ portitor, cui *εὐαγγέλιον* quæ reddam, aut
operæ præmia *nescio*. Cic. lib. 2. ep. 8. ad Atticum.

Ascendentem quoque ab ortu solis (vt in sequenti-
bus dicitur) licet ostendere.

* j. *Quod à Patre totius luminis principio, ve-
roque oriente, lucis veræ parente emanarit, & quàm
citò Pater, tam citò Filius fuerit.*

* ij. *Quod secundum carnem, circitèr gallicinium
natus ex Virgine credatur. Dum medium silentium te-
nerent omnia &c.*

* iij. *Quod vrbs, & locus, vbi natus est, ad Ori-
entalem mundi plagam vergat.*

Zach. 9. *Ecce vir, oriens nomen eius.*

1. *Naturæ æqualitatem, imò identi-
tatem, cum Deo Patre;*

2. *Inimmitatem ab omni peccato.
Non est homo, qui non peccet. lib.
Regg.*

*Nemo bonus, nisi solus Deus.
Marc. 10.*

3. *Remittendorum peccatorum po-
testatem. Quis potest dimittere
peccata, nisi solus Deus? Luc. 5.*

4. *Notitiam cordium. Tu solus nôsti,
corda filiorum hominum 2. Paral. 6.
Scrutans corda & renes, Deus.
psal.*

5. *Miraculorum patratorum om-
nipotentiam.
Nemo potest hæc signa facere qua
tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.
Ioan.*

6. *Crucem, in quâ ipsius moribundi
Cc 5 cla*

Habentem eti-
am signum Dei
vivi, id est, vel

clamor validus, & omnium elementorum tunc horror, Deum esse, illū qui moriebatnr, ostenderunt: & etiānum, Deum esse signa, quæ deinceps crucis signo fiunt, ostendunt.

7. *Charitatem incomparabilem. Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicus suis. Ioan. 15. Usque ad aras.*

Ergo ego cum Hugone Cardinale, & Coelio Panonio, iure Christum in Angelo isto intelligo, his momentis.

Dumtaxat notandum, signorum iam dictorum Dei viui quædam fuisse, ad designandum & autorandum ipsum quintum Angelum solum; quædam ad notandos seruos Dei, quod signorum cæterorum omnium capaces non sint.

Ribera tamen negat, aiens hoc ministerij Christi dedecuisse: potius vnum fuisse ex Angelis illis septem, quibus salutis humanæ procuratio commissa est.

Dionysius Carthusianus etiā putat, Angelicum spiritum diuinitus missum intelligendum.

Sed ad rationem Riberæ. Quem (quæso te, mi Ribera) magis deceat seruare homines, quam Iesum ipsum, Seruatorem à seruandis hominibus dictum?

Cūr Christū dedecet signandi seruandiq; sui gregis officium, quem pro eodem penē in harā nasci nō puduit, neque in arā crucis tandem mori.

Audi mihi D. Gregorij, de re lōgē indigniore pronuntiatum: *Non esse incredibilia ista cognoscimus, si in illo & alia facta pensamus.* D. Gregor. homil. 16. in Euang.

Quid mirum, si ab illo (Dæmone sc.) permittit mentem duci, & tentari, qui pertulit etiam a membris illius

illius crucifigi? Non est . . . indignum Redemptori nostro, quod tentari voluit, qui venerat occidi. Idem ibid.

Neminem pudere debet actionum, quas exigit Officium, quod assumpsit.

Nec pictorem pingere, nec pistorem pinferre magis pudet, quam Pontificem Deo supplicare, Regem populos regere, Militem pugnare, Musicum psallere.

Naut a de ventis, de tauris narret arator.

Quis iure exprobet equitibus phaleras, peditibus clypeos, signiferis vexilla, denique triumphantibus quadrigas albas, & togam palmatam?

At Christus Dominus Iesu & Seruatoris nomen officinamque adsumpsit. Ergo non ei pudendum aut dedecorosum gregem signare ad salutem ac presidium.

At (inquit fortassis Auditor bone, & Ribera fauens) ista mortalem Christum decere quidem poterunt, at non sic nunc immortalem, & beatissimum, quod potuit Ribera spectauisse homo non inoculatus, neque in scripturis sacris hospes.

Quidni verò etiam immortalem inquam ego. Nā in Iudicio vltimo, quod immortalis & beatissimus exercebit, & quidem, vt ipse ait, *cum potestate magna & maiestate*, aliquid simile, & æquè vile aut seruile facturum se ipse dixit: *Separabit enim (inquit) eos ab inuicem, sicut pastor segregat oves ab hœdis: & statuet oves quidem a dextris, hœdos autem a sinistris.* Matth. 25.

Quò differunt (quæso) pastorem agere, segregare oves ab hœdis, & velut Cancellarium agere aut Sigilliferum, imò iterum pastorem agere, & signo Dei viui distinguere oves ab hœdis, seruos Dei à non seruis, vel ab hostibus, ne communibus malis innoxij cum nocentibus conuoluantur?

Vtrum dignius, aut Seruatorem professio conueni-

uenientius, seruari à morte primâ seu culpæ, an seruari à morte secundâ, seu pœnæ? Primum, opinor.

At dicimus, vltima mundi ætate Christum suos à morte culpæ, seu ab Anti-Christi corruptelâ, seruaturum: tu autem negare nō potes seruaturum eosdem in Iudicio à pœnâ eius corruptelâ.

Ergo nulla est ratio, quâ negatur, in Angelo isto quinto Christum intelligi, idcirco tantum, quod Christum id ministerij dedecere videatur.

Est que pati pœnam, quam meruisse minus. Ouid.

Gloriosius tueri aduersus culpam, quàm aduersus pœnam.

Quamuis & hic tuendo à culpâ, à pœnâ quoq; suos illum tueri certum est, quæ scilicet non solet, nisi ob culpam, inferri.

Ergo Christus in Angelo isto quinto non indigne significatur.

* Denique, nomen Procuratoris sibi Christus ipse adtribuit, in parabolâ Vinitorum. *Matth. 20.* vbi ait:

Cum serò autem esset factum, dixit Dominus vinea Procuratori suo: Redde illis mercedem suam, id est, Pater omne Iudicium dedit Filio.

Ipsè, ipse Procuratorum salutis nostræ, ac negotiorum protectionis nostræ princeps.

Procuratorem autem non dedecet, imò, verò magis decet, sollicitè omnia notare, signare, sigillare &c. nihil, ad causæ, ac personæ ad tuendum susceptæ, patrocinium pertinens, omittere.

Ergo Christus haud tanto cessabit cardine rerum: notare, insignire, ac signare suos signo Dei viui non omitteret, tamquam se actiones illæ dedecent iam regnantem.

Quamlibet regnantem, tamen adhuc iam aduocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum Iustum &c.

Sed hæc hæctenus.

* Tandem; nonnullus est, qui hominem veritatis prædicatorem illustrem, per hunc Angelum quintum, significari putet.

Ioannes Gagneius comment. in Apoc. *Mihi aptius ad connexionem præcedentium, Victorinus hoc Angelo Heliam significari asserit, bene ab ortu Solis ascendentem, quia à Deo mittendus est, & Sole Iustitia Christo, dicente Malachia c. 4. Ecce ego mittam vobis Heliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis, & conuertet cor patrum ad filios; & cor filiorum ad patres eorum, ne forte veniam, & percutiam terram anathemate.*

SECUNDA OPINIO.

Sed sunt etiã alij quidam, qui totam hanc rem ad primum Christi aduentum referunt, & ad nascentis, seu adolescentis Euangelij & Ecclesiæ tempora.

Primasius lib. 2. in Apoc. in illud: & vidi Ang. ascendentem ab ortu Solis &c. *Hic Domini Iesu Christi primus declaratur aduentus, qui alibi magni consilij Angelus appellatur.*

Qui in hæc mente, variè Angelos illos quatuor exponunt.

Quibusdam quatuor Angeli, sunt

{	2. Potissima Orbis imperia;
	2. Potissimi Tyranni.

* 1. Potissima Orbis Imperia, seu Principes super regna quatuor præcipua constitutos, nempe Babylo-
norum, Persarum, Macedonum seu Græcorum ipsis adiunctorum, & velut incorporatorum, & Romanorum.

Illi enim certè ventos tenebant, quoniam autoritate, & vi armorum, æuo suo efficiebant, ne quisquam contraria vanitati, & foedissimo Idolatriæ suæ errori suggerere, mittere, aut hiscere auderet, non adflare

terrâ

terram, id est, *provincias*; non *mare*, id est, *insulas*, scilicet locorum talium idiotas & vulgus simplex saniore mente imbuere; non carpere, non salutaria docere improbos; maxime *Avaros*, qui nomine *Terræ*, quam amant, & in qua thesaurifant, significantur; & *libidinosos*, carnisque mancipia, qui nomine *Mari*, quod falsum est (unde & salacitas, & ipsa *Venus* orta fingitur,) indicantur; multo minus *Satrapas* & Principes ipsos docere, quos *Arbores* designant, ut sub quorum quasi umbra viuunt ceteri; vel ipsos *Probos*, sub quibus Improbi, uti sub arboribus, tuto morantur, & quasi sub *Lauro* constituti, à merito fulmine iræ Dei sæpe sæpius defenduntur, confirmare, fouere, & rigare.

* 2. Tyranni potissimi, {

1. Maximianus in Oriente;
2. Seuerus Alex. In Italia;
3. Maxentius Romæ;
4. Licinius Alexandria.

Sed ad arbores reuertor.

Ergo in arboribus, quia genus siluit, pro diuersitate, diuersa etiam officia, atque hominum præsignari voluit qualitates. Primasius lib. 2. in Apoc.

Arborum autem nomine, iam iam aiebam Principes designari; item Piorum hominum gregem, & hunc maxime.

Aptissimè Bonos, per arbores, significari propter {

1. Fructum;
2. Sublimitatem;
3. Dilatationem;
4. Umbra.

* 1. Fructum. Ille enim tempore suo poma sua; isti bona opera continenter proferunt.

Psal. 1. Iustus, erit tamquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo.

Matth. 7. A fructibus eorum cognoscetis eos.

Prou. 11. Fructus Iusti, lignum vitæ.

Sap. 3. Bonorum laborum gloriosus est fructus.

Matth. 3. Facite fructum dignum pœnitentiæ.

Philip. 1. Sitis sinceri, & sine offensa in diem Christi, repletus fructu Iustitiæ, per Iesum Christum.

Posui vos, ut eatis, & fructum asseratis, & fructus vester maneat.

Cant. 2. Fructus illius dulcis gutturi meo.

* 2. Sublimitatem. Illæ enim altiùs è terra, quàm herbæ, plantæ, & frutices adsurgunt, ac cælo sunt propiores: isti vulgo hominum humi repente, ac tantum non iacente & putrescente superiores, ad tollunt ad sydera verticem, medioq; cælo versantur, mortui viuis, viuis mortuis.

Vt arbores radicem in terra fixam habent, caput ipsum & ramorum orbem cælo cõdunt; sic illi corpore, atq; vno vix pedis articulo terram. attingentes, anima tota cœlum incolunt.

Vt amphibia quædam animalia terra simul, aquisq; pascuntur, sic illi in terra positi terrenis vescuntur; animis totis in cælo cœlestia ac cœli Deum hauriunt.

Nostra conuersatio in cœlis est, ait Paulus.

Vbi sum, ibi non sum: vbi non sum, ibi sum, dicat quilibet eorum, Plautus.

Est amantis animus magis vbi amat, quàm vbi animat.

Hoc ipso veri homines, & planè ἀνθρώποι id est, sursum tendentes. ἀνθρῶτων enim, idem quod ἀνω ἔτιον id est, sursum tendens ut corpore, sic pectore & studiis.

Pronaque cum spectent animantia cætera terras;

Os homini sublime dedit Deus, cœlumque tueri. Oui.

1. Met.

Budæus libr. de contemptu rerum fortuitarum. Ipsum cœlum suspicere homini proprium natura dedit, ut nomen Græcum indicat, insigneque discerniculum inter animantia.

* 3. Di-

Dilatationem. Illæ enim latè in orbem ramos extendunt, & vineæ palmites suos; Iusti charitate Deum, sed & beneficijs homines, amicos, inimicos æquè complectuntur.

Tros Tyriusque mihi nullo discrimine agetur. Virgil. 1. Aeneid.

Operemur (inquit) bonum ad omnes, maxime autem domesticos fidei.

Omnibus omniâ factus sum, vt omnes lucrifaciam. Si angustiantur vasa carnis, dilatantur spatia charitatis. Aug.

Nemo in donatus abibit. Virg. 5. Aeneid.

Admissis iam cecis, claudisque ad nuptias, dicitur: *Et adhuc locus est.*

Itur ad exitus viarum, & quicumque illic errantes fortè inueniuntur, colliguntur, & eodem coguntur.

Numquam est pallium charitatis ita breue, vt veruque operire non possit.

Latissimus est Charitatis Christianæ sinus.

Spatiosissima arborum istarum umbracula.

Vna enim nobis diligendorum æquè omnium causa radicalis, Deus æquè omnium Conditor, & Redemptor.

Tanti iste, quanti ille constitit Deo, Creatione, Redemtionem.

Empti estis omnes pretio æquè magno.

Non his Angelus, istis Dei Filius decretus Redemptor.

Ex latere Christi non his sanguis, istis aqua fluxit.

Æquè omnibus haurire est aquas in gaudio, de fontibus Saluatoris.

In Deo ergò, & propter Deum, omninò omnes à Iustis diliguntur.

* 4. *Umbram.* Illæ vel citato itinere, vella-

bore longo, graui, & properato, vel Solis & Caniculæ æstu, sudore diffluentibus & fessis; aut pluuias imò & fulmina metuentibus, vel iucundiùs & familiariùs confabulaturis, conuicturis, & compotaturis, vmbra suâ latâ ac densâ multum commodant: (Nàm ferunt certè ex ipsis Laurum nunquàm fulmine iciri, nisi rarissimæ & maximæ infœlicitatis portento; imò nec domum, in quâ fuerit laurus fata vel adfixa: Quin etiam priscis Romanis creditum est, locum, vbi laurus esset, neque à sacro vllò morbo, sed neq; à dæmone, infestari: Denique, quod magis mirère, Mauritio Portæo Parisino autore didici, segetes agri, in quo laurei rami plantati sint, non siderari, seu rubigine, quæ morbus segetum est ab humorû redundantia proueniens, infici: rubiginem enim illam solis illis laureis ramis totam circumuolui: vndè est & illud Ouidi de Lauro; *mediamque tuebere quercum*:) Boni autem improbis magno sunt præsidio, aduersus fulmina & vindictas irati Numinis, & est vel impiis non omninò impiissimis, aut prorsus perditis, peruolupte, confortio Bonorum, vitæque exemplis, frui.

Opaca præbent arbores vmbacula? Virg. in Hor.

... *Platanis, sterilem præbentibus vmbra,*
Vberior, quauis arbore, venit honor? Ouidi. de Nuce.

Elias obdormiuit in vmbra Imperij? 3. Reg. 19.

Ionas, sub hederâ, post laborem? *Ionæ* 4.

Nathanael sub ficu? *Ioan.* 1.

Protegunt vmbra vmbra? Iob. 40.

Etiàm multis improbis vmbra, præsidium, & asy- lum à Iustis, & apud Iustos.

Sub vmbra Iustorum decem, si tot saltem reperiri illi potuissent, famosa illa sceleribus suis Pentapolis, quæ tota Sodomitando perire digna fuit, seruari potuisset

potuisset. *Genes.*

4. *Reg. 19.* Protegam urbem hanc, & saluabo eam, propter me, & propter David seruum meum.

Psal. Propter David seruum tuum, non auertas faciem Christi tui.

Origen. homil. 16. sup. Iesu Naue. Ego sic arbitror, quòd omnes illi, qui dormierunt ante nos, patres, pugnet nobiscum, & adiuuent nos orationibus suis. Ità namque etiam quemdam de senioribus Magistris audiri dicentem, in eo loco, in quo scriptum est in *Numeris*: quia ablinget Synagoga illa hanc Synagoga mi, sicut ablingit vitulus herbam viridem in campo. Dicebat ergò. Quare huiusmodi similitudo assumpta est, nisi quia hoc est, quod intelligendum est in hoc loco, quod Synagoga Domini, qua nos precessit in Sanctis, ore & lingua consumit aduersariam Synagoga mi, id est, orationibus & precibus aduersarios nostros absunit.

Auesnas Hannoniæ seruatas, & hostem Gallum, qui iam intra moenia, & in mediâ vrbe domitum spoliabat, apparitione subita candidæ Matronæ (vt aiebat) id est, virginis Mariæ, territum, indè fugisse, tam constans est fama, vt quotannis Festum Præsentationis, procelsione solempni celebrent, & puerulis liba purissimæ simillæ, ad rei perpetuam memoriam largiantur.

Anno 1383. Anglis Ipram, oppidum Flandriæ nominatissimum obsidentibus, obsessi (ait *Historicus*) cum quid aliud facerent, non haberent, ad gloriosam Virginem Matrem misericordiæ confugerunt. Nec mora longa, visibiliter apparuit. Supplices consolata est. Hostes exterritos aufugere compulit. Celebrant quotannis memoriam liberationis suæ mira festiuitate, Dominica prima mensis Augusti. *Massæus lib. 18. Chron. Mundi.*

Vmbra D. Petri ægros etiã aliquandò sanauit. Vt taceam vmbra illam magnam, & certissimè

præ-

praesidium atque asyllum, Christum Iesum Crucifixum.

Psal. Scapulis suis obumbrabit tibi, & sub pennis eius sperabis.

In ramis eius arboris sinapis, etiam volucres caeli, & maximi quique nidulantur.

Cant. 2. sub umbra illius, quem desideraueram, sedi.

Thren. 4. In umbra tua uiuemus.

Psal. 56. In umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas.

Psal. 16. Sub umbra alarum tuarum protege me, a facie impiorum, qui me affligerunt.

Christus per sepe uoluit congregare Ierosolymitanos, ut gallina pullos suos sub alas, id est, umbra ramorum ac meritorum suorum tueri.

Qd. Si Regem me uobis constituistis, uenite, & sub umbra mea requiescite. Iudic. 9.

An adhuc staret etiam nunc Mundus (putatis) his moribus, adeoque corruptus, aut non plerique nos omnes fulminibus deleti iam pridem essemus, nisi magnarum arborum istarum inuersarum, rationalium, & umbriferarum, id est, Iustorum & sanctorum, uel iam saeculo mortuorum, caelo uiuentium, uel adhuc mortalium, umbra, tam ille, quam nos, foueremur?

Iam pridem (Auditores) iam pridem omnes (opinor) nisi sub Lauris illis magnis stetissemus, fulminibus irati Numinis icti & commoliti, iaceremus.

Mox, mox, Deo dante, ex me audietis, quid D. Francisci, ac B. Dominici, magnarum illarum arborum coeuarum, umbra mortalibus effrenate peccatibus, tuo suo profuerit.

Et haec quidem de quatuor illis Angelis.

Quintus autem Angelus ascendens ab ortu solis, qui uidetur fuisse Constantinus, qui habens signum Dei uiui, id est, caractere Christi & cruce in Baptif-

mo signatus, & Christianus factus, in sanam Tyrannorum præcedentium & coætaneorum, Ecclesiam infestantium, sæuitiam represserit.

Non malè. Melius tamen illi, quibus *Angelus iste ascendens ab ortu solis*, Christus (vti in primâ opinione) creditur, qui scilicet factus rediniuus, & velut post mortem renatus, continuit vel Principes, vel Demones, ne nocere pergerent prædestinatis ad vitam æternam. Quatuor enim regna sibi subiecit.

Sic Primasius, & Haymo hic.

Lapis paruus ingentem illam statuam æream, auream, & argenteam & c. comminuit. *Daniel.*

Remora pisciculus, impetum currentis nauis, Centauro maioris, facillimè stitit.

Christo Domino, non Ioui Statori, pacatæ persecutionis nomine, gratiæ & templa augusta debentur.

Dixit ille militibus Romanis, eorumque caculis, cum caperetur: *Sinite hos abire*; cuius verbi virtute factum vt, Petrus, etiam percusso Malcho in oculis armatorum, non sit repercussus; agnitus verò deinde in domo Põtificis, non sit captus; captus autem iam adolescens quidam (sed quis nescio, Deus scit) capi ac teneri non potuerit, sed *relictâ* tantum *findone* effugerit, eruperit, euaserit, etsi *nudus*, Ioannes Euangelista fortassis (vt quibusdam videtur) Mariæ Virginis Silentarius, & custos, adhuc tùm satis adolescens; quæ tamen sententia mihi non satis placet; tùm,

* j. Quod non videatur Ioannes, qui iam iam in horto cum cæteris fugerat, tàm subito animum colligere, & redire in eadem pericula potuisse; tùm,

* ij. Quod post eam nudationem, non potuit tàm citò noua veste quæsitâ indui, vt cum Petro iterum rediret in domum Pontificis, quò tamen redijt, & Petrum, fauente hoc ei ancilla, introduxit; tùm denique,

* iij.

* iij. *Quod amiciri solâ sindone super nudo*, eaque tam parùm adhærente corpori, vt tam facilè ei detrahi à nocturno milite aut prædone, aut ab ipso relinqui posset (quod ibi factum adseritur :) sit magis hominis cuiusuis è lecto ad strepitum exilientis, arrepta tantùm subucula, aut quolibet primo oblato linteamine.

Sed hæc sunt alterius loci. Itaque ad Angelum nostrum quintum, & Christum, reuertamur.

Ergò *imperauit ventis & mari Christus*, illo imperioso magis, quam supplice, verbo: *finite hos abire: & repente*, id est, post aliquot persecutiones, *facta est tranquillitas magna.*

Ibi confregit potentias, arcum, scutum, gladium, & bellum. psal.

Vno verbulo posuit prodigia super terram, auferens bella, vsque ad finem terræ. psal. Ianum clausit.

Primasius lib. 2. in Apoc. *Exclamare dicitur*, eò quod potestas saluberrima prædicationis aduersarias cohibuerat (fortè mel. cohibuerit) potestates, ne solitæ (mel. solutæ) mundum indebitæ dominationis crudelitæ comprimerent.

Idem ibid. paulò post. *Istos quatuor Angelos hæc nunc dicit potestate frenari, ne solitis ausibus memoratæ lacerare sinerentur.*

Beda lib. 2. c. 28. in c. 6. Marci. *Videt Dominus laborantes in mari, quamuis ipse positus sit in terrâ: quia et si ad horam differre videatur auxilium tribulatis impendere; nihilominus eos, ne in tribulationibus deficiant, sua respectu pietatis corroborat. Et aliquando etiã manifesto adiutorio victis aduersitatibus, quasi calcatis sedatisque fluctuum voluminibus, liberat.*

* *Donc signemus in frontibus &c.* id est, demus cõfitendi nominis Domini fiduciã, & martyrij subeundi constantiã, collato, per manus Episcopi, Cõfirmationis Sacramento.

Donec induamini virtute ex alto, ait Dominus de hac gratia, in die Pentecostes Apostolis conferendâ.

De illo (opinor) signo aiebat D. Agnes, sub cultris iam & tortoribus constituta: *Posuit signum in facie mea* amator meus Christus, *ut nullum, præter eum, amatorem admittam.* Breu. Rom. 2. Ianuarij.

Psal. 4. *Signatum est super nos lumen vultus Domine.*

TERTIA OPINIO.

Sed sunt præterea nonnulli, qui hæc referant ad poenas, quæ sanctorum persequutores manent, non verò dumtaxat ad temporariam nimiam ipsorum licentia refranationem.

Franc. Ribera in hunc locum Apoc. ait, Ioannē cepisse dicere, quæ calamitates Sactorum persequutoribus imminerent, & nunc quoque prosequi, ac docere, bonos exceptos à Deo, & selectos prædestinatos, qui tunc erunt in terra.

Idem etiã putat, hinc Angelos & ventos proprie accipiendos, id est, quòd Angeli stent parati ad opus, ad ventos continendos, & veluti carcere suo claudendos, ne terram ac mare villo modo perfrent, id est, omnia funditus perdant.

Et quidem Angelos bonos vult esse (viti & Andreas Cæsariensis Episcopus) idque probat à textu ipso, à scripturæ usu, & operâ ab ipsis præstita, de quibus superius dictum est.

Ex quo sequitur, si Angeli proprie accipiendi sunt, sigilliferum istum *ascendentem ab ortu Solis*, Christum ipsum non esse, quod mihi non displicet.

Ratio tamen Ribera, qua ait, ita videri, quòd Christum ministerium hoc non deceat, paulò antè facta est refutata.

Probari

Probari autem melius possit, verbis textus ipsius, quibus scilicet se Angelis æquat, dicens: (*donec signemus*) quasi vnus sit ex ipsis: & subiiciens (*seruos Dei nostri*): quasi Deus ipse non sit, Deum, communem Dominum agnoscens, & clientem se eius profitens. Christus autem est & Deus, & par Patri.

Sic ergò merus Angelus, quintus iste quoq; qui quatuor cæteros cohibet, alioqui paratos omnia perdere.

Ita (inquam) ita omnia perdere. Nam, ventis non spirantibus, & prorsus quietis, an nõ necessarium est omnia mōx interire, vti homines aere destitutos mori?

Nihil enim aliud est ventus, quàm aer fluctuans & coactus. Aristot. lib. de mundo.

Omnia animantia, subtracto terris vento, præfocarentur; imò & plantæ ipsæ, quas cum primis ventus nutrit & vegetat.

Sed nec in mari navigatio vlla esse posset, saltem commoda illa, quæ velis ac ventis fit; remis fortassis, aliquò naues impelli possent.

Maximam enim ex corporibus, mouendi & appellendi ventus vim habet. Arist. lib. 2. Meteor. c. 7.

An non quotidie videre est, carbones quamlibet candentes, & inflammatos, si loco bene obturato, qui nulli aeri ac vento pateat, includantur, derepentè nigrescere, suffocari, ac velut emori?

Lenis alit flammæ, fortior aura necat, & nulla. Ouid.

Viuimus nos, quamdiu hunc aerem bibimus & haurimus, vel (vt Virgilius loquitur) diu vescimur *aura Aethereâ.* Virg. 1. Aeneid.

Scribunt aliqui, lacum nescio quem Campaniæ apud Baias, sulphureis suis exhalationibus vsque ad eò aerem adtenuare, vt aues omninò nullas possit sustinere, vnde Virgil. 6. Aeneid.

*Quem super haud vlla poterant impunè volantes
Tendere iter pennis,*

Vndè locum Graij dixerunt nomine Auernum, quasi
ἄορον, id est, auibis carentem dixissent.

Interituros quoque nisi respirent, sub aqua pisces,
certum est.

Videas indè, quòd stagnis aut viuarijs gelu constri-
ctis, omnes eò confluant, vbi glacies pertunditur, aut
aperitur, tantillam auram captantes.

Itaque Plinius rectè, quum *vitalem hunc, & per*
cuncta rerum meabilem aerem dixit. Plin. lib. 2. nat.
hist.

Additum autem fuisse (*neque in vllam arborem*)
vt ventus omninò omnis desiturus, aut continendus,
ostenderetur. Nam arbores minima quauis aura mo-
tantur. Ergò non perflari illas, signat, ventos omnes
cessaturos.

Per illam autem tantam malaciam, ventorumque
tam altum silentium, morbos quoque intelligit, pe-
stem, ac denique mortem.

Dissipant enim venti perflantes, corruptiones.

Infimam aeris regionem idcirco agitant, verrunt,
ac ventilant, ne perpetua quasi desidia computres-
cat.

Cernis, vt ignauum corrumpant otia corpus?

Vt capiant vitium, ni moueantur, aquae? Ouid.
lib. 1. de Ponto.

Quis nescit, aquarum, quæ stagnantes sunt, esse
corruptissimas?

An non antrorum, senticetorum, & spinetorù aeri
ventisque imperuiorum, accessus, insalubris ferè est
ac pestilens?

Illà ergò tantà ventorum quiete, & aeris immobi-
litate, lues, extremaque omnia designantur.

Sed inquis: Ecquod tunc erit *signum Dei viui?* *Vidi*
habent

habentem signum Dei viui, inquit Ioannes.

Respondeo videri
fuisse aut fore du-
plex, alterum

1. Quasi Angeli illius autoramen-
tum;
2. Quasi discerniculum signando-
rum; *σφραγίδα*, id est, signum
quoddam, quo signa Dei im-
primuntur.

* 1. Quasi autoramētum ipsius Angeli quinti, id est,
quo ostenso fidē alijs quatuor faciat se missum à Deo,
& moram illam, quam sit illis præcepturus, dicens:
Nolite nocere, donec &c. esse diuinæ voluntatis.

Quasi diploma diuinum aliquod priuatum habere
ipsum hūc oporteat, ad auctoritatem legationis, & vt
novo quasi autoramento exautoret, vel saltem ad
tempusculum contineat, alios quatuor Angelos, qui-
bus iam datum erat *nocere terræ & mari &c.* ne te-
merè neglecti imperii aut permissionis, apud Deum
accersatur. Vocare illud possis bullā eius authenticā.

* 2. Quasi discerniculum signandorum, vt scilicet
illos in communi excidio, inter eos qui cædendi es-
sent, ipsi liçtores internoscerent, scirentq; sacros es-
se, & incæduos.

Sic olim in Aegypto, domus Israelitarum sangui-
ne agni sunt rubricatæ, vt iis hoc signo distinctis
parceret Angelus primogenitorū Aegypti extermi-
nator. *Exod.*

Sic & tempore Ezechielis signo thau notati, illæ
si sinebantur, cæteris internecone deletis.

Signa thau super frontem virorum gementium &c.
interficite vsque ad interneconem: omnem autem, super
quem viderit is thau, ne occidatis. *Ezech. 9.*

Sic in Iericho, domui Raab vel hospite, vel mere-
tricis, vel vtriusque, panno coccineo distinctæ, mili-
tes Iosue pepercerunt. *Iosue.*

Sic posuit Dominus Cain signum, vt non interficeret
eum omnis qui inuenisset eum. *Genes. 4.*

Et

Et nunc quoque solent milites, signis amicos distinguere, ne cum hoste cædantur; aliàs paludamentorũ colore; aliàs subuculæ cædore (vulgò *la camifade* vocant:) aliàs crucis gestatione, hac cædida, vt Gallorum est; hac rubea, vt Burgundionũ & Anglorũ, sed Anglorũ recta, Burgundionũ decusata. Aliàs enim, qui socios quasi hostes cederent, diceret ad sui defensionem, deprehensi: *Signa nostra non vidimus.* Psal. 73.

Sic videas, boues ouesq; macello aut aris deuotas, à non deuotis, vel minio, vel carbone distingui.

Sic in syluis cæduis ac densis, quercus cæduas ab incæduis, herilis ferri aut mallei impressione, disparari.

Posuerunt signa sua, signa. Psal. 73.

Duobus ergò diuersis, opinor, signis Dei munitus erat Angelus hic quintus, vno sibi, altero, seruis Dei sigillandis, & seruandis.

Nisi fortè dicatur, vnum idemque vtrisque seruisse, vt fit, cum Rex Regulo cui piam, detractum digito suo anulum suum, aut ex cancellaria allatum sigillum suum regium, non ceræ tantum impressum, sed ipsum ipsissimum & prototypon dat, cuius vnus ostensione & Regulus ille vnà autoretur, & autoret quemuis alium ad quiduis, eiusdem impressione, vel etiàm exautoret Duces, creet, abdicet &c. Tum enim sigillum vnicum seruire vtrique, & Officij autoramento, & Officij exercitio rectè possit.

At quid tandem signum illud esse potuit? An fortè	}	1. <i>Cruce Christi?</i>	} De quolibet horum licet opinari.
		2. <i>Memoria Passionis eius?</i>	
		3. <i>Baptismus?</i>	
		4. <i>Fides in verbo sancto Dei?</i>	
		5. <i>Charitas mutua?</i>	
		6. <i>Constantia profertendi Christi?</i>	

* E. CRUX

* 1. *Crux Christi?* Nâm & thau litera, quæ est cruciformis, apud Ezechielem notati leguntur, qui eripiendi erant communi excidio.

Et cruce notata opinor domorum superliminaria in Aegypto.

Et apud Matth. *Crux vocatur signum filij hominis, id est Christi. Tunc apparebit signum filij hominis, & tunc plangent omnes tribus terra.* Matth. 25.

Crucis vexillum, Christianorum proprium. Socrates lib. 1. hist. Eccl. c. 14.

Haymo lib. 2. in Apoc. *Signum sancta crucis fideles in Ecclesia dupliciter, in corpore scilicet & anima portant. In corpore scilicet, quia signantur in fronte in nomine Patris, & Filij & c. In anima vero, quia Christi passionem imitantur, crucifigentes se cum vitijs & concupiscentijs.*

Et merito Crux signum Christi, ut clava Herculis, ut funda Davidis, ut asini mandibula Samsonis, ut penna aut calamus Ciceronis, penicillum Apellis, gladius Cæsaris, Lingua Demosthenis & c. quonia vt Hercules clava monstrorum domitor, funda & lapide David Goliathi victor, Samson asini mandibula Philistinorum repressor, Cicero calamo & scriptione summus Orator, Apelles penicilli vsu pictoribus omnibus prior, Cæsar gladio & armis factus Imperator, Demosthenes lingua primus Orator & c. ita Cruce Christus euasit Dæmonis & Inferni triumphator.

Libenter in familiarum tuarum insignia transferunt nobiles quique & victores, instrumenta, quibus victoriam retulerunt, aut res, quibus reliquos antecelant: vnde est illa tanta symbolorum Heroicorum, & armorum (quæ vocant) seu insignium diuersitas.

Dicitur autem Crux signanter *signum Dei viui, & non Hominis mortui, aut moribundi;* quia in ipso moriendi in cruce momento, quo virorum etiã fortissimorum vires solent esse fractiores, ac flaccidiores, voces

languidiores, & spiritus ac meatus ita coarctari, ut qui antè vocaliores erant, & clamorosos quam Scētores Homerici, tūm ægerrimè loqui ac vix mutiro tūm possint; contra Christus tūnc clamorem validissimum, signum Diuinitatis in homine illo crucifixo & moriente degentis, edidit.

Et quò tempore ditissimi quique ac potentissimi etiā Reges, à subditis & antè amicissimis ferè deseruntur; Christus tunc maximè à suis creaturis omnibus animatis, inanimatis, viuis, mortuis, amicis, inimicis, vellent nolent, tām Deus viuens, quām homo iustus moriens agnitus est.

Ab omnibus tūm vel impetrata, vel extusa Diuinitatis & Innocentiæ eius confessio.

* j. *Ab animatis*, inimicis viuis; à Centurione scilicet tūm demum exclamante: *Verè Dei filius erat iste*, sed & ab eius commilitonibus &c. imò & à Iudā, quū videns quia *damnatus esset*, exclamauit in medio templo. *Peccavi, tradens sanguinem iustum.*

* ij *Ab amicis*, præter Matrem, & alias aliquot mulierculas, & Iohannem Euangelistam; ab ipso Nicodemus, & Iosepho Arimathæo, hactenus occultis discipulis, propter metum Iudæorum; vndè & Nicodemus antè venerat quidem ad Iesum, sed nocte, & late, nocturnus discipulus. *Ioan.*

* iij. *A mortuis rediuiuis.* *Multa enim corpora sanctorum surrexerunt, & venerunt in sanctam ciuitatem &c.*

* iiij. *Ab inanimatis,*

1. Sole, se intrò velut in scenam, præ dolore ac pudore tormentorum, quæ tam horrenda & indigna Creator suis patiebatur, recipiente, & mortales idcirco lumine destituente;

2. Terrā tūm tremente, & quasi ex hume-

humeris excutere tùm conante
tàm indignos sessoros , Dei sui
tortores immanissimos;

3. *Petrus* dissilientibus; quasiq̄ue indi-
gnantibus facinus tàm execrabile.

Adeò tùm fuit Crux; & quidquid à Christo ex eâ
pendente, gestum est, *signum Dei viui*, vt si antea nul-
lis miraculis innotuisset filius Dei, vel indè dumtax-
at initium nobilitatis amplissimum accipere tandè
potuerit.

Epiphaniarum, & manifestationum sublimiorum
dicere illum diem iure possumus.

Crux Christo fuit, quod Regibus diadema, quod
Imperatoribus paludamentum, quod Pontificibus
galerum, quod lituus auguribus.

* 2. *Memoria* Dominicæ passionis, quæ perpetua in
nobis, & cum debitâ reuerentiâ, ac grati animi signi-
ficatione, magnum indicium est conscriptionis no-
stri in albo filiorum Dei.

Eadem potentissimum aduersus tentationes, &
peccati omne genus, amuletum, & consequenter ad-
uersus poenas & supplicia præsidium.

* 3. *Baptismus* in electis secundum propositum
Dei, in cuius collatione inuisibilis character impri-
mitur, & gratia Dei iustificans confertur, constituens
nos ex filiis iræ & Diaboli, filios Dei.

Sed & vti olim Circumcisionis signo, Iudæi à cæ-
teris Gentibus distinguebantur; sic nunc Christiani
Baptismo ab exteris fecerimur.

Tunc conformamur imagini filij Dei.

Tunc incipimus esse initium aliquod creaturæ eius.

Tunc maximè signatum est super nos lumen vultus

tui, Domine. psal. 4.

* 4. *Fides* in verbo sancto Dei, vel symboli Apo-
stolici scientia, & receptio, seu professio. *Calius Pan-*
nonius. Ioan.

Ioann. 1. Quot quot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.

Signaculum primū Iustitiæ Christianæ est Fides. Fundamentum Iustitiæ est fides. D. Ambro. lib. Off. Marci ult. Qui crediderit & baptisatus fuerit, saluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur.

Ephes 1. In Christo & vos cum audissetis verbum veritatis (Euangelium salutis vestra) in quo & credentes signati estis spiritu promissionis sancto.

* 5. Charitas mutua, quæ certissimum est filiorum Dei signum.

Ioan. 13. In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.

1. Ioan. 3. Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate, in hoc cognoscimus, quoniam ex veritate sumus.

D. August. tract. 65. in cap. 13. Ioan. in illud: In hoc cognoscent omnes &c. Tanquam diceret: Alia munerum mea habent vobiscum etiam non mei, non solum naturam, vitam, sensum, rationem, & eam salutem, quæ hominibus, pecoribusque communis est, verum etiam linguas, sacramenta, Prophetiam, Scientiam, Fidem, Distributionem rerum suarum pauperibus, & traditionem corporis sui, ut ardeant: sed quoniam Charitatem non habent, ut cymbala concrepant, nihil sunt, nihil illis prodest. Non ergo in illis, quamuis bonis muneribus meis, quæ habere possunt etiam non discipuli mei: sed in hoc cognoscent omnes, quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.

Idem tract. 5. in cap. 3. 1. Ioann. Dilectio sola discernit inter filios Dei, & filios Diaboli. Signent se omnes signo crucis Christi. Respondeant omnes Amen. Cantent omnes Halleluia, baptizentur omnes, intrent Ecclesias, faciant parietes basilicarum: non discernuntur filij Dei a filijs Diaboli, nisi Charitate. Qui habent charitatem, nati sunt.

sunt ex Deo: qui non habent, non sunt ex Deo. Magnum iudicium (al. iudicium) magna discretio.

Idem lib. 13. Confess. Dilectio, character est discipulorum Christi.

D. Chrysof. tom. 5. homil. 1. de incomprehensibili Dei. nat. Charitas, discipulorum Christi iudicium est, & magnus seruorum Dei character.

D. Aug. l. 1. de Bapt. Charitas & comendat, & emendat cetera. Nota quæso illud; & emendat cetera. Multa .n. alias intolerabilia, tolerabilia facit charitas, & excusat. Eadem operit multitudinem verorum peccatorum.

Charitas, est anima literarum... Sacramentorum salus... Fidei fructus. D. Aug. de laude Charit.

Est anima Fidei, est vita virtutum.

Signorum omnium illud maxime illustre, spectabile, durable, indelebile, interminum, Cælo Terraque amabile, nulli non vtile.

Charitas nunquam excidit: Siue Prophetia euacuantur, siue Lingua cessabunt, siue Scientia destruetur. 1. Cor. 13.

Aqua multa non poterunt extinguere Charitatem. Cæt. Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas. Quid. in fine Met.

** 6. Constantia profitendi Christi, diuinum sanè munus, & planè signum Dei viui, id est, homines entheos demonstrans & Deo dignos efficiens.*

Corde creditur ad Iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.

Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.

Non omnes, nec semper capiunt hoc verbum, non Petrus ipse, qui in Pontificis domo Christum negauit.

Discipulorum Christi adhuc viuentis plerique multi occulti propter metum Iudaorum.

Cæterorum nemo audebat se coniungere Apostolis. Act.

Antio.

Antiochi persecutione, *nec simpliciter Iudæum se esse quisquam confitebatur.* 2. Machab. 6.

Non idem in ore erat omnibus, quod in pectore, nec in fronte, quod in mente: sed paucis, *quos ardēs euexit ad athera virtus.*

Res tamen sanè pulcherrima oris & cordis illa symphonia, vt contrà turpissima difsonantia, qualis est in formidolosis, & in hypocritis &c.

Vt turpe audire; *Intus Nero, fore Cato:* Et: *Mel in ore, fel in corde:* Et: *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me:* Et: *Dilixerunt Deum in ore suo, & linguâ suâ mentiti ei:* Ità pudendum intus sentire & credere, quod foris non ausis confiteri.

Dixit insipiens (sed in corde suo dumtaxat) non est Deus. psal.

Faxit Deus, vt & hoc in laudibus meis sineper numerem in Fidei negotio, sicut in negotijs humanis numerare possum, candorem, & simplicitatem.

Nàm (absit verbo iactantia, atque inuidia) ab Italialis, hominibus sanè oculatissimis, agens in Italiâ audire solebam de me, indice in frontem meam directo: *Iste homo gerit veritatem in fronte.*

Frons hominem praefert, ait Paradinus in Heroicis Lat. pag. 305.

Da, bone Iesu, da mihi filio ancillæ tuæ, vt nunquam vel in tormentis te erubescam, sed semper tam in fronte, quam mente geram spectabilem eam ipsam fidem, quam hausi cum lacte.

In eâ fide senex moriar, in quâ puer natus sum? D. Hierony.

O Deus, *fac mecum signum in bonum, vt videant, qui oderunt me, & confundantur.* psal.

Maiores mei, *qui timuerunt te, & nunc videntes, videbunt me, & latabuntur.* psal. Sed hæc hæctenus.

Signo ergò Dei viui in fronte signari, est etiam cū-

primis

primis dotari Fidei in Christum profitendæ constan-
tiâ.

Sed inquis; Positus in triuio isto, & medio trium
opinionum, quò me vertam? quam amplectar?

Dicam. Quamcumque ex his elegeris, non erraue-
ris.

Omnes enim natæ, ac datæ à magnis & pro-
bis autoribus, & literæ ipsi satis inhærent om-
nes.

Secunda tamen opinio fortè cæteris præferenda
videri possit, vel idcirco imprimis,

* j. Quòd Primasium scriptorem antiquum, utpotè
à mille iam & amplius annis scribētē, autorē habet.

* ij. Et ideò maximè, quòd Primasium ferunt
Magni Augustini fuisse discipulum, & aliquot annos
diligentissimum tam lectionum eius, quàm Concio-
num auditorem.

Sed (ut pace Primasij dicam) eam sequi malim, quæ
de Anri-Christi temporibus, & Ecclesiæ persecuto-
rum pœnis, textum hunc intelligit.

Nam certè æquè antiquos, & numero plures au-
tores habet, sed & rationes (ut mihi quidem videtur)
ingeniosiores, magisquæ adparentes.

Dixi nunc (Auditores &c.) de literæ sensu histori-
co, nunc ad moralem atque allegoricum, si per vos
licet, venio.

I I.

Quo modo verba illa Apocalypsis D. Francisco,
Francico, & Proculo, conueniant.

Quoniam sic abundat Ciuitas ista Iurisperitis,
Causidicis, Iustitiæ sacerdotibus, & ministris,
ut facile quatuor hominum milia calamo (ut lo-
quuntur,

quantur (hic viuere vulgò iactentur, facileque id fa-
ctanti famæ adfentior, cum scilicet sit Patriæ huius
Metropolis, & summæ Curia Eburonum, Ecclesiasti-
cæ Laicæque, domicilium, non fuerit (opinor) inuti-
le côm memorare, non fortassè tam emendandi, quam
præcauendi mali quod nondum sit, studio, quemad-
modum Benedictinus quidam Scriptor bene doctus
hunc locum interpretetur, sed, ob temporis angu-
stiam, quæ (vt video) D. Francisci laudibus paratis &
speratis obiter decurrendis, egrè sufficet, quàm po-
terò paucissimis.

Dicam autem eius ipsius Scriptoris verbis, ad ma-
iorem cùm fidem, tùm gratiam.

Isti (inquit) quatuor Angeli possunt significare Balli-
uos, & Officiales Principum, qui in quatuor partibus mû-
di sunt locati & qui stant in diuersis officijs super angu-
los terræ nostræ. Istis datur à Principibus & Prælati no-
cere terræ, mari, & arboribus, id est, omnibus gentibus
(fortè mel. generibus) hominum subditorum terræ,
villis & ciuitatibus maris, id est Collegijs & Conuen-
tibus, arboribus, id est, personis & hominibus, qui ad hoc
breuiter ponuntur in officio, vt noceant subditis, & vt ra-
pian quidquid possunt. Vnde dicitur: Potestas eorum
nocere hominibus mensibus quinque (Apoc. 9.) Et isti
impediunt, ne venti flent super terram; quia omnem cõ-
solationis flatum, & omne refrigeriũ, vel auxilium, quod
Principes, vel Prælati debent subditis, ipsi impediunt, quã-
tũ possunt. Sed quid? Verè ibi est alius Angelus, id est, alius
Cõsiliarius vel familiaris, qui portat signũ & sigillũ Prin-
cipis, vt potè Cõsiliarius vel similes, cum quo oportet se-
cretè loqui, quia breuiter nullus est inanimis à nocumen-
to aliorum, nisi quos ipse signauerit liberandos. Et tales
sic signati, per dona vel fauores à Magistris Curia accep-
ti (fortè mel. excepti) ab huiusmodi quatuor Ange-
lis

limalis, id est, ab huiusmodi iniquis non ledantur, imò
 stant in conspectu throni, id est, in presentia Principum
 & Prælatorum, induti stolis & vestibus eorundem, & in
 eorum Curijs Officijsque ordinati. Alij autem qui non
 sunt signati, nec in gratia maiorum specialiter accepti
 atque recepti, scilicet nocumento talium malorum An-
 gelorum, id est, inferiorum, Ballinorum, Executorum, &
 Commissariorum crudelium exponuntur. Et breuiter
 istud est verum, quòd nullus hodie Ballinorum malitiam
 euitat, nisi alicuius magni Angeli, id est, alicuius magni
 Consiliarij fauorem procuret. Isti enim mali inferiores,
 illos non audent tangere, quos vident maiorem (fortè
 mel. maiorum) gratiam obtinere. Petr. Berthorius
 Pictauiens. Benedictinus lib. 6. Moralitatum in Tex-
 tum 7. Apoc.

Vix locus est, vel ordo sub cælo, qui se abscondat à
 calore eius mali. psal.

Nemo nescit, quàm sint sæpè Proconsules, Prore-
 ges, & Legati ipsi Imperatorum, Portitores libello-
 rum, citationum &c. (gal. porteurs de rogations) mole-
 sti vtriq; ordini, sæpè Consulibus, Regibus, & ipsis
 geminis rerum Dominis grauiores, quos etiàm ipsos
 reddunt per frequenter subditis odiosissimos, & scep-
 tris aliquandò exuunt.

Tamen minimum decet libère, cui plurimum licet.
 Senec. Trag.

Quid dicam, quatum vbique possint, tres aut qua-
 tuor Angeli Angliæ, id est, aurei nummi, sic dicti vel
 à loco, vbi cusi; vel ab Angeli figurâ fortassis impres-
 sa, opportunè laxati, id est dono dati aut missi, ad
 subuertendos imbecilliores, incautiores, & minùs
 benè vel nummatus, vel gratiosos?

Timeo Danaos, & dona ferentes. Virgil. 2. Aeneid.
 Tradunt historici, celeberrimam orbis Christiani
 Academiã, ab Angelis talibus ab Hérico VIII. ex An-

glia missis, corruptam, non satis fortiter eius sententia, de repudio vxoris, & secundis nuptijs, repugnasse.

Quemadmodum Triginta milia sagittariorum, id est, Daricorum nummorum Persicae monetae, aiebat Dux quidam priscus res suas expugnasse, ac peruenisse: ita Angelorum eiusmodi aureorum, seu Anglicorum, seu aliunde, non magnam manum, multum posse, ad Iustitiae & Religionis subuersionem, non est qui ignoret.

Si quis tamen sequatur Angelus quintus potentior, auro grauior, & liberalior; facile priores illos cohibuerit, & quasi subneruauerit.

Vaccam mugire, & cornu ferire, bos non finet, ut est in prouerb. *Bos in lingua.* prou. apud Eras. in Chili.

Magna munera, muneribus maioribus, expugnantur.

Sed digitum hic intendisse, ac rem indicasse, vobis tam doctis & acutis, est plus satis: nunc ergo ad D. nostrum Franciscum, quod maxime tendebamus, veniamus. Eodem quaequo vultu, & silentio audite, quo priora.

Multi, ijque docti viri, faciunt D. Franciscum, legislatores nostrum, *Angelum illum quintum ascendentem ab ortu solis* &c.

D. Bonaventura noster in primis, in prologo vitae eius. *Euangelista Iohannis vaticinatione veridica, sub similitudine Angeli ascendentis ab ortu solis, signus Dei vni habetis, adstruitur non immerito designatus Franciscus.*

Et quod mireris magis; Benedictinus quoque ille idem doctissimus iam citatus, moralitate in hunc ipsum locum sic ait: *Vel dic, quod iste secundus Angelus, est beatus Franciscus.*

Aloisius quoque Lipomanus Epif. Veronensis, *Angelum*

gelum potius, & quidem ex supremo ordine, quàm hominem, dici posse adfirmat.

Quidni ergò etiàm sic nunc exponam, hos duces sequutus?

* 1. Spiritus enim Domini multiplex.

* 2. In verbis singulis Apoc. multiplices latent intelligentia. D. Hieronym. ep. ad Paulinum de omnib. diu. hist. libb.

Est scriptura Apocalypsis omni cepâ multiplicior, & rogator.

Multiplex ibi *rota in medio rota.*

Sed non dicamus Franciscum, Angelum, hoc tantum: etiàm id vobis probare conemur.

D. ergò Franciscum, Angelum dici posse, probo ab

}	1. Etymologiâ nominis;
	2. Officij paritate;
	3. Vitæ puritate;
	4. Sacerdotij reuerentiâ.

* 1. Etymologiâ nominis. Angelus enim à verbo ἀγγελῶ, id est nuntio, idem quod nuntius, aut missus, aut missus legatus à quocumque quidem, sed in scripturis sanctis, à Deo maxime.

Hebraicè Angelus dicitur *Malachi*, id est, nuntius meus. D. Gregor. homil. 34. post initium. *Angelus, officij nomen est, non natura.*

Abbas Serenus apud Cassianum collat. 8. capit. 15. Etenim de officio nunciandi, Angelos, id est, nuntios appellari manifestum est: & Archangelos, quod ipsis præfuit, quasi quis diceret cursorum Dei magistros: gall. *maîtres des postes de Dieu.*

D. Hilar. lib. 5. de Trinit.

Prosper ad psal. 103.

Nam non satis placet (quod quidam tamen nō indoctus opinatur) Angelum magis propriè dici quèuis, qui extrema nuntiet, cui obponatur *εὐάγγελος*. Sæpe enim in scripturis lætissima quæque ab Angelis sunt nuntiata,

Non tamen negandum, Angeli nomen, infœlicis faustæq; rei nuntio æquè conuenire; Euangelium autem dici dumtaxat posse eum, qui fausta nuntiet, quales illi maximè fuerunt, qui, nato Christo Domino, primi cecinerunt in oculis auribusque patorculorum: *Euangelizo vobis gaudium magnum &c.*

An non fuit D. Franciscus homo missus à Deo cui nomen erat Ioannes? Sic enim primùm mater eum vocauerat marito absente: sed is Franciscum, quasi Francicum à Franciâ, dici maluit, quod se in Franciâ peregrinante natus esset. *Vide Off. Minorum, festo D. Francisci.*

Fratrem Francinum nominatum ait Iac. de Vitriaco hist. Occid. c. 32.

Proculum quoq; dicere potuisset pater more prisco. Ità enim olim cognominabantur, qui patre peregrinante patriâ procul, nascebantur.

Missus (inquam) } 1. Tacitè, vt omnes excellenter
à Deo nuncius, } 2. Expresse, multoties, etiã ipsam adloquente Deo.

Vt ibi: cùm ex Cruce sic eum Christus adfatus est, in templo S. Damiani: *Francisce, vade, & repara domum meam, quæ, vt cernis, tota destruitur.* D. Bonau. c. 2. vitæ eius.

Et ibi; cum D. Claræ, & sociarum precibus huc imploratis, intellexit, diuinæ esse voluntatis, vt habendis concionibus ipse ac fratres ipsius occuparentur. D. Bonau. c. 12. vitæ eius.

Sultano (id est, Cedreno interprete, Imperatori Imperatorum) vincus oblatu, & rogatus: *quis sanguine cretus,*

Quidus

Quidue ferat, memoret, qua sit fiducia capto:
 (Virg. 2. Aeneid.) respondit: Non ab homine, sed à Deo
 Altissimo, se fuisse transmissum, ut ei & pop. suo viam sa-
 lutis ostenderet, & annuntiaret Euangelium veritatis.
 D. Bonau. c. 9. vitæ eius.

Ergò ipsum rectè Angelum dixi. Et Angelum qui-
 dem extrema peccatoribus obstinatis, & vltimam
 ruinã, planeque excidium Satanæ regno nuntiantem:
 Euangelium verò, pacem prosperaque omnia pœni-
 tentibus promittentem.

1. Docendi;

* 2. Officij pari }
 tate, vel }
 3. Obfignandi.

* j. Docendi. Sunt enim Angeli præcones, & inter-
 pretes diuinæ voluntatis apud homines, ut olim Mer-
 curius ille fabulosus.

*Faciunt voluntatem eius, ad audiendam vocem ser-
 monum eius.* psal.

Agar ab Angelo docta est, redire ad Dominam Sa-
 ram, seseq; ei submittere. Genes.

Moyfi lex data in dispositione Angelorum.

Apoc. 12. Habebat Angelus in manu sua libellum a-
 pertum.

Officium officiorum est istud, & ars artium.

Omniū diuinorum diuinissimum est, Deo cooperari,
 in reductione animarum ad ipsum. D. Dionys. Areop. c.
 3. cæl. Hierarch. opinor.

Sed vestram fidem, Auditores. An non D. Francisc.
 totusque eius Ordo Seraphicus, diuinitus missus, ad
 docendos populos, concionibus, lectionibus, exēplis
 erudiendos, & planè eruderandos?

Neque se, neq; suos, sibi solis natos esse scilicet, sed
 Reip. Christianæ, sed salutem omnium, diuinitus in-
 tellexit.

D. Bonau. c. 4. vitæ eius. In vallem Spoletanam redeuntes, tractare cœperunt, vtrum inter homines conuersari deberent, an ad loca solitaria se conferre. Sed Christi seruus Franciscus, nō de sua vel suorum confisus industria, per orationis instantiam, diuina super hoc voluntatis beneplacitum requisit. Superna igitur reuelatione illustratus oraculo, intellexit, se ad hoc missum à Domino, vt Christo lucraretur animas, quas Diabolus conatur auferre, id est, vt dissolueret opera Diaboli.

Idem ibid. c. 12. Cùm D. Franciscus quæsisset, Quid, fratres, consulitis? quid laudatis? an quod orationi vacem? an quod predicando discurram? argumentis in vtramque partem propositis, nec valuit ipse nec voluit ea de re quidquam statuere, sed fratrem Siluestrum magnum precatorem, & D. Claram, eiusque Vestales, iussit sociatis precibus, Dei ipsius oraculū exquirere. Concordauerunt autem mirabiliter in idipsum, superno eis reuelante spiritu, venerabilis Sacerdos, & Virgo Deo dicata: Beneplaciti scilicet esse diuini, quod Christi præco ad predicandum exiret.

Nam quo modo predicabunt, nisi mittantur?

Præco sum Magni Regis, respondit aliquandò latronibus in nemore. Bonau. c. 2. vitæ eius.

Ergò D. Franciscus non malè Angelus dictus, quia missus à Deo Doctor Gentium.

Malach. 3. Ecce ego mitto Angelum meum &c. quod dret D. Francisco.

Iacob, de Vitriaco Hist. Occid. c. 32. Totum Ordinem Minorum vocat Ordinem Predicatorum. Hac est (inquit) Religio verè pauperum Crucifixi, & Ordo Predicatorum, quos fratres Minores appellamus.

* ij. Vocandi ad fletum, planctum, saccum, & caluitium &c.

Iud. 2. Angelus Domini ascendit de Galgalis, ad locum fletuum, & ait: Eduxi vos de terra Aegypti, & ita uerba duntaxat

dumtaxat non feriretis fœdus cum habitatoribus terra
huius, & aras eorum subuerteretis, & nolustis audire
vocem meam. Quir hoc fecistis? Quumquē loqueretur
Angelus Domini hæc verba ad omnes filios Israel, eleua-
uerunt vocem suam & fleuerunt.

Illuminato scilicet intellectu humano Angeli,
quæ cuiusque officij sunt, refricando, etiã vo-
luntates excitant, & instant agi pro officio.

D. verò Franciscus in hoc opere quã singula-
ris.

Quærebat ille sibi solitaria loca amica mœrori-
bus.

Tãm multus erat in fletu, vt oculos penè amitte-
ret, fueritq; aliquandò ei necessarium cauterio suc-
currere. *Bonau. in vita eius cap. 5.*

Sic ille erga seipsum.

Aliis verò excitandi fletus quã fuerit studiosus,
nemo nescit qui vitam eius scit, qui vel vltimũ ordi-
nem ex tribus quos magno mysterio instituit, audiuit
vocari *ordinē pœnitentium* vtroque lexu constantem,
qui sine fletu saltem interno esse non potest.

Cuius conciones ferè omnes de Pœnitentia agen-
dã, de Cruce & Passione Christi.

Cuius vestes faccus & cinis: cuius zona funiculus:
cuius ornamenta, aut nudipedalia, aut planipedia,
cuius ciborum condimenta aquæ & cineris insper-
sio.

Non modò ille Agelastos homines faciebat sua
dictione, & conuersatione, sed etiã meros Hera-
clitos.

Et certè acceperat à Pontifice, de pœnitentia cum
primis *prædicanda mandatum*. *Bonau. in vita.*

D. Bonauent. prologo vitæ eius. *Officium habuit,
vocandi ad fletum & planctum, caluitium, & cingulum
sacci.*

Quid ad fletum in alijs ciendum efficacius, quam primum flere prouocantem?

Si vis me flere, dolendum est

Primum ipsi tibi. Horat. in Arte.

Dum spectant laesos oculi, laeduntur & ipsi. Ouid. de Arte.

* iij. *Obsignandi*, vel signo thau, vel quolibet signo Dei.

Habes apud Ezechielem, signatas signo thau frontes virorum gementium.

Et hic dicitur: *donec signemus seruos Dei nostri &c.*

Signauit autem D. Franciscus suos, signo penitentialis Crucis, & habitus Crucis conformis, vt loquitur Bonauent. prologo vitæ eius.

Signauit, impresso socijs suis, & populo, singulari studio conuersationis planè Christianæ, mortificationis internæ externæque, & compositionis toto cultu habituque tam religiose, vt deinceps facile omnibus appareret esse Christianos, qui antè solerent sæculis pompis oblectari.

Distinxit toto viuendi genere, à Gentibus Christianos, mirâ illâ morum reformatione, quam mundo tunc sanè deformatissimo, exemplis magis quam verbis inuexit.

Signauit Cruce Christi, quos Crucem Christi tunc altè sepultam, intus & extra ferre docuit, cum Passionis Christi valde obliteratedæ memoriã refricauit, & rursus altè impressit, quasi que recudit.

* 3. *Vitæ puritate.* Angeli enim certè, quia meri spiritus sunt, & planè incorpores, idè nec moribus illis nostris ac tumultibus obsecenis vexantur, nec more nostro vllam vim foedam patiuntur, nec sordibus vllis Venereis inquinantur. Ignei quodammodo sunt, & idè instar ignis, purissimi sunt, & incontaminatissimi.

*Qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignē
ventem.* psal.

Et quia eos crescere numero, & multiplicari, aut
etiā tandem mori, nihil est neceffe, vt homines; i-
deò sordidis sexuum copulis inquinantur.

*In regno Patris mei non nubent, neque nubentur, sed
erunt sicut Angeli Dei, iniuges, innupti, vno verbo
mundissimi.*

Nam etfi honorabile connubium, & torus immacula-
tus, agrè est tamen sine fœcibus vel tantillis.

Innuptæ ergò illæ substantiæ etiā defæcatissi-
mæ.

Si quandò contingit corpora adsciscere humanis
ac masculis similia, iis tamen ad ea dumtaxat vtuntur,
quæ præcepit Deus.

Vtuntur hoc mundo, tamquam non vtantur.

*Videbar quidem vobiscum manducare & bibere: sed
ego cibo inuisibili, & potu, qui ab hominibus videri non
potest, vtor, aiebat Raphael dux Tobix & comes.*
Tob. 12.

Nihil turpiter Angeli aut ingerunt, aut egerunt,
saltem boni, & qui Deo adhæferunt.

Nam alioqui *in Angelis desertoribus reperit Deus
prauitatem*, ait Iob.

Nec modò illi fiunt concubitores nefarij, sed etiā
Incubi & Succubi execrabiles, sterili vt plurimum
voluptate, etfi fertili quoque aut fœcundâ nonnun-
quàm.

Cæsarius lib. exemp. videatur.

Del rius lib. 2. Disquisit. mag. q. 15.

D. Cypr. de habitu Virginum,

Tertull. de cultu faminarum.

Cæsarius frater Nazianzeni dialogo 1.

*Absurdum & planè stultum fuerit, putare
Angelos cubare cum mulieribus: sicut & da-
mones*

mones dormire cum mulieribus existimantur . . . Blafphemia & stultitia est. putare, quod Angeli feminas depereant. Neque enim de his inquit Scriptura sacra, quod ingressi sint filij Dei ad filios hominum &c. Vide ibi pulcra & docta.

At Diuus Franciscus virgo & corpore & spiritu.

Integer vita scelerisque purus. Horat.

Purus (inquam) quantum fert hominis adhuc viatoris natura, gratiæ Dei præsidio roborata,

Spiritu scilicet facta carnis mortificabat, vigilijs, ieiunijs, orationibus, laboribus, itineribus, vestium imò ciliciorum asperitate, chordâ aspera nodis, virgationibus &c. vt carni quiduis potius liberet, quam lasciuire, aut venerea cogitare.

Vix olsibus hærebat misellus, ieiunijs tenuatus, excoctus.

Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Plal. 14.

Pelli mea, consumptis carnibus, adhesit os meum, & derelicta sunt tantum labia circa dentes meos. Job.

Genna mea infirmata sunt à ieiunio. psal.

Salpa; & quouis siccato pisce, aut tympani pelle, erat aridior.

Ora modis pallentia miris. Virg.

Mera mortis imago.

Ego vox; hoc tantum, de se dicere ille potuisset, Echo sine corpore, sono dumtaxat suo (& exiguo motu) prodita.

Deindè; Eccui vel non lecta, vel inaudita D. Francisci in medijs niuibus spontanea volutatio, vt vel sic faces ardentiores libidinum ab Incendiario illo Infernate illi submissas extingueret, ac surgeret impollutus?

Cui incognitum priuum eius, nullique antè (opinor) vsitatum studium, cibos suos sæpè sanitaris tempore

pore cineribus adspargendi, & aqua incocta diluendi, vt saporem omnem obtunderet, & sic carnem nimis viniidam iugulareret. *Bonau. c. 5. vitæ eius.*

Difficile namque fore dicebat, necessitati corporis satisfacere, & prouitati sensuum non parere. *Bonau. ibid.*

Cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam. *psal.*

Factæ sunt mihi lachryma mea panes, die ac nocte.

De potu vini quid dicam? cum & de aquâ, dum sitis extuaret ardore, vix ad sufficientiam biberet. *D. Bonauët. c. 5. vitæ eius.*

Dignus planè collega B. Dominici, quem ferunt post itineris laborem, antequàm hospitium peteret, solitum fonte leuare sitim, ne in domo hospitis vel tantillam bibacitatis notam incurreret. *O viros, ô secula, Surius tomo 4.*

Venit vterque propè non manducans, neque bibens, sed neque vestiens, Franciscus imprimis, Adamita futurus, si per honestatem licuisset.

Vno pede, imò pedis articulo terram adtingens, altero, imò toto propè corpore reliquo, & pectore in medio Cœlo versabatur.

Mortalis immortalibus iam totus conformabatur.

Terrigena, & de terra esset licèt, & in terra terræ incola videretur, tamen cœlicola toto animo erat, cœlitum delicijs, nectare & ambrosia superiorum, inuisibilique illo cibo & potu Raphaelis sæpè fruebatur.

Penè totus spiritus erat, non modò spiritualis, etiàm antequàm Angelus, id est, Concionator verbi Deï diuinitus crearetur.

Qui facis Angelos tuos spiritus. *psal. 103.*

Virginitas est soror Angelorum. *D. Cypr. lib. de Virg.*

Virginitas, caeleste bonum, cognata Phalangi

Ange

Angelica. Mich. Verinus in distichis.
Supergreditur Virginitas conditionem humanam natura, per quam homines Angelis adsimulantur. Maior est tamen victoria Virginitatis, quam Angelorum. Angeli enim sine carne viuunt; Virgines verò in carne triumphant. D. Ambros. lib. de viduis.

A Virginitate maximè, est Baptista Angelus dictus. Malach. 3. *Ecce ego mittam Angelum meum &c.*

Ea Stephanum vel hostibus suis tam spectabilem ac reuerendum fecit, vt dicatur: *Intuentes Stephanum omnes qui sedebant in concilio, viderunt faciem eius, tamquam faciem Angeli. Act. 6.*

Virtutis ergò huius, ceterèque Angelicæ puritatis tantus cultor Franciscus, meritò Angelus à mo indigitatur.

*4. *Sacerdotij reuerentia.* Angeli enim se ægerimè finunt à sacerdote adorari, ab incarnato iam Christo.

Iohanni Euangelistæ iam creato Sacerdoti, adorabundo dixit Angelus; *Vide ne feceris, conseruatus sum, & fratrum tuorum.* Apocalypsis 19.

Imò adstites sunt Sacerdoti sacris operanti,

Quidni? vtpotè tunc agenti, quod numquam poterunt aut poterunt ipsi; Mater autem Christi Virgo, semel tantum totam vitam.

At Franciscus noster, Deus bone, quantus Sacerdotum cultor. Tantus, vt eorum societate & ordine se indignum totam vitam æstimarit. Diaconatus enim ministerio contentus, nunquam est ausus ad Sacerdotium conscendere, ad quod consequendum temerè nos miselli plerique multi tantum non ruimus, pro dolor, plerique tolluntur in altum.

Vt casu grauiore ruant. Claudian.

Eleuans allisti me. psal.

Tantus Sacerdotij cultor, vt ad peccata Sacerdotum semper coniueret.

Nolo in ipsis considerare peccatum, ait in suo Testamento c. i.

Filium Dei cerno in ipsis ibid.

Et, si haberem tantam sapientiam, quantam Salomon habuit, & inuenirem pauperculos Sacerdotes huius seculi, in parochijs, in quibus morantur, nolo predicare contra voluntatem ipsorum. Ibid.

A Sacerdotibus vexatus, vult nihilominus in ipsos recurrere. Ibid.

Docuit fratres, honorare precipuam reuerentiã Sacerdotes. D. Bonau. cap. 4. vitæ eius.

Dicendus potius excessisse modum hac in re, quam officio defuisse.

Angelus ergo, Angelus est D. Franciscus; Angelus, inquam, similitudine, non proprietate. Homo prorsus Angelicus, aut Angelus humanus, vel incarnatus. Homo celestis, aut Angelus terrestris fuit, adeo corporea superauit, adeo humanã transcendit.

Quid? non sit Angelus, vt Angeli vocabulum poni solet, quasi proprium infimi ordinis substantiarum intellectualium, supra quem ponitur ordo Archangelorum?

Vnde Dionys. Areop. de celesti Hierarch. c. 5.

Orig. homil. 2. sup. Matth.

Philonem 2. Allegoriarum, & de confusione linguarum.

Imò verò possit D. Franciscus etiam ipsis Seraphinis accendi, ab iisdem ferè causis.

Seraphim enim (autore Suidã) idem quod inflammatores, ignea ora, calefactores, cognitionis multiplicatio, Sapientia flumen. Suidas in Historicis dict. Seraphim.

Ordo ille Seraphinorum totus constat meris (vt sic vocem) castis Cupidinibus: totus est Amorum, sed pudicorum: totus est Deum ardentissimè amantium

mantium, & (liceat nunc mihi extatico sic loqui) Leonum diuini amoris, aut, si sic non licet, dicam paranymporum, & pronuborum.

Occultum inspirant ignem amoris in Deum, animis mortalium, casti Vagaones.

Ordo Seraphinorum, est ordo Incendiariorum coelestium (gallicè, *les boute-feus de l'amour de Dieu*) Non, vt in Artesiâ, est *phratia ardentium* dumtaxat, sed etiam alios incendientium, & suos ignes nobis communicantium.

Psal. Ignis à facie eius exarsit, carbones succensi sunt ab eo.

D. Hieronymus in c. 6. Isaia, interpretatur iuniorum id est, incendentes, & comburentes.

Ab ardore Charitatis sic nominantur scilicet, & quo vruntur, & quo vrunt.

Nam dare est, quæ vrantur ipsa, nec vrant: & quæ vrant, nec vrantur, imò ne caleant quidem.

Idem ep. 142. ad Damasum. Seraphim, id est, ardor, incendium.

D. Chrysoft. homil. 3. de incomprehensib. Dei nat. Seraphim à candente flagrante quæ ore nomen inueniunt.

Sophronius in Encomio S S. Archangelorum. Cum vos ô Seraphim, ob incedendi expiandique vim, quæ polletis, omnem malitiam, omnemque sceditatem absumere, & expiare consueuistis, incensorum & calefactorum nominibus designemini & c.

Psal. 103. Qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem vrentem.

Vel indè discas incensos, atque incendiarios, ipsos esse, quod Seraphinus fuit is, non alius quiuis, qui tulit carbonem de altari, ad Isaiaë labia vstulanda, inflammanda, perpurganda, vt essent deinceps

Fulgura vera viri, vel vera tonitrua, voces. Isaia.

Quod

Quod sunt caniculares dies, aut mordaces Canicula æstus, corporibus : hoc Seraphini pectoribus ac mentibus nostris.

Sed, bone Deus, quàm arsit semper amore tui Franciscus hic noster?

Quis non Aetnam aliquam ingetem, in eius viuētis pectusculo latitare dixisset, vel totum Vesenum, flammium illum Campaniæ montem? Vt Ignem fumus & scintillæ, sic amorem eius in Deum flagrantissimum, opera, & vita tota, indicarunt.

Psal. 38. Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis.

Et quantum ille ignem, & quas diuini amoris faces aliorum pectoribus in viuīs agens iniiciebat, incendiarius ille priuilegiarius?

Accede ad ignem hunc, calesces plus satis, ait ille.

Ipse erat lucerna ardens, & lucens, adde & inflammans.

Ignem veni mittere in terras, & quàm volo vt ardeat?
Luc. 12.

Non Cupido, fabulosus ille vesani amoris Deus, flammis & sagittis armatus, per alienas domos discurrens, studiosior eiaculandorum suorum in omnes ignium profanorū non certior, quàm Franciscus noster incendendorum populorum, sacro igne amoris Dei.

Totus quasi quidam carbo ignitus, diuini amoris flammâ videbatur absorptus. D. Bonau. c. 9. vitæ. *Hei mihi qualis erat.*

Planè talis, quales vult nos esse D. Paulus, nempe *seruentes, Deo seruentes.* Rom. 12.

Deo seruebat in spiritu Iudicy, & Ardoris. Isai. 4.

Et erit in Israel in igne, & sanctus eius in flammâ.
Isai. 10.

Excreuerat in Francisco insuperabile amoris incendiū boni Iesu, in lapades ignis atque flammârū. Bon. c. 13. vitæ.

Salamandra quædam rationalis videri potuit, in medijs diuini amoris ignibus nutrita, at non exstinguens, imò augens potiùs, & faciens ad alios vsq; flammam proserpere.

Non est (aut fuit olim) qui se abscondat à calore eius. Psal.

Dubitas? Aut vin' ardo-
rem D. Francisci nôsse?
vide, & audi eius

1. *Facta;*

2. *Dicta.*

1. *Vestimentorum abiectio;*

2. *Patientia niuium, in quas aliquando eum latrones intruserant;*

* 1. *Facta, cuiusmodi est*

3. *Quasitum balneum niuium, hiemes;*

4. *Ignium Sultani contemptus;*

5. *Pauper rigens solo eius ad tactu calefactus,*

6. *Nuditas spontanea morientis.*

Ex factis enim, vt ignem ex fumo & scinellis, & stum amoris viri huius intelligas.

Causam effecta demonstrant.

* j. *Vestimentorum abiectio, id est, & ipsorum, & omnium simul temporalium, & iuris in ipsa: ex amore tantum erat homini incendium. Plaut. in Afin.*

Quid enim sunt terrena omnia, nisi quadam corporis indumenta? Greg. hom. 32. in Euang.

Vestibus sese exuere ferè non solent, nisi qui valdè æstuant, vel ab ardore Solis, vel à violento labore, vel à febre acutâ &c. vel qui torrida loca sunt ingressuri, vel calenter æstuosa opera, aut itinera adgressuri.

Scytalen serpentem adèd feruidum accepimus, vt etiàm hyemis tempore exuias deponat, quæ depositæ etiàm ferueant: vnde Lucanus:

*Et Scytalæ sparsis etiã nunc sola pruinis
Exuuias positura suas.*

Hinc nudas Gentes videre est sub axe vrentiore,
quosdam diebus tantum Canicula ribus, quosdam in
Officinis tantum, vt in Coquinis, vt in Thermis & bal-
neis, vt in Hypocaustis, vt in Cyclosum & Fabro-
rum ferrariorum speluncis &c.

At quã sæpè vestes exiit D. Franciscus, præ
Christi amoris incendio, & ante conuersionem suam
ad Deum à sæculo, & post eam.

Primum: nondum relicto sæculo, nouis indutus
vestimentis, obuij cuiusdam generosi militis, sed
pauperis, & pannosi pauperiem pio miseratus affectu,
illum protinus, se exuto, vestiuit. Bonau. cap. 1. vitæ.

Coram Episcopo, & patre carnis suæ, omnia vesti-
menta, etiã femoralia ipsa deposuit, & ea restituit
Patri, iusque omne Filij & hæredis planè abdicauit,
dicens Patri: *Vsq; modo te vocaui patrem in terris;
modo autem securè dicere possum, Pater noster, qui es in
caelis &c.* Bonau. c. 2. vitæ.

A Conuersione verò, tam sæpè exuuias suas, indu-
uias pauperem faciebat, vt esset hoc vnum illi à Præ-
latis prohibendum.

Adeoquæ pauperum vestiendorum exuuijs suis
studiosus erat vir ille, vt nullam vestem, aut chlamy-
dem à quoquã accipere soleret, nisi ea conditione,
vt ei liceret dare pauperi cuicumque, qui se vinceret
nuditate.

Seminudus propemodum viuebat in frigore & nuditate.

D. Bouau. c. 5. vitæ eius. *Vnicâ paupere contentus tu-
niculâ, in nuditate Domino seruebat, & frigore.*

Duplicium erat hostis iuratissimus in se, ac suis,
planè bonus Adamita futurus, & Antagonista eorum,
quos videmus quauis cepâ vestiores.

Vt Ionathas quondam ingentem illum amorè quo
Ff 2 Dauidem

Dauidem animæ dimidium suæ prosequatur, restatus est, cum se, eius gratia, tunica, reliquisque vestimentis, usque ad gladium & arcum, & balteum, spoliavit, ei que tradidit; sic Franciscus ad eum omnibus renuntians, ardentem suam in Christum charitatem; & (vt sic dicam) Seraphismum ostendit. 2. Regg. 18.

Norat enim profecto Athleta veteranus, cum hoste nudo, nudè esse luctandum ei, qui adfectu victoria.

Nam si vestitus quisquam cum nudo luctatur, citius ad terram deicitur, quia habet, vnde teneatur. D. Greg. homil. 32. in Euang.

Et sciebat, hominem nudum serpenti ad eum formidabilem esse, vt eum ne contingere audeat quidem, qui alioquin in vestitum irruit, & insultat. F. Bar. ptolomæus Anglicus Minorita, in suo Proprietario lib. 18. c. 1.

Et decere nudi Christi milites, nuditatem, id est, parcum vestimentum.

Ipse Deus nudus, nudos iubet ire ministros:

Nec satis ad cursus commoda vestis erat. Ouid. lib. 2. Fast. loquens de Ardacibus, & Pane, ipso fabuloso Deo.

* ij. Patientia niuium, in quas eum latrones intruserant.

Cum enim aliquando ciuitate relicta, secretum solitudinis petisset, vt solus & silens supernum audiret arcanum, dumque per syluam quamdam iter faciens, laudem Domino lingua Francorum decantaret cum iudicis latrones in eum ex abditis irruerunt, quibus serali animo, quis esset interrogantibus, vir Dei prophetica voce respondens: Præco sum, inquit, Magni Regis. At illi percutientes eum, in defossum locum, glaciatis aquis plenum, protruserunt, dicentes: Iace, rustice Præco Dei. Ipse vero, recedentibus illis, exiliens, magno exhilaratus gaudio, voce elatiori cepit nemora Dei laudibus implere. Partim ex Speculo vitæ Francisci quod castigamus, art.

articulo quarto, partim ex Bonauen. cap. 2. vitæ eius.

Ergo immensam illam puta, quam *aqua multa non potuerunt extinguere charitatem, nec flamma.* Cant.

Imò, vt ignes quidam nescio quo artificio excitati, quos Græcos nostri vocant (*gall. feus Gregeois*) hoc magis ardere dicuntur, quò diligentius aquis insperguntur, aut immerguntur; sic D. Franciscus tunc fuit, amorem in Deum duplicauit.

Stygem tùm quandam foris patiens licèt, totus tamen Christi amore intùs sic ardebat, vt dicere posset,

Vror vt inducto cerat & sulfure tædæ:

Vt pia fumosis addit a thura rogis. Ouid. ep. Dido- nis ad Aeneam, libro Heroid.

Vulnus alit venis, & cæco carpitur igni. Virg. 4. AEn. Herculem Oetæum putâsses in pyra conflagrantem.

Vt tribus adolescentibus, in media fornace Babylonis constitutis, nescio quis ros diuinus & inuisibilis refrigerium præbuit; ita contrâ, tunc Franciscum in medijs niuibus & glacie rigentem. internus diuini amoris ignis refocillauit. Daniel.

Frigora ne possim gelidi sentire profundi,

Qui calet, in cupido pectore, præstat amor. Ouid. ep. leandri ad Heronem, lib. ep. Heroidum.

Quemadmodum olim vbicumque erant filij Israel, ibi in medijs etiam illis palpabilibus & propè secabilibus AEgypti tenebris, *Lux erat*; sic vbicumque D. Franciscus erat, ibidem ceteris licèt frigore rigentibus, æstus erat. *Exod.*

Media hyeme, vexantibus & glaciatis æquora, & humana corpora Aquilonibus, iste homo in visceribus, in pectore, in animo, plusquam Canicularium æstus sentiebat.

Columnam ignis, imò Aetnam, hominem illum dixisses.

* iij. *Quasitum balneum niuium* mediâ hyeme, non thermæ voluptariæ, cuiusmodi illæ Aquilgranenses, aut ille Constantini, quæ à Socrate historico memorantur, non ad voluptatem capiendam, sed abigendam, sed vincendam.

D. Bonau. c. 5. vitæ eius. *Circâ conuersionis suæ primordia, tempore hyemali, in foueam glaciæ plenam se ipsum plerumque mergebat, vt & domesticum sibi hostem perfectè subigeret, & candidum vestimentum pudoris, à voluptatis incendio, præseruaret.*

Idem ibid. *Gravi tentatione carnis agitatus, deposita veste, chordâ cœpit se verberare fortissime... in suum & mirando feruore spiritus animatus, apertâ cellâ, foras exiit in ortum, & in magnam niuem corpusculum iam nudatum demersit &c.*

Si Horus quidam apud Macrobius, sic probat, calidiora esse mulierum corpora, quàm virorum, dicens: *Nonne videmus mulieres, quando nimium frigus est, mediocri veste contentas, nec ita operimentis pluitimis innolutas, vt viri solent: scilicet naturalis calore, contra frigus, quod aer ingerit, repugnante: nonne & hinc ardere Franciscum putes?* Macrobius. lib. 7. Saturni. cap. 7.

* iij. *Ignium Sultani contemptus, & aliorum.*

In Syriam enim aliquandò profectus, studio conuertendorum ad Christi fidem Saracenorum, ad Sultatum ipsum adductus, & ab eo libenter auditus, tandem dixit: *Si hesitas, propter fidem Christi, legem Mahometi dimittere; iube ignem accendi per maximum, & ego cum Sacerdotibus tuis ignem ingrediar, vt vel sic cognoscas, quæ fides certior & sanctior, non immeritò tenenda sit.* Causante verò Sultano, nullum Sacerdotum suorum id ausurum; subiecit: *Si mihi velis promittere pro te & populo tuo, quòd ad Christi cultum, si ignem illatus exiero, veniat; ignem solus intrabo.* Bonauent. c. 9. vitæ

vita eius.

Aliàs illectus ad venerem in aulâ Friderici Imperator. petulans scortum vocat ad se in igne Salamandra instar iacentem. *Vide lib. Conformit. fructu 10.*

Vis maior scilicet, vis maior minorem obtundit.

Ignis maior, minorem in illo viro absorbebat: & amor pellebat amorem, diuinus humanum. (Gal. prou. *Le plus fort l'emporte.*)

Aliàs mediâ ferè noctis horâ, fratribus orantibus, in curru igneo vectus instar Helix, aut Apollinis solaris aurigæ, apparuit. *D. Bonau. cap. 4. vita eius.*

Quid hominis, istum putes? An non igneum omnino, qui in igne, quasi in centro, & re naturæ suæ cõformi, conquiescat, vt in aquis ranæ aut pisces, aut in aere volucres?

Ignis in igne fuit.

Vincebat paruos maioribus ignibus ignes.

Certè, si contra Horum Cynicum, sic probat Symmachus, frigidiora esse mulierum corpora, quàm virorum, dicens apud Macrobium quoque: *Quòd frigus aeris tolerabilius viris mulieres ferunt, facit hoc frigus suum. Similibus enim similia gaudent. Idè ne corpus earum frigus horreat, facit consuetudo natura, quam sortitæ sunt frigidiorum: & ego Franciscum nostrum Seraphinum fuisse, & ardentem, indè probo, quòd ignium atque incendiorum tam patiens fuit. Similibus enim similia gaudent. Macrobi. lib. 7. Saturnal. c. 7.*

*v. *Pauper rigens, solo eius adtactu calefactus. Contigit enim tempore hyemali, propter debilitatem corporis, & asperitatem viarum, hominis vnus pauperis subiectum a sello, sub rupis cuiusdam prominentis pernoctare crepidine, vt nuvis & noctis superuenientium quo quo modo declinaret incommoda, quibus præpeditus*

ad hospitij locum non valuerat peruenire. Cùm autem vir sanctus hominem illum querulosus submurmurantem gemitibus, hinc inde seipsum iactare sensisset, tamquam qui tenui operimento contactus, quiescere praefrigoris acerbitate nequibat: diuini amoris igne succensus, manu illum protensa palpauit. Mirabile certe. Repente ad illius sacra manus contactum, quae Seraphici calculi gerebat incendium, omni fugato frigore, tantus in virum intus & extra calor aduenit, ac si quadam in eum vis flammæ, ex fornacis spiraculo, processisset. Nam illico & mente & corpore confortatus, suauius inter saxa & niues, vsq; mane, dormiuit, quam vnquam in proprio lecto pausauerat, sicut ipse postmodum adserbat. D. Bonauent. c. 13. vitæ eius.

Quàm ergò æstuabat, & ardebat is, cuius vel leuis contactus alium sic inflammabat, iam penè in statuæ glaciei conuersam.

Ardere neges scorpio nem, maximè in meridie, cùm Solis ardoribus canduerit, & cùm sitit, qui, quem adtigerit, vrit, & inflammat, sed moriturus.

Ardere neges draconem, qui quandoque æstu veneni sui aerem inflammet, & spirare atque efflare ex sese ignem videatur? qui sitiat elephanti sanguinem, ob eius frigiditatem? F. Barptolomeus Anglicus Minorita lib. 18. Proprietarij cap. 37.

Ardere neges craticulam Laurentij, quæ vim in se habebat vrendi? D. Leo serm.

Nemo dat alteri, quod non habet.

Propter quod vnumquodque tale, & illud magis, ait Schola.

Ea gradum suæ perfectionis adtigere, quæ sui similia possunt producere.

Homo tùm censendus perfectus, cùm sibi similis gignendi est capax.

Similiter artium Magistri, tam militiæ, quam ro-
gx &c. Vene-

Vehementer ergò arfisse Franciscum oportuit, cuius tactu homo congelatus potuit incalescere.

Si animæ nonnullorum, vel in Purgatoriis, vel in æternis ignibus constituta, excitato in alius, per contactum perbreuem leuemq; ingenti calore, vim tormèti atque incendij sui aliquândò sunt testatæ; crux nõ etiã potuerit Franciscus sic testari flãmas amoris sui?

* vj. *Nuditas spontanea* morientis. Quo enim tempore nullus cento, aut lodix, etiã septemplex, satis hominem operit, nulla fomèta, nulla hypocaufta, nullæ candentes ferri laminæ satis refocillant, utpotè emortuo iam & frigido sanguine, calor fonte (vndè & frigidam mortem Poetæ adpellarunt: illo ipso Franciscus noster, non homo, sed Seraphinus, quasi nimis æstuanis, & vestibus, & lecti stragulis, spoliari prorsus se iubet, nudaque humo sterni quouis verme nudiozem.

D. Bonauent. c. 14. vitæ eius. *Ad S. Mariã de Portiuncula se portari poposuit, quatenus, vbi acceperat spiritum gratiæ, vbi redderet spiritum vitæ. Quò cum fuisset perductus, ut veritatis exemplo monstraret, quòd nihil erat illi commune cum mundo, in illa infirmitate tam graui (omnium scilicet vltima) super nudam humum se totum nudatũ in spiritus seruore prostravit, quatenus hora illa extrema, in qua poterat adhuc hostis irasci, nudus luctaretur cum nudo.*

Scilicet, ut Dominus omnium è cruce nudus pepèderat, ita tũm eius fidelis seruus.

Aliter planè quàm Dauid, qui cũ operiretur vestibus, non calefiebat, ætate iam ingrauescente, vndè qua sita toto regno adolescentula virgo, & inuenta *Abisag Sannanitis* pulcherrima, quæ ei condormiret, & frigidũ foueret, hoc tantũ. 3. Regg. c. 1.

Francisci frigentia non tam ætate, quàm ieiuniis & laboribus, mēbra fouebat ardētissima Charitas, &

& amor Dei , loco Dauidicæ illius adolescentulæ.

Ne dicam, quod omnes concupiscentiæ cuiuscumque ignes, ignibus illis diuini amoris, tota vita restrixerit, fueritque in illo

Patre, nouus, veteris finis amoris, amor.

Et hæc quidem de factis Francisci, Seraphicum eius amantis ardorem, & ardentis amorem, testantibus, ac talibus, vt non temerè olim in duplici Italia ducato (quem vocant) valoris sex florenorum & octo assum, vno latere fuerit caput pileo quasi Germanico coopertum, ita circumscriptum, I. F. PICVS MTRAND. D. C. C. altero verò, D. Francisci genuflexi effigies, cum Seraphino, & his verbis: AMORIS MIRACVLVM.

Dicta ergò nunc quoque eius audiamus.

* 2. *Dicta. Fluuus igneus rapidusque egrediebatur ex ore eius. Daniel. 7.*

Cant. 8. Lampades eius, lampades ignis atque flammaram.

Psal. Ignitum eloquium tuum vehementer.

Matth. 12. Ex abundantia cordis os loquitur.

Loquela tua manifestum te facit, seu probus sis, seu improbus.

Cicero, aut quis alius orat. in Sallust. *Neque enim qui ita viuit vt tu, aliter, ac tu, loqui potest: neque qui tam illoto sermone vtitur, vit à honestior est.*

Loquere, vt te videam, aiebat adolescenti cuiuspiam taciturno philof. qui spiam, huc spectans.

Interiora corporis humani an sana aut ægra sint, anhelitus oris seu teter, seu suaueolens manifestat.

Quale quantumque fit in fornace incendium, indicant, fumus, fauillæ, & scintillæ, è camino & faucibus erumpentes.

Erant ipsius (Francisci) eloquia non inania, nec infu digna

digna, sed virtute Sancti Spiritus plena : erant medullas cordis penetrantia, vt in vehementem stuporem audientes conuerterent. Bonau. cap. 3. vitæ.

Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dùm loqueretur in viâ, & aperiret nobis scripturas? dicere poterant, cum viatoribus illis duobus Emmauntinis, D. Francisci auditores. Luc. 24.

Ergo, Tolerabilius viro spiritali fore incomparabiliter assercbant, magnum sustinere frigus in carne, quam ardorem carnalis libidinis vel modicum sentire in mēte. Bonau. cap. 5. vitæ.

Interrogatus etiã aliquandò, quomodo vestitu tam tenui se posset ab hyemalis algoris asperitate tueri; in spiritus seruore respondit : Si superna patria flamma per desiderium, contingeremur interius; frigus istud exterius facile portarem. Bonau. cap. 5. vitæ.

Sic concipiebat ignem, sic ardebat Franciscus, sic ignem spirabat, vt & alios inflammaret draco iste innoxius, Pyrites iste flammivomus, diuinus iste amoris Incendiarius, ad amorē Dei, amore Dei accendens vniuersos.

Psal. Ignis a facie eius exarsit, carbones succēsi sūt ab eo.

Samsonis trecentæ illæ vulpes, caudis suis igniferis, non plures aristas, toto Philistinorum agro, incenderunt, quàm homines ignito eloquio suo, & vitæ instituto, Franciscus noster. Lib. Iudicium.

Sacri ille ignis omnes sanctâ cōtagione adficiebat.

Vrit quæ videndo fœmina?

At Franciscus etiã loquendo.

Accede ad ignem hunc, imò vel tantum vide, vel audi crepitātē & iam calefces plus satis. Terēt. in Eun.

Aloisius certè Lippomanus Episc. Veronensis, sic de se ingenuè fatetur: Ego, vt verum fatear, cum S. Francisci vitã lego, non solum accendor, sed in eius meditatione totus exardesco: vtpotè in quo tãta diuini amoris
cla-

claritas effulserit, ut Angelus potius, atque ex supremo ordine (qui ardor & incendium dicitur) magis quam homo posse dici videatur.

Utrobique ignis & flamma, in vita & in lingua, non, ut in quibusdam, sola verba flammantia.

Quod de Origene (penè dixi sancto) olim ferebatur: Hic est, qui quale habet verbum, talem habet vitam, quia, qua docet, agit; & qua agit, hac docet: id de Francisco quoque dici potuit.

Euseb. Cæsar. lib. 6. hist. Eccles. c. 3. Dicebatur (sicut aiunt) de eo, quia hic est, qui quale habet verbum, talem habet & vitam: & qualem habet vitam, tale habet & verbum: quoniam qua docet, agit: & qua agit, hac docet. Vbi ad marginem sic est adnotatum: (Hic est, qui quale habet verbum, talem habet vitam. Et qualem habet vitam: non est in antiquo exemplo.)

Id demum est facere, & docere. Act. 1.

Ergone, ego rectè (Auditores &c.) Franciscum & Angelum, & Seraphinum adpellavi?

Seraphim, Seraphim planè fuit, maximè verò, si verum est, quod ait D. Hieronymus. Nam Franciscus maximè misellis peccatoribus omnia factus est.

D. Hierony. ep. 142. ad Damasum. Quidam Græcorum in scripturis adprimè eruditus, Seraphim virtutes quasdam in cælis esse exposuit, quæ ante tribunal Dei assistentes, laudent eum, & in diuersa ministeria mittantur, maxime quæ ad eos, qui purgatione indigent, & ob pristina peccata, aliqua ex parte, supplicijs purgari merentur.

Sequitur. Ascendentem ab ortu solis, id est, vel

- 1. Nascentem;
- 2. Cœlestia sola spectantem;
- 3. Proficientem.

* 1. Nascentem, quo etiam significato dictum, fons ascendebat è terra. Gen. 2.

Ascen-

Ascendentem ergò, quia scilicet Franciscus noster Afsisij, in vallis Spoletanæ partibus, natus est, quæ nunc dicitur Ducatus Spoletanus, Italiae pars.

Spoletium, non Spoletum, vocat Paterculus Historicus.

Et quidem ab ortu Solis, inquit, spectans vel

1. *Situm;*
2. *Tempus vel natiuitatis; vel visionis;*
3. *Qualitatem, ac mores cui illius.*

* *T. Situm*, seu illius qui nasciturum videbat; seu illius, qui videbatur; id est, vel vidi ego degens in Oriente; vel, vidi nascentem in Oriente.

Patria certè D. Francischi Umbria fuit, Italiae regio, pars Tusciae, seu Hetruriae (Gall. *Toscane*) sic dicta (vt nonnullis placet) quòd ob montium altitudinè, & Apennini vicinitatem, umbrosa sit; quamuis aliqui ἀπὸ τοῦ ὀμβρῶς potius, hoc est ab imbre, nominatam volunt, quòd Umbri omnium Italiae populorum antiquissimi, inundationi terrarum & imbribus iuperfuisse credantur, vt scribit *Plinius lib. 3. c. 14.*

Propert. lib. 4. *Umbria te notis antiqua penatibus edit*, vrbe Afsisii.

Eam autem ad ortum solis dicimus, non ratione solis huius visibilis, quem bruta communiter nobiscum intuentur (nam sic non est Orientalis;) sed ratione Solis & Lucis inuisibilis, rectæ sc. Fidei & Doctrinæ, cuius aspectus & vsus proprius est hominū, quæ ab Italiae partibus, maximè eius Principe Roma, oritur, & in reliquum orbem Christianum diffunditur.

Umbria enim, & Hetruria, non ità procùl ab vrbe Romæ, vero Fidei Catholicæ Oriente, distant, vt eas mystici Orientis nomine non liceat complecti.

Ex illo ergò Oriente ascendit nascendo Franciscus, à Iohanne Euangelistâ præuisus; Iohannes verò, quum eum præuidebat, in Patmos exul agebat, in sulâ satis orientali.

Pape. quàm pulchra ac beata ista generatio, quæ à loco ortus sui gloriam accipit, & vicissim reddit.

Plato Deo gratias agebat quotidie, quòd homo natus esset, non brutum; quòd Græcus, non barbarus: quòd temporibus Socratis. Marfilus Ficinus cap. 12. vitæ Socratis.

At longè gloriosius vtiliusque in Italiâ nasci, quàm in Græcia: Romæ, aut in viciniâ, quàm Athenis, aut in Attica regione, non quia Italia aut Roma gentium victrix, sed quia Fidei Christianæ doctrix.

Barbaries idolatriæ, superstitionis, ac morum, magis quàm Barbaria ipsa loci tantum, formidanda.

Gloriosissimum verò, cum quis gloriosa patria dignus est, imò cum eam facit gloriosiore, & ortu alumni sui gloriantem, etiàm si alumno patria esset in gloria, ut quondam Anacharsidi Scythia. *Laert. lib. 1. cap. 6.*

Inclarueras quidem iam pridem Italia & Umbria tam multis nominibus, ut Francisco fuerit gloriantem te Patriâ habuisse: sed tamen si quod verum est, fateri libet & licet, facta es multò clarissima, o Umbria, vnus huius Francisci Assisinas ortu ac productione.

Ut tu, Umbria, à veteribus iacteris *terris fertilioribus* (Propertio scilicet lib. 1. eleg. vlt.) nullius tamen rei neque tibi, neque orbi, fertilitas tua vtilior, aut gloriosior, quàm huius tantæ sanctitatis viri, tam feracis bonorum, tamque toto orbe fertilis.

Umbre.

Vmbrosam aut obscuriorem si te faciunt Alpes
Poeninæ, seu Apennini & montium illa vicinitas; hic
Diurorum Italiæ velut Apenninus, & eminentissi-
mus, Franciscus ex te surgens, tibi iam dat longissi-
mè, latissimè, diutissimeque splendescere, & corus-
care.

*O memorande senex, quo se vetus Umbria tantum
Iactat.* Mantuan.

Hinc semper honos, nomenque tuum, laudesque ma-
nebunt. Virg. 4. AEn.

Imò si te Apenninus vmbrosam facit, & tibi ob-
umbrando satis commodè nimis vrentia & mordacia
æstiu Solis tela, & rabidos Caniculæ morsus à te ar-
cet: Franciscus iste noster & vester, precum & subli-
mum meritorum suorum obiectu, vmbra tibi præ-
bat, longè latiore ac latiore, auertens à te, contra
te accensi, irati que tibi Numinis iram, si quando (vt
sunt mortalia) contingit illam peccata vestra prome-
reri.

Deinceps (tu, seu Umbria, seu Imbria) es sanè cla-
rior, seruata ab inundatione, & imbribus peccatorum
quo illo Francisci grassantium, & nunc quoque ser-
uanda à peccatis, hoc tempore instar imbrium ac tor-
rentium ruentibus, ipsorumque pœnis, sancti huius
cuius tui interuentu, quàm quòd olim fortè seruata
sis, ab illa terrarum inundatione.

Sunt enim, sunt etiàm (si nescitis, Auditores) inū-
dationes & torrentes quidam peccatorum, & quidè
rapidissimi & nocentissimi, sunt & pœnarum ipsis
debitarum cataclysmi.

* Peccatorum. Osæ 4. Maledictum, & mendacium,
& homicidium, & furtum, & adulterium, inundaue-
runt.

Psal. 17. Circumdederunt me dolores mortis, & tor-
rentes iniquitatis conturbauerunt me.

Inundant quidam, suam quisque Urbem & Orbem, Iniquitate, vt contra quidam alij Iustitia & Sanctitate.

Isaia 10. *Consummatio abbreviata populi Israel inundabit iustitiam.*

* * Poenarum quoque ipsis debitarum, ne dedecus culpæ careat decore Iustitiæ.

Testis, qui ad mortem vsque, pro nobis de torrente in via bibit. psal.

Thren. 3. *Inundauerunt aqua super caput meum: dixi: Perij.*

Iob. 22. *Putabas te tenebras non visurum, & impetu aquarum inundantium non oppressum iri.*

Isai. 28. *Flagellum inundans cum transferit, eritis ei (Morti, & Inferno) in conculcationem.*

Iob. 21. *Lucerna impiorum extinguetur, & superueniet eis inundatio.*

1. Mach. 2. *Inundauerunt super eos mala.*

Psal. 123. *Torrentem pertransiuit anima nostra,*

Omnino, sicut probis sunt etiam torrentes premiorum.

Torrente voluptatis tua potabis eos. psal.

O Umbria, Umbria; quam multis peccatoribus, producto hoc Francisco, umbram densam ac tutam peperisti.

Quam multi perissent, & quam multos adhuc *Pater omnipotens adigat nunc fulmine ad umbras,*

Pallentes umbras Erebi, noctemque profundam, in Umbriam umbrosissimam & miserissimam; si non umbrâ meritorum Francisci tegerentur; vel si non monitis Francisci ac filiorum eius, ab umbrâ mortis, ac tenebris ignorantia ac nequitia, ad vitam & lucem, reuocati reuerterentur.

Scapulis suis obumbrabit tibi, & sub pennis eius sperabis. psal. 90.

Et volucres cæli, sub ramis huius arboris sinapis, requiescunt. Matt. 13.

* ij. *Tempus, vel natiuitatis, vt ab ortu Solis, sit idē quod manē, post ortum iam Solem, inquam, Iustitiæ Iesum Christum, post quem diu natum, natus est Franciscus.*

* *Vel visionis tempus, id est, quod ab ortu solis, & manē cœperint Ioanni ista adparere.*

* iij. *Qualitatem, ac mores æui illius, quo natus est Franciscus.*

Nam ferè circa so-
lis ortum

1. *Vmbra maiores sunt;*
2. *Per frigidior;*
3. *Sensuum vsus maior.*

* j. *Vmbra maiores iunt, vti & vespere, vnde illud*

Autoris incerti:

Manè cadit crescens, & vespere grandior vmbra.

Maioresque cadunt altis de montibus vmbra. Virgil.
ecl. 1. Bucol.

Hieremiæ 7. *Longiores facta sunt vmbra vesperi.*

Manè peregrinantibus nobis ab oriente occasum versus, vmbra magnæ corpora nostra præcedunt, ad eò vt pumilio cubitalis, sibi gigas videri possit; sub vesperū verò etiã vmbra longa & magna consequitur eundem cursum tenetes. Hæc præit, hæc sequitur.

At *quæ est hæc parabola?* inquis.

Dicitur iebam. Vmbra homine, & rebus quibuscumque maiores, fastum indicat, quo videtur sibi homo aliquid esse, cum nihil sit: indicant & falsas de rebus opiniones.

Hominem vmbra suam sequi, est philantiã laborare, amatorem sui nimium esse, & bonorum suorum immoderatum admiratorem, cuiusmodi Narcissus fuit formã suã stupefcens; & Pygmalion, imagine eburnea à se facta.

Hominem vmbra sequi, est vanitatibus delecta-

ri, temporalia bona, & euanida gaudia, meras *umbra* futurorum, conſectari, amplecti, &c.

Hominem ſequi *umbram* ſuam, eſt vxorem, & liberos ardentius amare, uſque ad offenſam Dei. Nam ut *umbra* prodit ex corpore, ſic vxor ex viro, & filij ex parentibus.

Et inanem proſequar umbram. Lucret. lib. 2.

Ascendit ergo ab ortu ſolis Franciſcus, id eſt, æuo illo natus eſt, quo arrogantia toto mundo graſſabatur, quo erant homines ſenſo ſuo magni, nimis amantes ſeipſos, ſuos, & ſua, & huc omnia referentes; coelo, Deoq; ipſo cœli neglectis; vno verbo, eo tẽpore, quo *omnis caro ruruſus corruperat viam ſuã* (genef. 6.) aded, ut ruruſus pœnteret Deum feciſſe hominem (ibid.) meditareturq; nouum orbis excidium, ut mox dicam.

Dicere tũc erat: *Filij hominum &c. ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium?* pſal. 4.

Ut ſole oriente ſunt magnæ corporum *umbra*; ſic æuo illo erant homines arrogantes, & rerum mundanarum magni æſtimatores, atque admiratores.

Tũc *In pretio, pretium.*

Quantum cuique ſuã nummorum ſtabat in arcã,
Tantum erat & fidei, illi, eiulq; verbis, tantum dignitatis.

Cenſu ſenſus æſtimabatur: dabat *cenſus honores.*

* ij. *Aer frigidior,* propter ſolis totã nocte abſentiam, & iam exhalatum totum, qui conceptus pridẽ fuerat, calorem.

Addæ Lunæ, frigidi & humidi ſideris, tota nocte dominatum, cuncta humectantẽ ac refrigerantem, & ventorum nocturnum imperium (ut taceam roſidæ & humidæ Auroræ potentiam.

Vndẽ & illud: *Frigida vix cœlo noctis deceſſerat umbra.* Virgil. in Buc.

Humentemque Aurora polo dimouerat umbram.
Idem 4. Aeneid.

Natum ergo esse, aut ascendisse D. Franciscum ab ortu solis, est, eo tuo datum fuisse, & natum nobis, quo tepebant, imò frigebant, ac tantum non in solidam glaciem diriguerant ambæ, Charitas, diuina scilicet & humana.

Tempora illa dixisses tunc esse, de quibus Christus: *Quoniam abundauit iniquitas, refrigescet charitas multorum.* Matth. 24.

2. Timoth. 3. *In nouissimis diebus, instabunt tempora periculosa: erunt homines seipso amantes, cupidi... ingrati... sine affectione, sine pace, criminatores... immites, sine benignitate proditores, ... voluptatum amatores magis, quam Dei.*

Homines æui illius dixisses, æreos, ferreos, adamantinos, staturas glaciales; pectora Hyperboreâ frigidiora niue.

Surdus narrabant fabulas, qui tunc opem, aut stipendium petebant; qui de probis moribus, in foro, vel in templo, vel domi, vel militiæ tractabant:

Parque suum mundi nulla tenebat iter. Ouid. 1. Trist. Terminum potius loco suo, quam cuiusquam animum, mouisses. De Terminis vide Gell. lib. 12. noct. c. 2. & Ouid. lib. 2. Fast.

Qui tunc temporis non rigebat, frigebat; qui non frigebat, tepebat; nullus in quoquâ, aut in pauculis, vitalis calor.

Ignis totus, non elementaris ille, aut corporeus, sed spiritalis, quem mysticus noster Prometheus Iesus Christus, in hunc orbem intulerat, ac latè incederat, & in altari suo pereniter ardere uoluerat (*Ignem, aiebat, veni mittere in terras, & quid volo, nisi ut ardeat?*) aquis tunc & imbribus abundantioris iniquitatis complutus, vel valdè elaguerat, vel omninò extinctus, &

ruinâ ac cinere obrutus erat.

Deus ergò, beneficio sanè maximo, iterum in hominibus viuificum illum calorem excitari cupiens, torrentem hùc igneum rapidumque, animatam istam diuini amoris AËtham, Franciscum tunc nasci cum primis voluit, ex quo tepidi, frigidi, rigentesque, auditu, auditu, visuque ignem conciperent, recalescerent, imò etiâ inardescerent.

Igneus est olli vigor, in verbis, in factis, non illuminans tantùm, vt nos Concionatorum nunc vulgus solemus, sed etiâ inflammans.

Os & oracula eius, vt faculæ ardentes.

Ipse erat lucerna ardens, & lucens, aduersus tanta frigora Charitatis.

Auditorum & spectatorum quilibet, ab eo audito, conspectoue regrediens, secum dicebat: *Vror, vt inducto cerata & sulfurata ad e.* Quid. sup.

Crucior in hac flammâ. Luc. 16.

De excelso misit ignem in osibus meis. Thren. 1.

* iij. *Sensuum corporis vsus maior.* Nam reddi rebus lux matutina colorem.

Rebusque iam color redit

Vultu nitentis sideris. Ecclesia.

Quæ noctu arbores putabantur, tunc homines esse discernuntur, & contra.

Legerit tunc vel tenuissimos Iliadis in nuce inclusa characteres, qui noctu literas vel pedales, vel cubitales non internoscebat.

Tunc aures hauriendis rumoribus, nares odoribus, fauces saporibus, manus tractandis corporibus operibusque vacant impensius.

Sæculo ergò illo Franciscus natus est, quo homines sapere coeperunt vt facerent malum, sapere secundum carnem, ac corporis sensus, imò verò desipere, vt sensuum erroribus seruire.

Sæculo

Sæculo illo, quo prudentiores facti sunt filij huius
sæculi, filijs lucis, in generationibus suis.

Sæculo illo, quo homines naturali rationi plus
 tribuentes, quàm lumini Fidei, quàm ductui Spiritus-
 sancti, quàm Pharo, quàm columnæ ignis, Israe-
 lem in deserto, per opaca noctis, & vias inuias, dedu-
 centi, id est, Ecclesiæ, in hæreses prolapsi erant, qui-
 bus qui immerfi sunt, ita insaniunt, vt ipsas ortum
 solis, vel lucē surgētis Auroræ vocent, quasi eatenus
 in tenebris sederint, & Sol iustitiæ ac veritatis nun-
 quàm antè illis illuxerit.

Albigenses enim Hæretici, sic dicti, quod ex Co-
 mitatu Albigensi prope Tholosam (Heluios Cæsar
 vocat) prodierant, insanire cœperunt anno Domini
 M. CC. tempore Innocentij Papæ huius nominis
 III. monstra multorum capitum, quorum potissima
 hæc fuere.

* Primum, Pythagorismus, de animorum è cor-
 poribus in corpora transirione.

** Alterum; Baptismi explosio.

*** Tertium; Ciborum quorundam, vt carnis,
 ouorum, casei, lactis tâta damnatio, vt nec necessita-
 te cogente vti permitterent.

**** Quartum; Duorum Deorum, vnius, Bo-
 ni; alterius, mali, adsertio

* Vltimum; Resurrectionis Carnis infitiatio. Vide
*Alphosum à Castro Franciscanum, turrim illam Domini
 fortissimam, lib. 2. aduers. hæres. verbo Anima. hæresi 7.*

Natus, inquam, est tali ortu solis D. Franciscus,
 id est, eo tempore, quo sensibus corporis plus fidei
 habere homines cœperunt, quàm lumini Fidei &c.

* 2. Cælestia sola spectantem, affectantem, ambi-
 entem, terrena calcantem, mente cœlos sæpè adeun-
 tem, perambulantem, habitantem; illic animo magis
 degente vbi amabat, quàm vbi animabat.

Nostra conuersatio in cælis est.

Hoc voluit indicatum sculptor nescio quis (Vier-
xius fortassè) quum eum incidit in æs, atque edidit,
oculis in cœlum erectis, altero pede sursùm elato,
specie ac facie quasi ad Deum euntis in Hierusalem
supernam, altero globum, id est, Mundum, præmen-
te aut calcante, cum his verbis: DEVS MEVS: ET
OMNIA. *Vide Conformit. fruct. 8.*

Ad te leuauit oculos meos, qui habitas in cælis.
psal.

*Leuauit oculos meos in montes, vnde veniet auxilium
mibi.* psal.

*Oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec mi-
serereatur nostri.* psal.

Vbi thesaurus, ibi oculus.

Portio mea in terra viuentium.

*Quid mihi est in Cælo? & a te quid volui, super ter-
ram?* psal. 72.

Quando veniam, & adparebo ante faciem Dei?

*Quis dabit mihi pennas, sicut columbæ? & volabo, &
requiescam.* psal.

Homo iste igneus, vti quotidie cœlestibus flam-
mis irradiabatur; sic in suum quasi elementarem &
originalem ignem Deum, quasi in centrum, sursùm
ferebatur. *Vidi Angelum ascendentem.*

Eò omnia, vnde.

Similia similibus adgregantur.

Si Moyfi, & Christi, in montes ascensus significat
contemplationem, & mentis in Deum erectionem,
cùm non idem signet & iste Francisci ascensus?

In secretiora ergò Dei consilia sèpè oculos pècu-
riosos immittebat.

*Posuerunt in cœlum os suum, & lingua eorum transi-
uit in terrâ.* psal.

*Videbatur intuentibus homo alterius seculi, quippe
qui*

qui mente ac facie in cœlum semper intentus omnes sursum trahere conaretur. D. Bonau. cap. 4. vitæ eius

Visus aliquandò orans, manibus ad modum Crucis protensis, toto corpore subleuatus à terrâ, & nubeculâ quadam fulgente circumdatus, vt illustrationis mirabilis intra montem, mira circa corpus perlustratio testis esset. Idem cap. 10. vitæ eius.

Verus *Anthropos*, id est, *sursùm tendens* erat, vt superius interpretabar.

Ascendebat *Seraphim* iste ardens instar flammæ, aut *virgula funi*, ex aromatibus *myrrhæ* & *thuris*. Cant.

Dixisses pyramidem animatam; vel sagittam magnâ vi tortam, ascendentem in cœlum, & trigonum caput inter nubila condentem.

Illud *Socratis* quæ supra nos, nihil ad nos, contemnens, aiebat factò & re ipsâ, quæ iuxta nos, & penes nos, nihil ad nos, aut valdè parùm: Et: quæ infra nos, vt *Purgatorium*, vt *Infernus*; quæ intra nos, vt *animus*, & *Côscientia*; maxime verò quæ supra nos, id est, *Cœlum*, *Cœlique Dominus*, *Cœlicolæ*, & *cœleste honorarium*, illa illa vel sola, vel prima, ad nos, id est, curæ nostræ.

Seruemus hæc, id est, vota nostras; *suspiremus* ad illa, scilicet præmia promissa fidelibus promissoribus, & vota sua Deo reddentibus: sæpè ille fratribus suis inculcabat.

Quæ sursùm sunt, querite, vbi *Christus* est, in dextera Dei sedens, quæ sursùm sunt sapite, non quæ super terram. *Coloss. 3.*

In cœlum, quasi in scopum ac centrum suum, vnde exierat, & quò rediturus erat, caput, oculos, manus, animum, & hunc maxime adtollebat.

Vt se habet ferrum ad magnetem, seu *Syderium*, aut *succina* ad paleam; sic se *Franciscus* habet.

habebat ad Deum suum.

Vt enim *Domitrix* illa rerum omnium materia ad lapidem currit, atque, vt propius venit, assistit, teneturque, teste Plinio; sic *Franciscus*, ad Dei memoriam, totus in ipsum, sibi abreptus, ferebatur. *Plin. libr. 36. c. 13.*

Vbi erat thesaurus eius, amor eius, ibi cor, ibi oculus eius.

Expleri mentem nequit, ardescit que tuendo. Virg. 1. *Aeneid.*

Constiterat quocumque loco, spectabat ad Io,
Ante oculos Io, quamuis auersus, habebat. Ouid. lib. 1. *Metam.*

Adilecto solus eum carnis paries disungebat. Bonau. 1. 10. vitæ.

Vt *Heliotropium* florem, ac *lupinum* ferunt interdum cum sole rotari ac circumagi, abeuntem solem intueri semper, omnibus horis cum eo vertentiam nubilo die, & nubibus solem ipsum obumbrantibus (tantus illis inest scilicet principis syderis amor:) noctu verò, velut solis desiderio, caruleum orbem contrahere; sic *Franciscus* ægerrime alio spectare, & verti animo & corpore poterat, quam fursum, vtpotè vbi suus Sol, sua Lux, & Lumen oculorum suorum esset, *Christus Dominus*,

Vt olim *Magi Orientales* oculos semper in stellam ducem; sic noster *Legislator* suos in Deum ac cœlum continenter defigebat.

Quinimò omnis illi creatura, pro scala, ad ascensionem in Deum ipsum fuit,

D. Bonau. cap. 9. vitæ eius. *Per iucunditatis spectacula, in viuisicam consurgebat rationem, & causam. Contuebatur in pulchris pulcherrimum, & per impressarebus vestigia, prosequabatur vbi que dilectum, de omnibus sibi scalam faciens, per quam conscende-*
ret

ret, ad adprehendendum eum, qui est desiderabilis totus.

* 3. Proficientem, & leuantem se supra se, ac seipsum quotidie superantem: fieri indies seipso meliorem ac sanctiorem; idque ab ortu Solis, id est, à prima mentis illuminatione, ab aurorâ gratiæ, à primo euocationis suæ diluculo, ex mysticæ Aegypti tenebris opacissimis, in admirabile lumen Dei, in desertum, ac vitam monasticam.

Vel ab ortu solis, id est, ab ipsa Baptismi susceptione, quæ est illuminatio;

Vel à prima natiuitate eius ex vtero, qua primum illi Sol iste ortus ac spectatus est.

Vt dictum à Palmistâ de improbis: *Errauerunt ab vtero*: sic hîc de probo isto *Ascendit ab ortu Solis*, id est, ab ipsa prima ferè natiuitate profecit, iuitque *de virtute in virtutem*. psal.

Ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum, in loco, quem posuit. psal. 83.

Iustorum semita quasi lux splendens, procedit, & crescit, vsque ad perfectam diem. prou. 4.

Donc totum impleat orbem, aiebat Henricus II. Gallix Rex. Sicut ascendere dicimur in scolis, cum ex syntaxi ad Poesin, aut Rhetoricen promouemur; aut cum sociis antecessoribus eiusdem tamen classis, nomine maioris vel eruditionis in disputando, vel facundia in scribendo, & themate tractando, vel disciplina in conuersando; sic in via morum ac virtutum, is ascendere rectè dicitur, qui progressus ad virtutem facit, qui virtutes virtutibus adgerit, qui fit seipso quotidie melior, aliis post se longo interuallo relictis. Nam tendit in ardua virtus, & rectè Veteres, seu templum, seu domicilium eius, in monte prærupto atque excelso locauerunt, vti Scientiæ & Musarum,

Sic etiã plantas , sic arbores , sic flumina dicimus ascendere , cùm succrescunt , aut seipsis maiora fiunt.

Non petitur coelum per saltum , vt dicitur pro- uerbio, non; sed ordinato ascensu, sed gradibus scale Jacob ritè superatis, & velut numeratis.

Sic Lothi , Christi que in montem ascensus, pro- gressum ad perfectiora designat.

Genes. 19.

Sic Israelis ex Aegypto in solitudinem contem- ptio , transitum à vitã sæculari ad spiritalem adum- brat.

Cant. 7. Ascendam in palmam , ad perfectam cha- ritatem Dei , indeque ad eius palmarium , ac præ- mium.

Isaiæ 40. Super montem excelsum ascende tu , qui euangelizas Sion , id est , sic quotidie progredere de virtute in virtutem , vt tandem verticem perfectio- nis adtingas , ibique consistas , eoque indè gregem tuum voces.

Hinc Greg. in glossã super illud *Genes. 19. In mō- te saluum te fac. Virginitas , altus mons est , ad quam Angelus hortatur. sed qui videt, se non posse ascendere, manebat in Segor, id est, in legitimo matrimonio, quia melius est mediocri bono uti , quam per abrupta libidi- num precipitari.* Vndè adparet potiora bona , mon- tis & ascensionis nominibus designari.

Non fuit , non fuit (Auditores) D. Franciscus nolter , ex stationarijs , seu stagnantibus illis homi- nibus , nihilo decrepitã ætate , & proximã sepul- chro sanctioribus , quã primo vere aut flore Iuue- tã, qui annos quidem vitæ aut Religionis possunt numerare, Virtutes verò non item: (*Facies sua com- putat annos, sed non vita: sunt pueri centum annorum, & ætatõ habentes senũ, vitia adhuc habent puerord.*)
Sed

Sed & multò minus fuit, ex *ascendentibus*, sed de-
 inde *descendentibus Angelis*, aut potius caneris, qui
 aliquò progressi, mox retrocedunt, concepto hodie
 aliquantulo calore, cras tepescunt, perendiè friges-
 cunt; seipsis iuuenibus, senes iam facti peiores fiunt
 (*priora tempora meliora, Eccles. 7. nouissima peiora*
prioribus: Nouissimus error peior priore;) id est, ex
 illis Franciscus non fuit, vel quorum initia feruēt,
 media tepent, vltima frigent, & rigent; vel quo-
 rum dogmata, conciones, monita mirabilia quidem
 sunt & transcendentia; opera autem nil nisi lapsus
 & præcipitia; sed contra quotidie ascendebat, cres-
 cebat, & *prosciebat etate, & sapientiâ, & sanctitate*
apud Deum & homines.

Hoc sibi vult illud; *Vidi Angelum ascendentem.*

Bone Deus, quàm sæpè, ex ore eius illud Pauli au-
 diebatur; *Fratres, ego me non arbitror comprehendisse.*
Vnum autem, quæ quidem retrò sunt obliuiscens, ad ea
verò, quæ sunt priora extendens me ipsum, ad destinatũ
persequor, ad brauium supernæ vocationis Dei in Christo
Iesu. Philipp. 3.

Quàm sæpè fratribus occinebat, etiàm morti vici-
 nus, & diu iam emortuis prauis affectibus; *Incipia-*
mus, fratres, seruire Domino Deo nostro: quia vsque nũc
parũm profecimus. D. Bonau. cap. 14. vitæ.

Tàm deerat huic auaro, huic pietatis & sanctitatis
 famelico, huic Tantalo spiritali, quod habebat, quàm
 quod non habebat.

Non quid haberet, sed quid nondum haberet, co-
 gitabat.

Ego verò egenus & pauper sum, & virtutum inops,
voces eius & querelæ erant quotidianæ.

Vt Socratein ferunt, qui tamen vnus vel id-
 circo Apollinis oraculo sapientissimus est iudicatus,
 dicere solitum: *Se nihil scire, nisi hoc vnum, quod nihil*
sciret

sciret: ita Francisco familiare erat, de se dicere, sentire, velle ex alijs, etiã subditis suis, instar improprij & contumeliæ occinentibus, se nihil profecisse, se numerum, se telluris inutile pondus esse, imò quouis latrone nequiores &c. Bonau. c. 6. vitæ eius.

Nemò tam congerendi auri cupidus, iungendæ domus ad domum, & facultatũ auitarum amplificandarum, quàm Franciscus virtutum cumulandarum.

Cumuli Hesiodij cura illi maxima isthic fuit.

Modos adinueniebat abstinentia potioris, & quotidie exercitatione crescebat, licet quæ iam perfectionis culmen adtingeret, tamquam semper incipiens aliquid innouabat. Bonau. c. 5. vitæ.

Quotidiè aliquid limabat in vita, aliquid dolabat, aliquid eruderat ex consciëntia; vineam suam aueruncabat, perpurgabat, vt plus fructus adferret; quotidie vitam ad vnguem & amussim reuocabat; quotidianæ Censuræ mores subijciebat, notabat, multabat; quotidie tabellam animæ suæ recognoscebat. Appelles iste moralis, & retractabat, nouis luminibus, admoto penicillo illustrabat; etiã crepidã, vel fustoris admonitu, emendabat.

Nullus dies huic Apelli sine lineã abibat.

Qui iustus est, iustificetur adhuc.

Vt Zeufis celeberrimam illam suam Veneris tabulam, emendicatis vndique formosis virginibus, & proprijs cuiusque dotibus in ipsam coaceruatis, edidit tandem absolutissimam; sic Franciscus se ipso quotidie melior ac perfectior euadebat, æmulatione & imitatione virtutum omnium, quæcumque in quocumque eminebant.

Vt Ister, seu Danubius, vnum ex quatuor fluminibus de Paradisi fonte fluentibus, quod Phison à doctrina nostrã, apud Græcos vocatur Ister, apud Romanos Danubius, & apud Gothos Danubius adpellatur, quia sexaginta angertur

augetur omnibus, creditur fluminum Europæ longè maximum; sic Franciscus, quia magnus imitator virtutum in alijs Diuis repertarum, & ipse nouarum repertor fuit, inter Diuos cæteros cum primis numeratur, & ex Minore, Maior in multis Diuis censetur, & ab Angelis etiã ipsis honoratur.

Maior seruiet Minori.

De Danubio sic, vt sup. Casarius frater Naz. dialogo primo, inter opera Nazianzeni.

Dicebat quotidie Angelus iste terrestris, & Lucifer reformatus, Luciferi deiecti sede potiturus (sed alio, & reformato verborum sensu) quod olim perditus Lucifer: *Ascendam in altum, & similis ero Altissimo*: id est, contendam neruis omnibus, ad virtutum apicem, studebo quàm proximè perfectiones Altissimi, & Iesu Christi imitari. Benè, optimè.

Quidni? Estote perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est, ait Christus.

Ad imaginem & similitudinem Dei huc facti sumus, vt Deum portemus in corpore, & pectore nostro, vt ipsum moribus repræsentemus.

Sapientissimè quidam sanctus Pater: *Quantumcunque profecerimus, nemo dicat: sufficit mihi, Iustus sum. Qui dixit, remansit in viâ. nō nouit peruenire. Vbi dixit, sufficit mihi, ibi hæsit.* D. August. in psal. 69.

Imò in viâ Dei non progredi, regredi est, aiebat alius.

Theodorus Abbas apud Casianum: *Qui proficere neglexerit, consequens est, vt retrò redeat, atque in deterius relabatur ... Velut si quis contra aquas fluminis violenti nauem subigere remorum impulsione conetur, necesse est eum, aut virtute brachiorum, torrentis aluei impetum defecantem, ad superiora conscendere, aut, remissis manibus, ad præceps pronò reuocari.* Io. Casianus collatione sextâ, quæ est Abbatis Theodori cap. 14.

Iob.

Iob. Homo nunquam in eodem statu permanet, nec corporis, nec animæ, nec fortunæ, nec gratiæ Dei, dum hæc agit. Aut proficit, aut desicit.

Vt Luna mutatur, incrementa habet, aut decrementa.

Videtis (Auditores) quanta hæcenus D. Francisci, cum Angelo isto, conformitas? Maiorem porro videbitis. Sequitur enim:

* HABENTEM SIGNVM DEI VIVI, sigilliferum, & velut Christi Cancellarium, domi; vel Militiæ, Aquiliferum.

Sed, ecquod (inquis) illud in Francisco signum fuit?

Duplex, opinor, { 1. Autoramentum officij sui;
2. Instrumentum, ad Officij exercitium.

* i. Autoramentum Officij sui, { 1. Miraculorum potestas;
2. Diuina reuelatio;
3. Sacrorum signatum impressio;
4. Cordium notitia;
5. Vita Christi conformitas.

* j. Miraculorum potestas. Hac enim miliones insolentes, seu (vt loquuntur) extraordinariæ solent diuinitus autorari.

Opera, quæ ego facio, ipsa testimonium perhibent de me, aiebat Christus.

Posuit in eis (Moysæ & Aarone) verba signorum suorum.

Exod. 3. Si non crediderint tibi (filii Israel, me scilicet tibi adparuisse, teque à me ad eos, & ad Pharaonem, missum esse de libertate publicâ legatum:) neque audierint sermonem signi prioris; credent verbo signi sequentis &c.

Sunt miracula, quasi diplomata regia, aut bullæ quadam Pontificiæ.

A noui Euāgelij doctoribus hoc missionis suæ autoramentum si exiges, nunquā dederint.

At D. Franciscus nouum quoddam vitæ genus in orbem inuecturus, & quamdā Apostolicæ vitæ quintam velut essentiam, a contactu pecuniæ abhorrentē, suprā Apostolicum morem: (nām Apostolos collectas pecunierias in sanctos fecisse, administrasse, mississe certum est: & à Petro staterem in ore piscis inuentum, tractatum fuisse, & tributi nomine telonio illatum &c.) nihilque propriè possidentem etiā in communi instituturus, præter autoramenta & bullas Romanorum Pontificum, etiā quouis ferè genere miraculorum fidem populis fecit missionis suæ à Deo, sibi que ac suis autoritatem passim concilianit.

De miraculis D. Francisci copiose D. Bonauent. cum sparsim in vita eius, tum maxime in calce operis. Illic vide, bone Lector.

*ij. *Divina reuelatio.* Ut Christus habuit signum Dei viui, & autoramentum, descensum Spiritus-Sancti super se columbæ specie, & istam Patris vocem in nube, *Hic est est filius meus dilectus &c.* iterum repetitam in monte Thabor in Transfiguratione, sic Franciscus ad apparitiones, & reuelationes Pontifici Innocentio III. diuinitus factas, cum scilicet ab eo Regulæ autoramentum postularet.

Cum enim ad Romanam Curiam peruenisset, & adduceretur ante conspectum summi Pontificis, esset que Christi Vicarius in palatio Lateranensi, in loco, qui dicitur speculum, deambulans, altissimis meditationibus occupatus; Christi famulum tanquam ignotum repulit indignanter. Quo humiliter foras egresso, sequenti nocte huiusmodi reuelatio facta est à Deo ipsi Summo Pontifici. Videbat namque inter pedes suos palmā paulatim succrescere, & in arborem pulcherrimam eleuari. Et eo mirante, quid hac visio vellet ostendere, diuina lux impres-

impresit menti ipsius Christi Vicarij, quod hac palma illum pauperem, quem precedenti die repulerat, designabat: & mane sequenti mandauit, per suos famulos, per Urbem dictum pauperem quæri, quem inuentum iuxta Lateranum, in hospitali S. Antonij, ante conspectum suum celeriter iussit adduci. D. Bonau. cap. 3. vitæ eius.

Sed & visionem, quam tunc temporis è cælo perceperat, in hoc viro fore complendam, spiritu diuino suggerente, firmavit. Videbat namque in somnis (vt retulit) Lateranensem Basilicam ferè proximam iam ruina, quæ quidam homo pauperculus, modicus, & despectus, proprio dorso submisso, ne caderet, sustentabat. Verè (inquit) hic est, qui opere & doctrina Christi sustentabit Ecclesiam. D. Bonau. ibid.

AEnigmate illo seu emblemate, præfigurabat Deus, homuncionem illum, labentibus Ecclesiæ rebus moribusque restituendis natum esse ac destinatum, quasi que Herculem nouum cælo mystico humeros suppositurum, fatigati iam Atlantis, peneque oneri succumbentis successorem; cuius ego adparitionis imaginem iussi aliquandò in æs incidi, primæ editioni *Seruitutis Peccatorum* præfigendam, & hoc disticho illustraui.

Cùm Francisci humeris ades Laterana recumbit?

Hoc notat Ecclesia hunc sustinuisse polum; breuitatâ licenter mediâ longâ in (Ecclesiæ.)

iiij. *Sacrorum Stigmatum* impressio, non vt stigma dicit infamæ notam, quæ propter flagitium aliquod seu verum, seu creditum, olim frontibus reorum inurebatur. (vndè Suetonius in Caligula ca. 27. *Multos honesti ordinis, deformatos prius Stigmatum notis, ad metalla, & munitiones viarum, aut ad* naues damnauit* (* alias ad bestias:) sed vt est benevolentie diuine signum.

Certè S. Ludouicus Gall. Rex, blasphemorum fron-

frontes cauterio solebat vstulare (vt scribit Petrus Primaudayus in sua Acad. Gall.) vel linguas (vt vult Haillianus lib. 11. ann. 1254.)

Fortè & olim manus stigmatè notatæ, vndè est (opinor) illud Zachariæ 13. *Quid sunt plaga ista in medio manuum tuarum? &c.*

Hinc stigmatici & stigmaticæ dicuntur eiusmodi notis deformati, quales nunc qui in Gallia, in humero, post virgationem, Lilio candente vstulantur (quod de Caluino scribit aliquis) & apud nostrates, qui in medio dorso, notis Urbium, in quibus virgantur, ignito sigillo compunguntur.

Cic. lib. 2. Off. *O miserum, qui fideliores & Barbarum, & *stigmaticum, putaret, quam coniugem* alij legunt stigmatiam.*

Christus Dominus noster à Iudæis stigmaticus pro nobis factus est, vndè illud Zach. 13. sup. *Quid sunt plaga ista in medio manuum tuarum? &c.*

Sic & Paulus deinde pro Christo: *Ego stigmata Domini Iesu in corpore meo porto*, id est, cicatrices, vices, liuores, & quæcumque vestigia plagarum pro nomine Christi, quasi pro crimine credito, inflictarum.

Sic Martyres olim à Tyrannis notati.

Inscriptos notis se vocant illi epist. ad Methodium. Methodius verò in responsione ad ipsos, vocat *compunctos notis. Faciesque non sine laude compunctos notis*; ait, apud Mich. Glycam parte 4. Annalium.

Notandum ergo, stigmatum & signorum alia esse

1. *Verè criminoforum*, quales sunt blasphemi, fures &c.
2. *Creditorum criminoforum*, sed falso, vt Christus fuit, Paulus, Apostoli, & Christi martyres &c.

Hh

3. Ser-

3. *Seruatorum*, seu mancipiorum, ne scilicet temerè & pè: dicè fugiant.
 4. *Carorum*, vt sunt equi pretiosiores, boues faginandi, canes venatici, epistolæ, loculi, thesauri, & arcæ benè nummatæ, amici, vxores &c. vndè & hic audis: *signemus seruos Dei nostri &c.*

Caris suis rebus ferè semper cauti homines posuerunt signa sua, *signa.* psal.

Iudæos suos Deus stigmatè Circumcisionis insigniebat; Christianos nunc suos Christus characterè Baptismi, Confirmationis, signo Crucis &c.

Signant etiàm mariti atque obfigillant vxores, diutiùs ab illis abfuturi. *Quid autem hoc sit, discere licet ex Plutarcho in vita Alex. vbi igitur de Philippi patris somnio.*

Item ex Scipione gentili, lib. I. πρῶτον.

Quinimò in confesso est, sortilegas etiàm ipsas à suo Dæmone stigmatè aliquo sensili sigillari.

Diuus ergò Franciscus stigmatè est notatus, vt singularis Dei seruus, vel charissimus Sponsi amicus. Fuit hoc ei publicum autoramentum amicitie Dei erga illum, & missionis eius à Deo.

Petrus clauas, clauos iste,

Laterisque tui, Christe,

Monstrat priuilegia, ait de illo vetus Prosa Festi ordine 4.

Quod in Cruce Christus gessit,

In tuis membris impressit,

Amoris incendium. Item vetus Prosa de eodem, ordine 7.

Quia tamen præcipuè criminosi veri, vel falsè
 tales

tales crediti, notis compungebantur; indè accidit, ut stigma accipiatur etiàm pro publica infamia, & criminatione.

Hinc Suetonius in Cæsar. Dictatore, cap. . A quo sibi versiculis de Mamurrâ perpetua stigmata imposta non dissimulauerat.

Quint. Philelphus & acerrimo, & opprobrioso stigmate, Cremonam nostram proscripsit.

Hoc autem missionis suæ à Deo, habere ac gere re Francisco datum, circiter festum Exaltationis sanctæ Crucis, biennio ante eius mortem, paucis admodum euolutis diebus (ut ait D. Bonauent. c. 4. vitæ eius) post reparatam Regulam, quæ perierat, & ab Honorio confirmatam: idque tamquam Bullam Summi Pontificis Christi, ad confirmationem omnimodam Regula, & commendationem Auctoris. Bonau. ibid.

Eius viri quasi Deuteronomium, & regula restituta, diuinum hoc habuit autoramentum.

Et serid nota stigmata illa dici signum Dei viui, non tantum, quâ Christus ipse Homo-Deus iisdem stigmatibus signatus in passione fuit, & nunc quoque indelibiliter illa in Coelo gerit nostra pretia libertatis, ut vocat Ambrosius lib. 10. in Lucam:) sed quâ etiàm ipsemet Christus, specie Seraphini Francisco adparens, eidem stigmatum autor, impressor, inculptor, & quasi Typographus fuit.

Impressa sunt ei stigmata Domini Iesu, digito Dei viui, ait Bonauent. cap. 4. vitæ eius in fine. quod est contra Becanum quemdam, opinantem ab Angelo dumtaxat stigmata impressa fuisse; quod quidem obiter dictum sit, non tam pro me, quàm pro veritate, pro D. Francisco dignitate, & ipsius Dei Opt. Max. dignatione. Vide latius de hac re, in nostra secunda Naufr. Tabula, conc. de S. Francisco p. 2 pag. 375.

Dulcem Iesum, quo ardebam,

E vicino distinguebam

Adspectu Seraphico, ait vetus prosa Festi, ordine 1.

Privilegium D. Francisci, post Christum, priuum, & proprium propè quarto modo (vt sic dicam).

Nàm, quod Paulus de se ait: *Ego stigmata Domini Iesu in corpore meo porto &c.* non ad talia refertur, sed ad vitiones, illi à Iudicibus nomini Christiano tunc infestissimis illatas, seu in fronte, seu in dorso, seu in humeris; vel ad virgationum crebrarum, & violentarum vibices, vel cicatrices, vel cuiuscumq; tormenti pro Christo tolerati, in carne eius hærentia vestigia.

De Diua autem Catharina Senensi, sunt qui negent, & pernegent, sic visibiliter insignitam, vt Robertus de Licio, seu de Alecio oppido Apuliæ, Episcopus Aquinatenfis Franciscanus, & valdè verisimiliter, cum dicat in Apotheosi, seu Canonizatione eius Diuæ, Romæ facta 1461. cui interfuerit ipse, nullam audiuisse fieri stigmatum mentionem, neque vidisse picturam vllam cum stigmatibus ostentari. *Licetus serm. de S. Catharina Senensi c. 3.*

Nec R. P. F. Vincent. Iustinianus Antistius Ordinis Præd. Disputat. pro imaginibus D. Catharinæ Senensis §. 5. pag. 424. & 425. infitiat, cum ait: *Præcipua illius mandati (nempè de non sic pingenda D. Catharina Senensi) causa fuit, ne quisquam putaret Catharinam stigmata, quæ oculis cerni ac manibus contrahi possent, recepisse; quemadmodum B. Franciscus. sed hic error metuendus non est, cum disertissimis verbis nostri aliud doceant.*

Sed inquis: Molanus in Natalibus Sanctorum Belgij VI. Ianuarij sic scribit. *Delphis, in Curia Beghinarum, memoria beatæ Gertrudis de Oosten, natæ*

in Voerburch, quæ obiit anno 1358. in die Epiphaniarum Domini. Hæc virgo erga Passionem Domini multum fuit deuota. Vnde & Christi stigmatibus insigniri meruit. De ea quadam leguntur in vulgaribus Hollandiæ Chronicis: sed multò plura Latino sermone extant manuscripta. Ponitur autem quot annis Crux illa, vnde stigmata accepit, in die obitus in altari, & solemnî concursu inuisitur. Sepulta est sub Campanili ad Diuum Hypolytum.

Ergò non solus & singularis Crucifixus Franciscus.

Item; quidam Barezus Barezzi Cremonensis, 4. parte Chronicorum FF. Minorum, lib. 2. c. 34. refert, quãdam Ioannem Cruciam, vel (de la Croix) Abbatissam Monasterij Clarissarum S. Crucis de Cubas, Hispanam, quadam feria 6. S. Crucis contemplationi serio vacantem in cellula, brachiis forma Crucis extensis, dum Passio Domini in Choro legeretur, mòx tanto pedum dolore correptam, vt ambulare non posset. Itaque ad fletum & foemineum eius vlulatum adcurrentibus Monialibus, dolorem pedum indicasse; eis autem inspectantibus pedes, manusque eius, adparuisse stigmatibus instar Christi notatos, orbiculatis, magnitudine nummi quem regalem vocant, & valde quidem rubentibus, sed incruentis; causam verò eius rei interrogantibus, respondisse: nescire se aliam, præter arcem Passionis Christi cõtemplationem, & cum ipso cõiunctionem, vnde hic illi vestigia remanserint. Ob doloris autem vehementiam, opportunis importunis precibus apud Deum euicisse, vt die Ascensionis tam dolor omnis, quàm stigmata ipsa omnia, euanuerint.

Ergò non solus Franciscus hic priuilegiarius.

* Respondeo, ad duo illa vltima, non negari; sed

neutri visibiliter à Christo ipso adparente, neque tanto apparatu, impressa.

Et: primam sine dolore illa gestasse; alteram, doloris impatientem, & oneri imparem, breui obliterari petijisse, ac meruisse; Diuum autem Franciscum à Christo ipso adparente sic signatum, ac cum dolore, & sæpè non sine sanguinis effusione, & biennio, ad mortem vsque, illa fortiter perferendo gestasse.

Impressa hæc stigmata vni Francisco visibiliter, cum dignitate, dolèter, & indelebilitè, credibileque est, eum etiàm in Coelo æternùm ita adpariturum, ac fortè ipsum fore Aquiliferum seu Signiferum *Signi Crucis, quod erit in Coelo, cum Dominus ad iudicandùm venerit.*

Visibiliter, inquam, vt excludas D. Catharinam Senensem; cum dignitate & Christi ad paritione, vt B. Gertrudem & Ioannem Cruciam; dolenter, vt Gertrudem; indelebilitè, vt Ioannam Cruciam nemo illi æquare possit.

In Coelo autem æternum sic adpariturum Franciscum putem; quòd illa stigmatum impressio ac gestatio eius quasi martyrium fuit.

D. autem Augustinus docet, Martyres cum cicatricibus resurrecturos, ita illis, quæ facient ad ornamentum & decorem corporum, non ad aliquam deformitatem. *D. Aug. lib. 22. Ciuit. c. 20.*

Tales illic martyres nobis cicatricis sua corona monstrauit. Ambros. lib. 10. in Luc.

Sunt verò certè illa stigmata Francisco gloriosissima, adeò vt multi tantam illi gloriam inuiderint, vel ægrè crediderint, nunc & olim; quidam verò etià alijs arrogarint; D. verò Paulus tanti faciat; vt vel idcirco molestias deprecetur, dicens, *De cætero, nemo mihi*

mihī molestus sit: ego enim stigmat a &c.

Ergò & in Cœlo ea retenturus.

Crucem præferens specialem,

Nec in terris habet talem

Sanctus, nec in patria, ait de illo vetus Prosa Pesti,
ord. 7.

Ergone ego dixi, & vocavi (Auditores &c.) Franciscum Sigilliferum, Aquiliferum, & singulariter habentem signum Dei viui?

Vt traceam, ipsum aliàs antea sæpè Cruce signatum visum esse, etsi ad tempusculum.

F. enim *Pacificus*, etsi nondùm tunc Franciscanus, adhuc *Rex versuum* vulgò dictus, tamen, cum aliquandò D. Franciscum ad San-Seuerini castrum, in quodam Monasterio concionantem reperisset, vidit illum duobus transuersis ensibus valde fulgentibus, in modum Crucis signatum, quorum vnus a capite ad pedes, alius à manu in manum, per pectus transuersaliter tendebatur. D. Bonau. c. 4. vitæ eius.

Idem, sed iam conuersus, & in verba Regulæ Francisci iuratus, meruit iterato magnum Thau in fronte B. Francisci videre, quod colorum varietate distinctum, faciem ipsius miro venustabat ornatu. D. Bouau. ibid.

Capitulo Arelatensi se Crucis effigie præsentauit. Idem ibid. & cap. II.

Denique, Crucem signum Dei viui, D. Francisco, pro sigillo epistolari, fuisse, vel potiùs quasi chirographo, ferè nemo nescit.

Hoc signum, in eis, quas dirigebat, literulis, manu propria subscribebat, tamquam si omne ipsius studium foret signare Thau, juxta dictum Propheticum, super frontes virorum gementium & dolentium, ad Christum Iesum veraciter conuersorum. D. Bonau. c. 4. vitæ.

O verè beatum virum, cuius raro, et si Tyrannico ferro non caditur, occisi tamen agni similitudine non priuatur. O inquam, verè, ac plenè, beatum, cuius animam et si gladius persecutoris non abstulit, palmam tamen Martyrij non amisit. Bonauentur. cap. 9. vitæ.

* iij. Cordium notitia, qua vna re maximè homines enthei, ab hominum vulgo distinguuntur. Magnam ea res præ se fert diuinitatis participationem.

Franciscus enim Præbendarij cuiusdam Gedeonis nomine, iam infirmi, lubricitatem vitæ prioris scire se Reate ostendit. Bonau. c. ii. vitæ.

Item; viro cuidam non indocto, quemdam secretum conscientia illius scrupulum, quem nulli viuenti vir præfatus expresserat, & mirabiliter reuelando explicuit, & salubriter consulendo, referauit. Idem ibid.

Item; F. Leonardo comite suo humanitè secum aliquandò murmurante, quòd Franciscus fatigatus a fello veheretur, se interim etiàm delassato peditante, & asinum ductante; vir sanctus mòx intellexit, & ex a fello descendens, ait: Non frater, conuenit, vt ego equitem, tu venias pedes, quia nobilior & potentior in seculo me fuisti. Idem ibid. vbi & alia pleraque similia.

* v. Vita Christi summa expressio, ac tanta quidem, vt roganti de illo: Cuius est imago hæc, & superscriptio? sit promptissimum dicere; Cesaris semperiterni. Matth. 22.

Verè hunc vnū ad imaginem & similitudinem suam fecit Christus. Ezech. 28. Tu signaculum similitudinis, plenus sapientiâ, & perfectus decore, in delicijs Paradisi Dei fuisti: omnis lapis pretiosus, operimentum tuum.

Gemmis,

Gemmis, auroque teguntur Omnia.

*Qui utrumvis recte norit, ambos nouerit. Terent. in
prol. And.*

*In faciem versus Amphitruonis Iuppiter,
Dum bellum gereret cum Telebois hostibus,*

*Vt Alcmenam uxorem haberet usurariam, non tam
ipsi Alcmenæ visus est similis Amphitruoni marito
suo; nec tam expressam ipse*

*Mercurius formam Sosia serui gessit, dum scilicet
Vagao & leno factus, nequitia Iouis fauit, & subser-
uiit (etsi tam similes veris ambo erant, ut verus
Amphitruo, & verus Sosia quoque, seipsos in fi-
ctis illis agnoscerent, ac non ipsi serui tantum dome-
stici, non hera ipsa Alcmena, quæ illum censebat vi-
rum*

*Suum esse; quæ cum alio erat;) quàm fuit tota vita
in terris Christo similis Franciscus. Ex argumento
& prologo, in Amphitruonem Plautinum.*

Neque Iacob laruatus iam à matre, melius fra-
trem suum Esau olim expressit, cum scilicet mater
indulgentior vestibus Esau valde bonis, quas apud se ha-
bebat domi, induit eum, pelliculasque hædorum circum-
dedit manibus, & colli nuda protexit... ut pilosæ manus
similitudinem maioris exprimerent, ut benedictionem,
quam ei hoc ambitu mater aucupabatur, obtineret;
quàm Christum ipsum D. Franciscus, signo, vita, &
moribus (tolle tantum diuinitatem, redemptionem,
ex virgine natiuitatem, scientiæ plenitudinem, nun-
quam peccandi potentiam, & quæ creaturis in-
communicabilia sunt: & quidquid merè huma-
num est, ut aliquando labi, & peccare, & hu-
manum aliquid pati, quorum altera Francisco non
arrogamus, altera non derogamus neque adimimus,
in Christo nullo modo ponimus.) Nudum nudo, tan-
tam nebulâ tenuiter obumbrante, Christum, cum

recenter resurrexerat, Francisco qualis erat, cum in monte Aluernæ notatus fuerat, composueris; & sic vtrumque vel Apostolis tam familiaribus, vel tam amanti Magdalenæ, vel fortè etiã matri ipsi ostenderis, ex improviso & inopinantibus; facile (opinor) omnes electione deerrauerint, dubitarintque, vter duorum esset Christus, vter Franciscus.

Vel Blepharo captus arbiter non queat discernere;

Nò tam similis fuit Pseudo-Nero vero Neroni; aut Pseudo-Fridericus, Friderico Iuniori pro quo se Suenis ostendebat; aut Pseudo-sebastianus verò Sebastiano Regi Portugalliæ; & si qui alij magnos viros effingere voluerunt; quàm hic noster Christo fuit. *Tacitus lib. 2. hist. c. 2. de falso Nerone: Bapt. Egnatius lib. 3. Rom. Principp. in Rudolpho, de Pseudo-Friderico.*

Diceret, vt, nascente mundo, placuit magno Plasta, hominem, sed hominem, hoc tantùm, *facere ad imaginem & similitudinem suam*, internè maximè; ita, de nascente illo, reconstorem totius operis Filium ipsũ Dei, etiã voluisse & hunc Franciscum dare, qui se intus & extrã more atque ore referret, sed merum hominem, hoc tantùm, *ne quis eum aestimet supra quam in eo videt.*

Franciscus itã secùm reputabat: *Quando imago est huius in me ..*

Et enim uerò, quoniam formam cepi huius in me, & statum

Decet & facta, moresque huius habere me similestem. *Plautus in Amphit. Act. 1.*

Videamus autem illam morum similitudinem saltem obiter, & in quibusdam, vt:

- 1. Paupertate;
- 2. Humiliatione suis;
- 3. Charitate.

*1. *Paupertate.* Hominis, & virgunculæ pauperis filius factus est Dominus Iesus, & inopem vitam hic elegit, qui alioqui Patre Deo, potente rerum omnium, & factore, natus erat? Etiam hic noster Franciscus, Petro Bernardone ciue Alsifinate, benè opulento mercatore, natus sæculo, nasci voluit Deo pauperimus, & rebus omnibus abdicatis, non habere *vel modicum*, ut *vulvres cælis non foueam*, ut *vulpes, non quidem vbi caput* reclinaret, proprium & iuris sui, solo usufructu contentus.

Fuit totâ vitâ Christus vnica unicâ & rudi contentus, ea scilicet, quam ei inconsutilem & honestissimam puerulo dædala piæ matris manus texuerat, crescente cum crescente (vt ferunt) nec se vsu vnquam consumente? (Quidni enim? nam nec Israelitarum vestes, nec calceamenta, in deserto adtrita sunt totis 40. annis?) Etiam hic noster Franciscus vnica veste semper deindè à sæculo semel eiurato contentus vixit, etsi alia atque alia propter adtritionem, duplicium, & mutatoriorum hostis (vt sic dicam) hostissimus, id est capitalissimus.

Nemo tam auri cupidus, quam ipse paupertatis. D. Bonau.

Si quis se pauperior illi fortè occurabat, sancta inuidia ac zelotypia laborabat, sese exuebat, & suas exuuias, induuias pauperioris esse iubebat.

Et (liceat, quæso Auditores, pace Christi dicere, qui prædixit de suis: *Qui crediderit, & maiora horum faciet:*) Franciscus iste, à prouidentia humana, auriq; contactu, alienior videri possit.

Christo enim Domino Oeconomus vnus fuit rationalis

nalis, & bursifer, liberè oblatâ, collegis adferuans, etiâ aurum argentumque, Iudas scilicet, is qui tandem ex bursifero furcifer euasit, & perijt.

Nemo (opinor) infitiatur, vt probandum fit: etfi fatendum, Christum non id necessitate aut inopiâ metu fecisse, sed indulgentiâ, & humanæ prouidentia exemplo.

At Diuo Francisco nec Procurator, nec Quæstor ullus fuit, in diem scilicet semper viuenti.

Tota Francisci Oeconomia & bursa fuit, vita probæ studium, & spes de Deo Opt. Max. firmissima.

Iacta cogitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet. psal.

Querite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adicientur vobis. Matth. 6.

Imò ne fratri quidem comiti suo permisit, burfam benè nummatam, vt videbatur, inuentam in via, colligere, etfi non sibi, sed pauperibus id vellet. D. Bonau. in vitâ.

Non modo ciuilitè & ad forum, æs signatum non adtigit, sed ne physicè quidem (quod sciam) ab Ordine instituto; etfi Apostolos vtroque modo tractasse certum est; Christum verò etiâ satis probabile, fortè, cum responsurus spinosissimæ & periculosissimæ Sphingum Pharisæicarum quæstioni de Censu Cæsaris, dixit: *Ostendite mihi numisma Censu:* & cum oblatum est ei numisma. Nam verisimile est, cum contrectasse illud ac reuoluisse, ad quærendam visendamque vna parte imaginem Cæsaris, & altera legendam superscriptionem, prius quam interrogaret, *Cuius est imago hæc, & superscriptio eius?* Matth. 22.

Sed placet, vt leuicula ista adhuc sub Iudice lis

fit.

Item; Franciscanus Sultani munera omnia, etsi pretiosissima respuit, vt qui ipsum quæreretur, non sua.
D. Bonau. c. 9. vitæ eius, §. 7.

Quædam quasi quinta essentia Euangelicæ paupertatis hic noster fuit.

Non est, non est formidandum (aiebat Pontifici Max. Innocentio III.) quod fame pereant æterni Regis filij & hæredes, qui ad imaginem Regis Christi, per Spiritus sancti virtutem, de paupere matre nati, & ipsi per spiritum paupertatis sunt in Religione pauperculâ generandi. Bonau. c. 4. vitæ §. 8.

* 2. Humiliatione sui. Humiliauit se Christus Dominus, formam serui accipiens, & habitu inuentus vt homo? &c.

Venit non ministrari, sed ministrare?

Lauit discipulorum pedes præcinctus, prostratusque ad peluim?

Tantæ humilitatis fuit, vt diceret: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde? Corde, inquit, corde, non ore tantum aut corpore, & adparatu extero, qui sæpè totus ex ambitu, & merus ambitus est, eorum scilicet, qui seruiunt, vt regnent, imò alijs ancillantur, vt alijs dominantur, similes scilicet Caligulæ Imperatori, qui tanti in auum, & qui iuxta erant, erat obsequij, vt non immeritò sit dictum, Nec seruum meliorem vllum, nec deteriore Dominum fuisse (Sueton. in Caligulâ c. 10. (Pape. Superbam humilitatem.) Etiam hic noster Franciscus, inter pauperes versari, & offiatim, atque aded in ipsis templorum valuis mendicare deamabat. Et id pulcherrimo nomine vocabat Mensam Domini.

In festis

In festis precipuis, vbi oportunitas aderat, mendicare solitus erat, dicens, in sanctis pauperibus propheticum illud impleri: Panem Angelorum manducauit homo. Illum sanè panem Angelicum esse dicebat, quem pro Dei peti- tum amore, & beatis suggerentibus Angelis, pro ipsius caritate largitum, sancta paupertas colligit ostiatum. D. Bonau. c. 7. vitæ.

Imò leprosis ministrabat, pedes lauabat, & ipso- rum ora, & vlcera tabe fluentia, osculabatur.

Deindè; humilitatis studio, vegeto iam Ordine, & benè constituto, Magistratum abdicauit, alteri pari- turus, magister cuius discipulo, pater filio. Bonau. c. 6. vitæ.

Et dicere solebat, se Nouitio vnus diei, si Guardi- anus illi crearetur, æquè diligenter pariturum, ac antiquissimo ac discretissimo fratri. Idem i- bid.

Quin etiàm rusticaturus, comitem suum quem- tumque, sibi Guardianum ac præfectum horarium aut diarium creabat.

Sed & Rectoribus Ordinis, Prouinciarium, & Conuentuum, humillima nomina indidit Ministro- rum ac seruorum; Fratres verò omninò omnes dici- voluit, ac Minores quidem, studio humilitatis omni- bus suis inculcandæ. Bonau. c. 6. vitæ.

Ipsa Humilitas Christiana, vel si mortua esset cum Christo, vel cum ipso & Altreâ, in Cœlum quoque abisset, terris istis indignanter relictis; posset nostræ Franciscus nouam Humilitatis Scholam aperire, & ipse dicere; *Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.* Matth. 11.

Ad eò colendæ humilitatis homo iste studiosus fuit, & eius parentis paupertatis, vt quemadmodum alij ab alijs dotibus indigitantur; verbi causa: noster Alexander Alenis doctrinæ soli- ditate

aitate *Irrefragabilis* noster Scotus ab acumine, *subtilis*; Ioannes quidam Patriarcha Alexandrinus à liberalitate in pauperes propensissimâ *Eleemosynarius*; Aristides Atheniensis, à recti æquique ingenti studio, *Iustus* &c. sic Franciscus, à modestissimo de seipso sensu, dicatur quasi proprio ac perpetuo epitheto *Humilis Franciscus*.

Iudicari à suis nolebat ne *homines* quidem *mollibus vestitos*. Regulæ c. 2. & 3.

Videor mihi (aiebat vni fratri) *maximus peccatorum*. Bonau. c. 6. vitæ.

Ista quidem laudantibus: ad se autem sic; *Latroni si tanta contulisset Altissimus, gratior te foret, Francisce*. Idem ibid.

Quis es tu, dulcissime Deus meus? & quid sum ego? Vermiculus, & paruulus seruus tuus. Conform. fruc. 15.

Hoc cene non est Christi humilitatem exactissimè repræsentare?

* 3. *Charitate*. Ità amore Dei & nostri arsit Christus, vt languores nostros ipse portaret, ipse mortem subiret, ipse ad Inferos pro nobis descenderet? &c. Etiam Francisci in Deum & proximum *charitas* incredibilis penè fuit.

In Deum certè maxima fuit, cuius amore omnia reliquerit, toties sudarit, arserit, alserit, toties insomnes noctes duxerit, denique mortem & martyrium magno vitæ contemptu ambiuerit, aditis sæpè Barbaris, & periculis multis certissimis, vt Christo illos lucrifaceret.

In proximum. Quoties enim vestiendis pauperibus, se veste pallioque exuit, aut sua disscidit. Itaque à sibi dantibus petere solebat licentiam data dandi, si pauperior occurrisset. Bonau. c. 8. vitæ.

Ignosce

Ignoscebat alijs multa, nihil sibi.

Fratrem esurientem, & fame propè tabescentem, nec vesci audentem, ad cibum prouocauit, concludens tandem apud suos: *sit vobis charitas, non cibus in exemplum.* D. Bonau. in vita.

Pluries, cum oneratis obuiaret, imbecilles humeros illorum oneribus supposebat. Bonau. cap. 8. vita.

Vt Sultanum, eiusque Gentem, Christo lucraretur, paratus fuit ignibus sese deuere.

Vno verbo. Aestimare vultis (Auditores) qua charitate Franciscus homines complexus sit? Dumtaxat videte, quemadmodum non dico in agnos, pecudes natura omnibus amabilissimas, ab illa sua imbellia atque innocentia (Christianis autem maxime à memoria Passionis Christi, qui *tamquam agnus coram tondente se amore nostri obmutuit, interijt*) sed in feras quoque immanes, adeoque lupos ipsos fuerit animatus. Nunc enim fratres, nunc sorores, omnes adpellabat, adspectu communis Conditoris. Bonau. cap. 8. vita.

Agniculos iam iam iugulandos, & sub cultris stantes aliquoties redemit. Bonau. cap. 8.

Agniculum recens natum à lue deuoratum, ingenti gemitu deplorauit, dicens: *Heu me, frater agnicule, animal innocens, Christum hominibus representans, ac his diris voracem fuem deuouit: Maledicta sit impia sus, quæ te interfecit, nullusque de eâ comedat homo vel bestia.* Bonau. cap. 8.

Lepusculum vinum sibi apud Græcium dono datum, dulci allocutione commouit, ne se iterum capi permitteret, liberum abire permisit. Idem ibid.

Ego enim sic sentio (Auditores) qualis quisque est erga animalcula, maxima innoxia & mitia, talem ferè erga homines esse; si ferus illic ac barbarus, ferum hic & barbarum quoque, & Mezentij nescio quid
ipi-

spirare: si autem mitis & indulgens, in homines esse quam maximè.

Quàm ergò fuerit in homines pius & tener Francisci animus, vel indè discas, quòd in pecudes etiàm minimè cicures & (vt sic dicā) impias, tam pius fuit.

In eius pectore, penè quasi in propriâ fornace, ardebat ignis charitatis.

Fuit fuit *in medio carbonum ignitorum* Franciscus ignitissimus, & inter amantes amantissimus, tam Dei, quàm proximi. *Ezech. 28.*

Pyropus quidam totâ vitâ fuit, & verus carbunculus.

Hoc ergò multiplici *signo Dei viui* fuit Francisci nostri legatio autorata.

* 2. *Instrumentum*, ad Officij exercitium. Huc ferè eadem illa seruiert, quæ autoramento fuère.

Eadem frontibus, animisq̃ue & actionibus omnium Christianorum imprimere nitebatur, vt sic insigniti, sigillati, & distincti, ab ijs qui foris sunt & pereunt, internoscerentur, & seruentur.

Glorificate ergò, & portate Deum in corpore vestro.

III.

*Multum D. Francisco debere Ecclesiam, imò
& Orbem vniuersum.*

At nunquid etiàm Franciscus, instar Angeli huius quinti, mortalibus periclitantibus, aliquandò præsidio fuit?

Angeli enim huius quinti curam audis. *Nolite nocere terræ, & mari, neque arboribus &c.* inquit.

Fuit, fuit, Auditores.

D. Francisco grates per-
soluere dignas Non opis est
nostra, varijs sanè nomi-
bus, vt

1. Eruditionis
2. Patrocinijs
3. Supplementis
5. Pacificationis
4. Repræsentationis

* I. Eruditionis.

Dijs, Parentibus, & Magistris non redditur æquiva-
lens. Arist.

Cic. orat. pro Plancio. Nemo est nostrum liber aliter
educatus, cui non educatores, cui non Magistri sui atque
Doctores, cui non locus ille mutus, vbi ipse altus aut
doctus est, cum gratâ recordatione in mente ver-
setur.

Ingenui, inquit ille, est hominis, fateri, per quem di-
diceris, aut profeceris; item & reuereri.

Maximè verò Doctores Fidei, vitæ, Morum, & ea-
rum rerum, sine quibus adiri non potest hæreditas
sempiterna, imò æterna calamitas incurritur.

At quis non libenter profiteatur, & dicat: Di-
ue Franciscæ, notas mihi fecisti vias vitæ, partim ipse
tu, partim tui, Verbo, Exemplo, Scripto, Lingua,
Manu, Calamo?

Vias vitæ, sæpiuerant iam diù spinæ, vrticæ, viciæ,
filices vrendæ & sordes vias Domini rectas peruerte-
rant, atque operuerant, vt vel omninò nescirentur,
vel non inirentur, nisi à paucis fortassè.

Via arcta, via Crucis, & veræ poenitentia, quæ re-
ctà ducit ad vitam, lugebat deserta.

Via Sion lugent, eò quòd non sint, qui veniant ad so-
lemnitatem. Thren. i.

Errauerunt in solitudine in inaquoso; viam ciuitatis
habitaculi non inuenerunt. psal. 106.

Errauerunt in inuio, & non via. ibid.

Alie-

*Alienati sunt peccatores à vuluâ, errauerunt ab v-
tero legis Mosaicæ, legis Euangelicæ pondere graui-
dæ, id est, ab ea lege procùl deflexerunt; vel potiùs
ipso quo nati aut renati sunt die, id est, citò post,
peccatis sese foedauerunt, vias Dei rectas reli-
querunt.*

Scholas Crucis omnes clauferat, circa Francisci
tempora, mundi huius Princeps, vt olim litera-
rias Iulianus Apostata: Professores ipsos doctrinæ
Crucis penè omnes abegerat, multos corru-
perat.

Pro scholis Crucis, pro Pœnitentiæ Acade-
mijs aut Stoicis porticibus, aperuerat hortos Epi-
curi florulentos, ganeas, lupanaria, seminaria, & o-
mnigenæ Voluptatis Officinas.

Iterùm in Crucis loco, per nescio quos, ad tollen-
dam Christi Domini passionis memoriam, non vt o-
lim dumtaxat marmoream Veneris statuam, sed Ve-
neris cultum, & ad præsepe Saluatoris, Adonidis, &
ad locum Resurrectionis, Iouis simulacra erexe-
rat. *Vide Breu. Rom. 3. Maij, festo Inuentionis sanctæ
Crucis.*

Non modò licentia vitij data, sed penè gloria, &
merces, & vis quædam.

*Laudabatur peccator in desiderijs animæ suæ, & ini-
quus benedicebatur. psal.*

Melior, qui nequior.

*Pudebat, non esse impudentem. Vide August. libro 2.
Conf. c. 9.*

Repertoribus nouarum voluptatum, Petrocinijs,
& arbitris pretia constituta dixisses, vt olim à Xerxe
Perfarum Rege, adeò latè vitia omnia tunc grassa-
bantur. *Valer. Max. de Xerxe.*

Omnis caro corruperat viam suam. Gen.

Abolitam dixiffes, & erasam prorsùs memoriata
Dominicæ Passionis, eiusque imitationem damna-
tam, regiam tamen & veram ad vitam viam.

Crucem si quis ferebat, ligneam fortè tantùm, ar-
genteam, aut auream ferebat, ad pompam, non illam
mortificationis, ad poenam & mulctam.

Ità se ferè mores tunc habebant.

Fides verò, Albigenfium hæresibus vexaba-
tur.

Signa nostra non vidimus, iam non est Propheta. psal.

73.

Denique, ità viuebatur, ità credebatur, vt
rectà, certissimè, ac velocissimè ad æternam mor-
tem curreretur.

In arenam ergò tandem missus à Deo Franciscus,
cum socio Dominico, descendit: duo fulmina
belli spiritualis; mores corruptissimos inuectiuis
agitauerunt, probos commendauerunt, in seuerunt;
Hæreson monstra tota vi, duo isti Hercules, im-
pugnarunt, expugnarunt, fidem orthodoxam adse-
ruerunt: dixiffes tandem, nouum mundum ab duo-
bus illis viris conditum esse.

Sed inquis, parùm studuerat Franciscus.

At erat iïnfüsa Theologia plenus, adeò vt Senis
Doctor quidam Theologus, auditis eius responsis
diceret: *Verè Theologia sancti Patris istius puritate
& contemplatione, tamquam alis, in altum subue-
cta, est aquila volans: nostra verò scientia ventre gra-
ditur super terram.* Bonauentur. capit. ii. vite
eius.

Franciscum intùs silenter, citoque ille docuerat,
qui Apostolos in die Pentecostes.

Sed & à suis, eiusdem æui, & posteris, in
Domino factum est istud opus eruditionis & corre-
ctionis

tionis mundi, & est mirabile in oculis nostris.
psal.

*Hac mutatio, dexteræ Excelsi fuit in manu Francis-
cisci, Dominici Ducum, & ipsorum commilito-
norum: ne dicamus manus nostra excelsa, & non
Dominus fecit hæc omnia.*

Bone Deus, quid hominis fuit, Alexander
Alensis, Francischi in Christo filius, quid homi-
nis S. Thomas Aquinas, Dominici?

Audiui aliquandò M. N. Balduinum Rytho-
uium Sacræ Theolog. Duaci professorem, publi-
cè de pulpito indignantem Alexandrum illum A-
lensem, *Fontem & originem omnium scholastico-
rum.*

Eundem Doctorem Doctorum docti adpel-
lant.

*Alexandri de Halis doctrina quanta sit vbertatis,
dici satis nequit, ait Ioan. Gerson Canc. Parisien.
ep. quadam Lugdunum missa ad quemdam fratrem
Minorem.*

Sed ipsius Diui Thomæ Aquinatis potiùs censu-
ram grauißimam de ipso audiamus. Fertur enim S.
Thomas, dùm quæreretur ab eo, *Quis esset optimus
modus studendi Theologia?* respondisse: *Exercere
se in vno Doctore præcipuè.* Dumque vltra quæreretur,
Ecquis esset talis Doctor? subiecisse: *Alexander de
Halis.* Ioannes Gerson vbi sup.

*Testantur scripta eiusdem S. Thomæ, maximè se-
cunda secunda, quam intimum sibi fecerat & fami-
liarem illum, quem laudabat, Doctorem Alexandrum.
Idem ibid.*

De plenitudine eius penè omnes acceperunt.

*Vt Virgilius gemmas, ex Ennio, sic Theologi po-
steri ex Hallensi nostro collegerunt.*

Vt Homerum quidam pingunt vomentem, cæteros verò Poetas omnes circum lambentes, & vomitum eius, quemque pro virili, resorbentes; sic Hallensem istum aliquis pictor possit, & plerisque multos posteros Theologos repræsentare, hunc primum fusè docentem & scribentem, posteros decerpentes.

Vt ex immenso Oceano flumina innumerabilia fluxerunt, sic ex isto Hallensi Theologi multi.

Vt de Poetis meritò affirmat quispiam, *multos esse bonos, nisi qui Homerum imitantur*, & (vt inquit Plato) qui Οὐμῆϊδουμιμῆται, i. Homerum sua Poësi referunt; sic ego nullos Theologos magnos aut solidos, qui non Alexandrizen. *Franciscus Portius Cretensis, præfat. in Iliadis Homeri expositionem.*

Vt rectè Origenes à Nazianzeno dictus est, *cos omnium nostrum*; sic Alexander iste Hallensis dici meritò possit, *cos omnium scholasticorum, excitator, & prætor.*

Quid hominis etiàm Bonaventura? Quid Scotus ille cognomento subtilis? Aquilam vocare possis clarissimè videntem, quæ aliis vix apparent.

Quid hominis Robertus Licius in Concionibus? Maria portenta Ingeniorum.

Quid Lyranus, Oedipus ille Euangelicus, & interpretis omnium Sphingis ænigmatum? vndè & illi *Doctores liberalis* cognomentum.

Quid Alphonsus Castrius, fælix ille aduersus hæreses gladiator, faber ille Theologorum, vt Vulcanus Deorum, qui, vt Vulcanus Ioui fulmina, & Diis arma aduersus Gigantes, item Achilli & AENEÆ, dicitur fabricasse; sic dici possit,

fit, maximis quibusque post ipsum scriptoribus, etiam ipsi Bellarmino, aduersus hæreses, argumenta potissima ministrasse, & quasi manu ad illud bellum duxisse, ac formasse?

Dubitare possis, an plus, eiectis è Granatensi regno Mauris & Mahumetanis Rex Ferdinandus Hispaniæ suæ profuerit, cum & Catholici cognomentum meruit; an Alphonsus hic noster toti Ecclesiæ, hæresibus, mole librorum aduersus ipsas erectâ, & argumentorum arietatione, expugnatis. *Michael Ritus libr. 3. Reg. Hispan. de Alphonso Rege.*

Licuerit Lyrano, & illi Alphonso, in eiusdem argumenti scriptores posteros iactare illud Samsonis: *Si non arasset is in vitulâ mea, non inuenissetis propositionem.* Iudic. 14.

In socio verò Ordine, quid hominis Diuus Thomas? Sol Theologorum, flos Ordinis, fratrum in Christo nostrorum charissimorum, Dominicanorum, Angelus in medio Doctorum.

Ergò.

* 2. *Patrocinij.* Periissent iam olim maiores nostri; non effemus, neque nos Oratores, neque vos Auditores; non staret amplius templum hoc, in quo hæc dicimus, sanè augustissimum; vobis nati liberi non essent, nisi & Franciscus & Dominicus, fratres Spiritus-sancti verè Gemini, & nobile par amicorum, intercessissent.

Id ex vita ipsius Diui Dominici audite. *Beatus Dominicus iterum Romam profectus, cum egisset apud Honorium Innocentij III. successorem, vt contra hostes Ecclesia, Prædicatorum Ordinem confirmaret; more suo in Ecclesia orans vir Dei, sedentem ad Patris dexteram Filium surgere vidit iratum,*

vt interficeret omnes peccatores terra, & disperderet omnes operantes iniquitatem. Stabat verò in aethere aspectu terribilis, & contra mundum in maligno positus tres lanceas vibrabat: * Vnam, quâ Superborum erectas ceruices traiceret: * Alteram, quâ Cupidorum viscera confingeret: * Tertiam, quâ carnis voluptatibus deditos confoderet.

Cumque eius ira nemo posset resistere, occurrit clementissima Mater eius, & pedes illius complectens, rogabat, vt parceret eis, quos suo sanguine redemisset, & Iustitiam Misericordiâ temperaret. Cui Filius: An non vides (inquit) quanta mihi irrogentur iniuria? Iustitia mea tot mala amplius non patitur impunita. Contra Mater: Tu, qui omnia, inquit, nôsti, benè perspectam habes viam, per quam illos ad te reducturus es. Habeo seruum fidelem, quem mittes in Mundum, vt verba tua annuntiet eis: sicquē conuertentur ad te omnium Saluatorem. Habeo etiam alium seruum, quem ei adhibebo adiutorem, vt similiter operetur. (Illum autem fuisse Diuum Franciscum, indicauit ipse D. Dominicus, cum postridiè eum antea ignotum in templo inuenit, amplexibus & osculis sanctis excepit, & dixit: Tu es socius meus, tu mecum pariter curres. Stemus simul, & nullus aduersarius vincet nos. Visionem quoque, quam iam diximus, enarrauit ei, cuius seriem & notitiam per Sanctum Franciscum accepimus. Ex vitâ Beati Dominici libro secundo cap. i. apud Suri-um 4. Aug.

Ergone hinc adparet, nisi hi duo Diui, Mundo erudiendo, repurgandoque tanto studio incubuissent, vel Mundi machinam funditus ruituram, vel genus hominum tunc fuisse internecone interituum?

Lictoribus illis, seu quatuor Angelis, iam vir-
gæ

gas, secures, cultrosque expedientibus, & clamantibus solemne suum *Agon*? tùm Franciscus, instar Angeli quinti, cum Beato Dominico fratre suo in Christo, opportunè exclamat: *Nolite nocere terra, & mari &c. donec signemus seruos Dei nostri &c.* donec Mundum minimè mundum, imò ipso Augiæ stabulo immundiorem repurgemus; donec Crucem, quàm nunc sic omnes oderunt, amabilem reddamus, & ferendam offeramus; donec Charitatis iam frigentis ignes excitemus; donec errantes rectâ fide imbuanus &c.

Q. d. Domine, dimitte illam (ficulneam) & hoc anno, vsque dum fodiam circa illam, & mittam stercora: & siquidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam. Luc. 13.

In tempore iracundiæ factus est reconciliatio.

Quantum Eltheri Reginae magnæ debent Iudæi seruati ab excidio, cui erant ab Amane nullo suo merito destinati; tantum debent inopi Francisco, eiusque commilitoni Dominico, maiores nostri, erepti illi, quam peccatis meruerant, interuentioni.

Quid dicam de amplissimo illo Iubilæo, seu Indulgentijs, Portiunculæ vulgò dictis, quas vniuersis, viuæ Christi vocis oraculo, impetrauit? *De eâ re est Bulla Benedicti XI. Afsisi.*

*Et quis scit, nisi hos duo prætereat ales Idæa tulisset
Terra viros,*

Haberetque adhuc in Cœlo suos cum primis apud Deum intercessores; an non sæpè in iisdem periculis nos quoque versaremur? Quis scit?

* 3. *Supplementi.* Ut enim & remigantibus, & in castris militantibus, seu prosperè, seu infœliciter
I i 5 agant,

agant, semper grati vtilisque adueniunt, qui supplementa adducunt, ad iustum numerum explendum succenturianda, seu ex tironibus, seu ex veteranis & stationarijs; sic Franciscus non potuit, nec potest etiã nunc, non charissimus & vtilissimus castris Christi fuisse & esse, id est, Ecclesie, qui semper supplementis illi adducendis studuit, ac sæpè amplissima adduxit, & nunc quoque eadem præstat.

Notissimum lippis & tonsoribus, ipsum aliquoties infideles adiisse; primùm, sexto conuersionis sue anno, deindè tertio decimo. *Bonau. c. 9.*

Notum, fratres ab eo, ad Mahumetanos conuertendos, fuisse destinatos, orbemque partitum fuisse.

Paulò post mortem S. Francisci anno salutis 1234. Gregorij IX. Pontificatus anno septimo, Fratres Minores Asiam peragrârunt, Saracenis, & Georgianis (qui hodiè sunt Hyberi Iouio lib. 14. hist.) cæterisque impijs nationibus Christum euangelizantes. *Petr. Radulphus lib. 2. Seraph. Rel.*

Tartaros non semel adierunt, omnium primùm missi ab Innocente IV. anno Domini 1245. multis Christi fidem professis, paulò post plures illuc operarij destinati, monasteria multa extructa.

B. Odoricus Franciscanus tota ferè Europa peragrata, per Pontum Euxinum, venit Trapezuntem veterem, Græcorum urbem, vnde se contulit ad Persas, & Medos, vicinasque regiones, quibus fidem Christi ardentissimè, magnoque fructu annuntiauit. Deindè venit ad Canfaïam, & Cathaïum, & oppidum Cambelech, vbi magnus ille Cham (quo nomine Tartarorum Imperator vocatur) regiam habet.

Bulgari labe hæreseos infecti , circiter annum Domini 1366. (vt scribit Antonin. hist. p. 3. tit. 24. cap. 10. §. 20.) opera F. F. Minorum, in ouile Christi reducti sunt.

Eo ipso tempore , cùm à Rege Hungariæ (quæ Bulgariæ affinis est) quædam finitimæ Prouinciæ subactæ essent , destinati illuc Franciscani octo , non pluribus quam quinquaginta diebus ducenta hominum milia Christo pepere-
runt.

Novi Orbis conuersio , potissimum est Franciscanorum. Ipsi enim omnium primi prouinciam illam adgressi sunt , alij secuti sunt. Ipsi *ostium magnum* cæteris aperuerunt, ac strauerunt viam.

Ipsis debetur spiritualis illius *Excidiij turritus ho-*
nos.

Insulas Fortunatas septem, quæ nunc , à fertilitate cannarum saccariferarum , Cannariæ adpellantur, Fratres Minores circiter annum Domini 1450. cicurarunt , & Christi regno adiecerunt. S. Didacus ipse Laicus, eò missus Guardianus, magnas Impiorum reliquias conuertit.

Ad Cannas olim victi Romani ab Annibale; ibi verò ad Cannas quoque illas multi Annibales victi & subditi Christo à Fratribus Minoribus Romanè Catholicis.

Quæ regio in terris nostri non plena laboris? possit nunc Franciscus exclamare. Virgil. Aeneid.

Quid ? ad inueniendum etiã nouum Indorum Occiduorum orbem, qui antè ne de nomine quidem notus erat, Franciscani plurimum contulère , primique in ipso fidei Christianæ fundamenta iecerunt. Ipsi plantarunt, alij rigarunt; *Deus autem incrementum dedit.*

Franciscani duo, Columbi dictis parùm ad parentibus

tibus fidem fecerunt apud Hispaniæ Regem Ferdinandum. R. P. F. Franc. Gonzag. hist. de orig. Seraph. relig. par. 4.

Referam, ad maiorem fidem, externi scriptoris testimonium, Hieronymi scilicet Plati, scriptoris omnium, quos sciam è S. I. candidissimi, & maxime ingenui: *Primos omnium* (inquit) *qui tantam hanc prouinciam adgressi sunt, Franciscanos fuisse legimus. atque eosdem etiam in ijs regionibus inueniendis, cum antea ne de nomine quidem audita essent, magnopere contulisse...* Aliquot familia eius Patres, in Mexicana regna (reuerso Columbo) nauigârunt, annum circiter à Christo nato 1463. Atque eodem penè tempore ad Occidentalem (Orientalem) Indiam, Emanuelis Lusitani Regis auspicijs à Vasco Gamã patefactam, anno videlicet 1500. missi sunt Euangelij causâ, ex eadem familia viri octo, tum doctrina, tum pietate præstantes. Platus libro secundo de bono status Religiosi capite 30.

Archiepiscopus Cæsariensis, Christophorus à Capite-Fontium, Ordinis nostri quondam Generalis Minister, aliquid plenius dicit: *Ibi* (inquit) *multa regna, oppida, prouincias, & vrbes Christi imperio subiugarunt. idque antequam sodalium nominis Iesu instituta Religio foret, quibus si primam illarum Gentium conuersionem quisquam adtribuere velit, summâ nostros aliosque Mendicantes Religiosos, iniuriâ, debitam illis sufferando laudem, afficeret. Iam enim per quadraginta ad minus annos, antequam quispiam illuc peruenisset Iesuita, Gentes illas Christo nostri, verbi Dei falce metebant.* Capite-Fontanus, ep. ante Compendium Priuilegiorum FF. Minorum.

F. Martinus à Valentia, qui anno salutis 1524.

cum

cum vndecim socijs instituti Franciscani, tanquam Vicarius Summi Pontificis (vt scribit Surius) à Carolo V. Imp. missus fuerat in Mexicanam messem, sic indè scripsit ad R. P. F. Matthiam VVenssen Commissarium Generalem Cismontanum Ord. Francisci ep. quam dabat anno 1531. *Verè loquor, non hyperbolicè, plus quàm decies centena milia Indorum sunt à filijs vestris baptizata: quorum quisque, praesertim illi duodecim, qui missi sunt vnà mecum, plus quàm centum milia baptizauit &c.* Proh, Dei benedictionem.

Illuc venimus, vidimus, Christus vicit.

Plura cupienti dabit affatim vetus Amicus meus R. P. Henricus Sedulius, commentario suo ad vit. am D. Francisci pag. 228. & seqq. multis.

Denique; quòd Mauri & Mahumetani toto regno Granatae exuti atque expulsi sunt sub Ferdinando; pertinet magna eius gloriae pars ad Franciscum Ximenem è Franciscano Cardinalem & Archiepiscopum Toletanum, qui ex parsimonia erga se penè immoderata, tantum vectigal collegit, vt indè illi bello penè solus sumptus omnes suffecerit: adparetque ipsam vehementem eius sacri belli hortatorem & incentorem fuisse, vel ex illo Hispanorum prouerbio de ipso (opinor:) *Poco os duelen Don Ximeno, estocadas en cuerpo ageno*, id est, parùm tibi dolent, aut parui facis vulnera aliena.

* 4. *Pacificationis.* Nam is genius Ordinis nostri proprius videtur, ibi pacem ferere, vbi turbata sunt omnia.

Non referam illud adhuc calens Sixti quinti Pont. Max. Franciscani, in suam Italiam quietis beneficium.

Satis enim (opinor) nostis, quemadmodum Sixtus

tus

tus ille V. ante Pontificatum dictus Felix Peretti, Picens, Altimontanus, nouissimè anno 1583, summus Pontifex saluatus, sicariis, qui totam Italiam antea inuicti infestauerant, mira dexteritate exactis, & suo ipsorum quasi gladio deletis, toti Italię tranquillitatem ac securitatem tantam restituerit, ut iam possit

Cantare auratus coram latrone viator.

Cadmea quædam illic victoria.

Vniuscuiusque gladius tunc versus ad proximum suum fuit. 1. Regg.

_____ fuit omnis turba, suoque Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres. Oui. lib. 3. Metam.

Sed nec adhuc fumantem illam Veruini pacem, Belgio, imò toti Christianati, tam necessariam, multis commemorabo.

Scitis enim ipsi plenissimè, quemadmodum Reuerendissimus P. F. Bonauentura à Calatagyrone, Generalis Ordinis nostri Pater, hoc anno 1598. 2. Maij, Philippum II. Hispan. & Henricum III. Gallorum Reges diuturnis bellis digladiatos, eadem (aditis nouies aut decies Gallijs, non sine multis vitæ periculis etiã à falsis fratribus) conciliãrit, pacemque toto orbe fugientem, quasi capillis arreptam ret raxerit, reduxerit.

(*Miror, amice lector, quendam Iacob. Gordonum in Chronologiã suã ad annum 1598. pag. 483. pacem illam Verninensem tractare, nec tamen vel Ordinis Franciscani, vel Pacificatoris ipsius, tanti in Ecclesia viri, vel verbulo meminisse; sed & commemorantem indutas Belgicas 12. annorum, Antuerpię 14. Aprilis 1609. sequestro R. P. F. Iohanne Neyeno, etiã Minorita, peractas, eius quoque nomen omninò tacere pag. 492. Itaque paucula ista tibi sint supplementi loco, ad maiorem Dei & D. Francisci gloriam.*)

Malo vetustiora paulò , & minùs cognita producere.

Pax illa , quæ tandem inter iratissimos illos Leonnes duos , Carolum V. Imperat. & Franciscum I. Gallorum Regem , quos non Principes , non Cardinales , non Pontifex ipse Summus , non fusi sanguinis torrentes , non metus Turcarum conciliare potuerant , mense Septembri 1544. est firmata ; ecquorum quæso magis , quam Franciscani vnius interuentu , quo Confessionum auditore Imperator ipse utebatur , & Dominicani cuiusdam , tum Parisijs Theologiæ candidati , eidem illi Franciscano (ità scilicet ab initio se amant duo illi Ordines) amicissimi , inuenta est ? *M. G. Paradisus lib. 4. hist. nostri temp. ad annum 1544.*

Quis Hispaniæ tumultus , aduersus Carolum V. Imperat. Ducibus Iohanne à Padillia , & quodam Brauo , excitatos serenauit , præter vnum Antonium à Gueuarra , Minoritam Hispanum , Cæsari ipsi à Consilijs , à Concionibus , ab Annalibus , eundemque Episcopum Mondoniensem , aditis septies , sexdecim dierum spatiolo , perduellium castris ? *Vide epp. aureas Gueuarra in fine.*

Quis , nisi quidam Iacobus Marchianus , & ipse Minorita , Budæ Hungaris Teutonibusque rixantibus , ferroque iam decernentibus , pacem mòx reddidit , armaque propè de manibus extorsit ? Is enim tunc interueniens , sola Crucifixi Iesu imagine , & blandis precibus armatus id præstitit . *AEneas Syluius , historia de Europa cap. 1.*

Sub Gregorio X. an non Concilio Lugdunensi , Græcorum hæreses compositæ , & tota gens ipsorum (prærente Palæologo suo Imp.) ad Romanæ Sedis obedi-

obedientiam redacta, sequestris Franciscanis, scilicet Frat. Bona-Gratiâ Dalmatâ, & maxime D. Bonaventurâ Cardinale & Episcopo Albanensi, necnon socijs Episcopis Rhotomagensi & Tripolitano, etiâ Franciscanis? *Off. Ord. die 7. infra Oct. S. Bonau.*

Sunt scilicet Francisci filij, diuerso planè genio, ab ijs qui bella volunt, qui totâ die constituunt prælia; bella ex bellis ferunt. Illi tela fabricant; filij Francisci nil nisi nent telas, & bonas pacès texunt, filij Pacis, & Principis Pacis seduli ministri.

* 5. *Repraesentationis exactissimæ Crucifixi Iesu, ab ipsius Iesu Christi manu.*

Cælatum diuini opus Alcimedontis. Virg. Bucol. Eclog. 3.

Si omnis imago Crucifixi, vel sculpta, vel picta, vel fusa à quocumque artifice, & ex quacumque tandem materiâ, Catholico cuiumque chara est, & veneranda; charis ijsdem venerandusque ille erit, qui, quantus quantus fuit, viua Christi imago fuit, stigmatibus, moribus, & quidem à Christi manu & gratiâ?

Ille Crucis duræ, & Crucifixi politum speculum est, in quo Redemptor noster iterum orbis monstrat sua vulnera, & ille vicissim ipsa suo Redemptori.

Ille fons illimis, & limpidus, in quo se Christus, & nos aliquo modo Christum possumus intueri.

Vt quondam Narcissum Narcisso fons pellucidus ita repræsentauit, vt suæ pulchritudinis amore ipse carperetur; ita Christum, Christi Franciscus, etiâ tacitus, sic admonet, vt suæ beneficium
Palsi-

Passionis magis magisque deamet, ut perire nolit, pro quibus talia passus, & stigmatis talibus compunctus est.

Non est ouum ouo tam simile, aut Luna Lunæ, aut gutta guttæ, quàm Franciscus Crucifixus.

Quod de Iacobo dictum ob vultuū similitudinē; *Qui videt eum, videt & Christum*; ratione etiam cuius tantæ similitudinē, creditur Iudas osculi signo usus fuisse, ne alius pro alio caperetur; & quod Christus de se & Patre, dixit Philippo: *Philippe, qui videt me, videt & Patrem*, ob substantiæ vnitatem, atque indentitatem in utroque; id dixeris etiā iure de Franciscus, ratione scilicet æternæ huius figuræ stigmaticæ, & maximæ similitudinē vitæ.

Verè Franciscus, Christophorus quidam fuit, qui sic glorificauit, & portauit Christum in corpore suo.

Iure dixerit: *Viuo ego, iam non ego, viuunt verò in me Christus.*

Simia (ut sic dicam) Christi fuit ingeniosissima, & sanctus eius adulator: *vultum ex vultu Domini nostri Iesu Christi comparauit*, scilicet mores ex moribus, studia ex studiis &c.

Flet, si lacrymas adspexit amici. Iuuenal. Sat. 3.

Homo totus factus ad imaginem, & similitudinem Christi.

Nulla cera expressius sigillum vllum adpressum retulerit, quàm Christum Franciscus noster à Christo stigmatis sigillatus.

Nec glacies, aut speculum vllum sic exprimit res sibi obiectas, ut Franciscus, & speciem, & totam penè vitam Crucifixi.

Ergò, si quiuis homo vel idcirco amandus, quia est *ad imaginem Dei*, quo modo non Diuus

Franciscus valdè amabitur , qui præter illam communem omnibus imaginem Dei , privata quoque aliqua sanè admirabili diuinitus est insignitus.

Parùm diligere mihi videtur Deum (dicam enim hoc audacter) quisquis parùm amat Franciscum . Nemo enim non amat , ac tantum non adorat cuiuscumque vel personæ , vel rei, quam deamet, imaginem, imò vestigium, aded vt hinc primus ac summus quæstus pictoribus , imò hinc origo veteris Idolatriæ.

Si non diligis fratrem , quem vides ; quomodo diligis Deum , quem non vides ? ait Apostolus: ego verò à simili : *si non diligis Franciscum Cruciferum , quem vides ; quomodo diligis Christum Crucifixum , quem non vides ?*

Ergò (Auditores &c.) hunc verum Iesuitam, hunc Cruciferum: hunc militiæ Christi Aquiliferum, seu vexilliferum, hunc Cœli Cancellarium, hunc terrestrem Angelum, hunc cœlestem hominem , apud Deum tam gratiosum , tam potentem pergite colere, ardore, quo soletis, & sanctam eius posteritatem, quam tam numerosam in vrbe istâ vestra alitis, hîc Conuentualium, hîc Obseruantinorum seu Discalceatorum, hîc Capucinatorum (vel amore tanti Patris) solito fauore completi.

Quod vni ex minimis eius feceritis , illi & Christo feceritis . Vicissim ille vos & vestra tuebitur.

Ille pacem illam altam & diuturnam, in quâ nunc, Dei beneficio sanè singulari, inter tot bella in viciniâ, securissimè degitis, aut æternam faciet; aut, si quando lædetur (quod Deus auertat,) resarciet.

Sed non sit fatis Franciscum mirari vel amare, co-
namini etiã magna cõtentione eius vitam, quã cu-
cuique licet, imitari.

Imitatores mei estote, charissimi, sicut & ego Christi,
inquit ille vniuersis quidem, sed maximè mihi, sed
vobis (Patres ac fratres mei reuerendi) & Ordini v-
niuerso.

Itã viuamus nos, vt digni tanto Patre, & non dege-
neris filij, apud Deum & hominis censeamur; nemo
nobis occinat:

At non ille, satum quo te mentiris, Achilles

Talis in hoste fuit Priamo & c. Virg. 2. Aeneid.

Quã enim turpe fuit Iudæis sæpè iactare: *PA-*
trẽ habemus Abraham: aut, *filij Abrahæ sumus*
opera autem Abrahæ non facere; tam dedecorosum
nobis fuerit, Francisco Patre Sanctissimo gloria-
ri, gerere autem animos omni pietate defun-
ctos.

————— *Perit omnis in illo*

Gentis honos, cuius laus est in origine solã. Ouid.
vel potiùs Lucan. ecloga ad Pisonem.

Sic, sic viuat vnusquisque, vt dicere iure pos-
sit: *Dij mihi sunt testes, non degenerãsse propinquis.*
Propert.

Itã puritati vitæ quisque nostrũm studeat,
vt nemo nobis obganniat, *Patrem* quidem,
vt Angelum, supraque hominem vixisse; filios
verò, infra homines. *Patrem*, vt Seraphinum in-
credibili amore Dei & proximi totum arãsse; quos-
dam verò ex filijs omni glacie esse frigidiores. *Pa-*
trẽ, aquilæ instar, oculos semper ad alta ere-
xisse, in Deum fixisse; quosdam verò ex fi-
liis vt pullos aquilarum degeneres; indè suos
auertere, reflectere, nil nisi terram spectare; ne-
que posse æterni Solis radios irrepercussis oculis

Intueri. *Patrem* fortiter mūdum, ac pompas calcasse, opes spreuisse; quosdam verò ex filijs opibus inhiare, & mundo quoque ancillari vel adulari. *Patrem* virtute meritorum, ab alijs, vltionem iam diuinitus paratam, auertisse; quosdam verò ex filijs, vel negligentia, vel (quod absit) etiā nequitiā adtrahere. *Patrem* paces perfecisse; filios, bella vel serere, vel alere &c.

Sit, quæso, sit *qualis pater, talis filius*.

Nemini dantes vllam offensionem, ita vitam institutam; vt nemo dicere iure possit: *Vnus ædificans, & alius destruens*. aut; *Pater ædificauit, filij destruxere*. *Pater collegit, Filij dispersere* &c.

Vel: *Patres*, exemplis optimis, & concionibus aures & corda fidelium ad se rapuerunt: *Filij* concionibus vix retinent. &c.

Vel illud: *quomodo obscuratum est aurum, mutatus color optimus*. Thren.

Vel illud: *Pater* si iam renascatur, filios ipse suos non agnoscat, imò abdicet, eiuret, & diris deuoueat, vt in vitā solebat præsentis & futuros autores scandalorum.

Vos, per vos, per *Patrem* hunc vestrum, per sacra omnia obtestor, date operam omnes & singuli, vt *gloria* tam probi *Patris*, sit *filij* sapientiefficiteque, vt his Comitijis tā solemnibus, Præsidente R.P. Vvil-lotio viro tanto, si quid frigere videtis, iterum arde- re faciatis; si quid fordescere, repurgetis; si quid veteris disciplinæ labascere, erigatis; si quid vacillare, confirmetis. &c.

Hoc à vobis postulat, hoc sperat opellulæ huius suæ precium, vester, qui hæc dicit, Orator, hoc Cœtus iste totus nobilissimus affectat, hoc denique *Diuus Franciscus* vobis commendat, hoc *Deus* ipse

ipse vobis imperat. DIXI.

Palea, & Mica.

* I. *Franciscus* Assisinas videtur eius nominis primus fuisse, ab euentu sic dictus.

Nam pater eius *Petrus Bernardinus* (alijs, *Bernardo*, genituo *Bernardonis*) quod ad *Francos* penetrauerat ob merces, id filio nomen indiderat. *Volaterr*, lib. 2. *Anthropol.*

D. Bonau. in vitâ *Franc.* vocat *D. Francisci* patrem, *Petrum Bernardonem*, non *Bernardinum*, vt *Volaterranus*.

Debet ergo *Gallis*, seu *Francis*, charissimus esse *Ordo D. Francisci*, vtpote cuius autor ab ipsis nomen deriuatum habuerit, & vicissim *Ordini Francisci* charissima esse ipsa *Francia*, quam, se nominans, nominat.

In *Martyrol. Rom. 9.* *Martij* fit mentio cuiusdam *Franciscæ* his verbis: *Roma, B. Franciscæ vidua, nobilitate generis, vitæ sanctitate, & miraculorum gratiâ celebris.*

Cum *Franciscus* à matre *Iohannes* dictus esset, à patre peregrè reuerso *Franciscus*, quasi *Francicus*, dictus est, quod se in *Franciâ* versante natus esset, fortasse non tam nomine quàm cognomento, quod postea in nomen transferit.

Audiui qui diceret, etiàm *Franciscum* ita dictum, quod *Francicè*, id est, *Gallicè* optimè loqueretur, credo, & delectaretur. Verisimile id facis

Responsorium, quod festo eius die cantamus, haustum ex vitâ eius, per D. Bonavent. *Dùm, seminudo corpore, laudes decantat Gallicè, Zelator nouæ legis; Latronibus in nemore respondet sic propheticè*; Præcosum Magni Regis: Responf. quartum diei Festi.

Cæterùm, notandum, Agnomina & cognomen-
ta extrinsecus accidere tribus modis vt plurimum.
Aut ex animo, vt Superbus, Pius. Aut ex corpore, vt Crassus, Pulcher, Naso. Aut ex fortunâ, vt Africanus, Numantinus, Torquatus &c.

* 2. *Sixtus IV.* ex Franciscano Pontifex Max. concessit omnibus & singulis Christi fidelibus, Ecclesias & Oratoria F.F. Minorum, in festo D. Francisci visitantibus centum annos Indulgentiæ, & totidem Quadragenas. Item in festis S.S. Antonii Paduani? Ludouici Episcopi; Bernardini; S. Clara, & Elisabethæ, à primis vesperis, & per totum diem ipsarum festiuitatum quinquaginta annos, & totidem Quadragenas.

Idem SIXTVS concessit omnibus celebrantibus festum B. Francisci, & verè poenitentibus, quinquaginta annos Indulgentiæ, & totidem Quadragenas. Vbi nota (pie lector) indulgeri superius sacra loca fratrum visitantibus, hic verò festum celebrantibus ac verè poenitentibus, etsi loca fratrum non visitent. *Habetur Romæ Bulla Papalis, hoc initio: Præclara Sanctorum merita &c.*

* 3. *Suprà*, vbi tantùm nominatus est R. P. Robertus de Licio noster, addi possit ex Volaterano Anthropologiæ lib. 21. cap. de claris viris Ordinis Minorum. *Robertus ex Alecio Apulia oppido ...adolescens admodum concionari cœperat, stâta eius eloquentia*

quentia morumque admiratione, vt omnes in eadem arte, & pronuntiationem, & gestus eius imitari conarentur, proceniandi, exclamandi, comiserandi, digrediendi, epilogandi. Nouus quasi Orator diuini verbi modum saeculo monstrauit. Trecentos persuadendo ad hunc Ordinem deduxit, vt ipse testabatur.

Item, ex Erasmo lib. 3. de ratione concionandi, nihil pag. 357. Aliquando illi gloriari contigit, posse Auditoribus lachrymas excutere quoties vellet. Cumque Vicarius quidam de grege Obseruantium, vir eruditus, pius & grauis diceret: *Ecquibus tu excuteres lachrymas, nisi forte pueris, aut mulierculis?* Tum Robertus: *Tu igitur vir tantus, cras concioni mea adesto eo loco consistens, quem tibi designabo, vt mihi sis in conspectu. Si tibi non excussero lachrymas, ego victus & c. si excussero, tu victus & c.*

Pactum, conuentumque est. Adfuit Vicarius, stetit vbi iussus fuit. Ibi Robertus quum multis modis amplificasset Dei erga homines charitatem ac beneficentiam; rursus, hominum erga Deum ingratitude duritiemque, qui nullis inuitamentis emolliri possent ad poenitentiam, atque amorem mutuum, fecit Apostrophem ad cor hominis, Dei nomine. *O cor plusquam ferreum, o cor adamante durius, ferrum igne liquefcit; adamas hircino sanguine vincitur; ego quum nihil non faciam, non possum ex te vel vnam extundere lachrymulam. Non desijt hanc vrgerere apostrophem, magnis clamoribus, donec Vicario, erumperent lachrymae. Proh mirram hominis vim dicendi, qua potuerit, etiam summo studio reluctantem, & sibi cauentem, ad fletum cogere?*

Id ipsum narratur in quodam libro Ioco-seriorum, Francofurti apud Palthenium impresso 1603. Io-

coferio 404. pag. 359. qui & *Erasmus* citat. *Autoris* no-
men ne quare doceri.

* 4. *Seipsum* quoque, & *Ordinem* suum *Minimo-*
rum, aliquo modo debet *Francisco* *Arsinati* *S. Fran-*
ciscus *Paulæ* *Calaber*. *Nam* *parentes* *eius*, *cum* *diu*
prole *caruissent*, *voto* *facto*, *B. Francisci* *precibus*, *eum*
impetrarunt. *Breu. Rom. die* 2. *Aprilis*.

* 5. *Hunc* *scripturæ* *locum*: *Mihi* *mundus* *crucifi-*
xus *est*, & *ego* *mundo*, *egregiè* *ac* *piè* *admodum* *expli-*
cat *D. Bernardus* *serm. quodam* *de* *Quadragesimâ*,
cui *tit. De* *Peregrino*, *Mortuo* & *c.* *in* *fine*.

* 6. *P. Petrus* *Ribadeneira* *lib. 3. vitæ* *B. Ignatii*
c. 17. *fic* *de* *Minoribus* *Observantinis*. *Vniuersus* *D.*
Francisci *Minorum* *Ordo* *de* *observantia*, *Ecclesia* & *i-*
pse *lumen*, *ac* *ornamentum*; *glorietur* *que* *de* *eius* *in*
Societatem *publico* *fauore*.

* 6. *Agnoscat* *vnusquisque* *ordinem* *suum*, & *quid*
dignum *sit* *eo* *ordine*, *quem* *suscepit*, *intelligat*, & *itâ* *li-*
bet *actus* *suos*, *itâ* *etiâ* *sermonem*, *incessum* *quoque*
ipsum, & *habitum* *moderetur*, *vt* *cum* *Ordinis* *sui* *professi-*
one *conueniat*, *ne* *audiat* *dici* *ad* *se* *à* *Deo*: *Quia* *propter*
vos *nomen* *meum* *blasphematur* *inter* *gentes*. *Orig. hom.*
2. in *Numeros*.

* 7. *In* *frontibus* *eorum*. *Neminem* *esse* *signandum*
in *fronte*, *quâ* *non* *debet* *facies* *hominis* *ad* *similitu-*
dinem *Dei* *formata*, *foedari*. *Constitutio* *Constantini*
Imp. in *L. 17. Cod. d. t.*

* 8. *M. Marulus. libr. 3. Exempl. c. 8.* *Quâm* *tu*
sapienter, *Pater* *Francisce*, *cuidam* *nuditatem* *tua* *hy-*
emis *tempore* *calumniati*, *ac* *petenti*, *vt* *guttulam* *sibi*
sudoris *uenderes*; *eam* *te* *Christo*, *non* *hominibus* *uendere*
respondisti? *O* *felix* *ille* *sic* *irrisa* *nuditatis* *sudor*, *quem*
tu *soli* *Christo* *dedicans*, *mercatus* *es* *regna* *celo-*
rum.

* 9. *Anno* *Domini* *millesimo* *quingentesimo* *claruit*
in *Ita*.

in Italia, in ciuitate Ferrariensi virgo quadam deuotissima, Dominica Passionis meditatrix feruentissima, nomine Lucia, soror professa sub tertia Regula sancti Domin. Ord. Prædicator. stigmatibus crucifixi visibiliter, & sensibiliter insignita, quæ omni sexta feria sanguinem fluentem de se manifeste emittunt. Et licet præfata virgo continuam eorundem stigmatum sentiat dolorem, quartis tamen & sextis amplius cruciatur. Hæc stigmata multi diu docti & clarissimi, & viderunt & palpauerunt, qui testimonium miraculo perhibent, quorum testimonio nos contradicere nec volumus, ne debemus. Sic Antonius Dauroultius Catechismi sui Histor. Latini, tomo 1. ca. 1. tit.

32. exempl. 17. ex Ioh. Trithem.

in Chron. Spanheimen-
si, sub an. Dom. 1500.

(* *)